

Jesús Tté Buaë Kit Mateo tò Mateo

Wëm bak eköl kiè Mateo e' tò yëkkuö i' kit. Ñies ie' kiè Leví. Ie' dör Israel aleripa eköl. Jesús tò ie' ki' ittökataie (Mateo 9.9 saú), erè e' yöki ie' bak kanëblök inuköl patueke Roma wökirpa a ese shtök. Erè mik Jesús tò ie' ki' ittökataie, etä ie' mineaie Jesús ta.

Ì o' Jesús tò su' Mateo tò iwák wöbla wa, ese tso' kitule yëkkuö i' ki. Ñies ì su' ie' tò ena ì ttsë'itö Jesús tò s'wöbla'weke e' a, ese kit ie' tò.

Ká iaiaë Skëköl tò iyë' tò wëm döraë eköl Israel aleripa tsatkök e' paneke ie'pa tò. S'tsatkökwak e' kiè Mesías hebreoie ena griegoie ikiè Cristo. Se'ie kiè e' mane'wésö wépairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Mateo tò yëkkuö i' kit bua'ie Israel aleripa a ikkachoie tò s'tsatkökwak ñe' dör Jesús.

Jesucristo yépa bak (Lucas 3.23-38)

¹ Jesucristo dör se' blú bak kiè David e' aleri, David dör Abraham aleri. Jesucristo yépa bak kos e'pa wépa kiè dör i' es:

² Abraham alà dör Isaac, e' alà dör Jacob, e' ala'r dör Judá ena iëlpa.

³ Judá ala'r dör Fares ena Zérah, e'pa mì dör Tamar. Fares alà dör Hesrón, e' alà dör Aram.

⁴ E' alà dör Aminadab, e' alà dör Nahasón, e' alà dör Salmón.

⁵ E' alà dör Booz, e' mì dör Rahab. Booz alà dör Obed, e' mì dör Rut. Obed alà dör Jesé,

⁶ E' alà dör se' blú bak David e'.

Se' blú bak David, e' alà dör Salomón, e' mì bak Urías ta kewe.

⁷ Salomón alà dör Roboam, e' alà dör Abías, e' alà dör Asá.

⁸ E' alà dör Josafat, e' alà dör Joram, e' alà dör Ozías.

⁹ E' alà dör Jotam, e' alà dör Acaz, e' alà dör Ezequías.

¹⁰ E' alà dör Manasés, e' alà dör Amón, e' alà dör Josías.

¹¹ E' ala'r dör Jeconías ena iëlpa. E' kēwō ska' ta Israel aleripa klō'wélur Babilonia wakpa tō ta itsémirakitō Babilonia.

¹² Israel aleripa aneyalne Babilonia, e' ukuōkī ta Jeconías alà kiè Salatiel e' kune. Ie' alà dör Zorobabel,

¹³ E' alà dör Abihud, e' alà dör Eliaquim, E' alà dör Azor.

¹⁴ E' alà dör Sadoc, e' alà dör Aquim, e' alà dör Eliud.

¹⁵ E' alà dör Eleazar, e' alà dör Matán, e' alà dör Jacob.

¹⁶ E' alà dör José, e' dör María wēm. María dör Jesús mì. Jesús dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'.*

¹⁷ Es Abraham kēwō ska' dōkₐ David kune', etₐ Jesús ditséwō alōne dōkₐ dabom eyök kī tkētōkicha (14). Nies David kēwō ska' dōkₐ Israel aleripa minetsēr Babilonia, etₐ Jesús ditséwō alōne dōkₐ

* **1:16 wé pairine'bitū idi' wa s'blúie:** E' dör Mesías si'kuaie.

dabom eyök k_í tkëtökicha (14). Ñies Israel aleripa minets_{er} döka wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' de, etá Jesús ditséwö alöne döka dabom eyök k_í tkëtökicha (14).

Jesucristo kurke e' biyö yéne
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ I' dör Jesucristo kune' e' pakè: Ie' mì kiè María. E' bakia busi kam ser wém ta, erè ittè me'bak senukwa wém kiè José e' ta. Kam ie'pa serwa ñita, kam ie'pa ñi köwa, etá María bukluneka Wiköl Batse'r diché wa.

¹⁹ José dör wém buaë yesyésè, e' kuëki ie' kè éna María jaëwakká sulitane wörki. E' kuëki ie' tö ibikeitsé: “Súyö imèat bèrè.”

²⁰ Ie' tso'ia ibikeitsök ta ikapowa ta ikabsué tö Skököl biyöchökwak de eköl e' tö ie' a iché: “A José, David aleri, María bukluneka e' dör Wiköl Batse'r diché wa. E' kuëki kè be' suanuk senukwa ie' ta.

²¹ Ie' alà kurdaë eköl wák wém. Ikiè múkabö Jesús† Ie' tö iwakpa tsatkeraë sene sulu nuí yöki, e' kuëki ikiè múka es.” Es Skököl biyöchökwak tté José ta.

²² E' kos tka es as ì yè'atbak Skököl tö itteköl wa e' wà tkö, e' tö ichè:

²³ “Busi eköl kè wa wém kaule e' buklurdaka, e' alà kurdaë wák wém, ikirdaë Emanuel.”‡

(s'kiè e' wà kiane chè: “Skököl tso' se' ta”).

²⁴ Mik José ti'nekane, etá ie' tö iwé wes Skököl biyöchökwak tö ie' a iché es. Ie' ulabatséwa María ta.

† **1:21 Jesús:** S'kiè e' wà kiane chè S'tsátkökwak. ‡ **1:23** Isaías 7.14

²⁵ Erë alà kām kur, e' yōkī ie'pa kē ñi kànewa. Mik alà kune, etā José tō ikiè méka Jesús.

2

Wēpa yöule íyi tōtkök bēkwō wa esepa de Jesús sauk

¹ Jesús kune' ká kiè Belén aṭe Judea ee. E' kēwō ska' tā wēm ekōl kiè Herodes e' dōr ká e' blú. Etā wēpa wēlepa datse ká kamiē aṭe diwō tskirke e' kke, e'pa de Jerusalén. Ie'pa dōr íyi tōtkök bēkwō wa esepa.

² Ie'pa tō ichaké:

—¿Wé alala kune judiowak blúie e'? Sa' tō ibēkwō su' sa' kaska', e' kuēkī sa' de íerō idalöiök.

³ Mik Herodes tō ttè e' ttsé, etā e' tō ie' ena Jerusalén wakpa kos tsiriwékarak taié.

⁴ E' kuēkī ie' tō sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kiéttsa sēraa tā ichaké ie'pa a:

—¿Ima a' ichè? Wé pairine'bitū idi' wa s'blúie, ¿wé e' kurmi?

⁵ Ie'pa tō iutérak:

—Ie' kurdaë Belén aṭe Judea ee. Skéköl tteköl tō ikitat i' es:

⁶ Skéköl tō ichè:

Belén aṭe Judea, e' wakpa a ye' ichè tō

a' shua blu' kardakā ekōl,

e' tō ye' icha dōr Israel aleripa e'pa wēttsēraë.

E' kuēkī a' ká dōr ká bua'ie

wes Judea ká bua'ie malepa tso' es.*

* **2:6** Miqueas 5.2

⁷ Mik Herodes tö ttè e' ttsé, etā ie' tö wēpa tö íyi tötkeke bēkwō wa ñe'pa kié akir ijchenowā tö mik ie'pa tö bēkwō e' su'mi, kos e' kī ká de.

⁸ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' yú Belén. Alala e' yulǒ bua'ie. Mik a' tö ikué, etā ibiyǒ chǒ ye' a as ñies ye' mi' idalöiök.

⁹⁻¹⁰ Mik blu' tö ttè e' ché one, etā ie'pa míyal. Etā bēkwō su' ie'pa tö ikaska', e' suéne ie'pa tö ñalā wa. E' tö ie'pa ttsé'wéne buaë shütē. Wé bēkwō mirwā e' wa ie'pa mi'ke dǒ wé bēkwō e' wöklö'wéwā ee. Bēkwō e' wöklö'wéwā wé alala e' tso' e' u tsakā.

¹¹ E' ukuöki tā ie'pa dewā u a tā ie'pa tö alà ena imì María kué. Ie'pa e' tuléwā kuchē kī tā idalöiérakitö. Kalkuöla dérak iwā e' kköyéttsarakitö tā orochka ena ì masmas ña'wè ena mirra, ese méraakitö alà a.

¹² E' ukuöki tā ie'pa a iyēne kabsuè a tö ie'pa kē minukne Herodes ska'. E' kueki ie'pa míyalne iká kī ñalā kuā'kī wa.

José ena María tkashkar míyal Egipto

¹³ Wēpa tö íyi tötkeke bēkwō wa e'pa ponemine, e' ukuöki tā José kabsuè tö Skököl biyöchökwak eköl tö ie' a iché: “Be' e' kōkā, María ena ilà klö'ú tā be' tköshkar Egipto. Blu' Herodes tö alala se yuleraè ttēwā, e' kueki be' e' tsúat senuk ee dǒ mik ye' tö be' a iché etā.”

¹⁴ Etā ie' ti'neka e' kēkā tā alà ena María klö'wéitö tā e' nañewē imíyal Egipto.

¹⁵ Ee ie'pa sené dǒ mik Herodes blēnewā ekkē. E' tka es as itkō wes Skököl tö iyè' itteköl wa es. Ie' tö iyè': “Ye' alà tso' Egipto, e' kiéne ye' tö.”†

† 2:15 Oseas 11.1

Herodes tö kəwō mé ala'rla ttökulur

¹⁶ Mik Herodes wə ijchenewa tö wəpa tö íyi tötkeke bəkwō wa, e'pa kē wə ie' ttō dalöiēne', etə e' tö ie' uluwéka tajē. Belén ena ká tso' ipamik e' a ala'rla wəpa kurke kōs, e'pa ttökulur patké ie' tö seraa kam kī duas dō bōk e' yōkī. Wəpa tö íyi tötkeke bəkwō wa e'pa tö bəkwō su' kōs e' kī ká de, e' yē' ie'pa tö Herodes a. E' wa ie' tö ikéwō yē'ttsa tö duas dōketke bōk e' kī. E' kuəkī ie' tö ala'rla wəpa kurke e' kéwō ulatōk, esepa kōs ttökulur patké.

¹⁷ Es ì yē' Skəköl tteköl kiè Jeremías e' tö, e' wà tka. Ie' tö iyē':

¹⁸ “Ká kiè Ramá eē ittšēne tö tajē ie'pa iuke aneule kköchöke siarē. Eē alakōlpa dōr Raquel aleripa e'pa iuke ila'rla iēitsök. Ila'rla kōs ttélur, e' kuəkī ie'pa kē er pablërta'.”

María ena ilà ena José e' yéttšə Egipto biteyalne Israel

¹⁹ Blu' Herodes blēnewa, e' ukuökī tā José tso' Egipto, e' kabsué tö Skəköl biyöchökwak eköl tö ie' a iché:

²⁰ “Wəpa éna alà ttakwə, e'pa blērulunetke. E' kuəkī be' e' kōka tā María ena ilà klō'ú tā a' yúshkane Israel.”

²¹ Etə José e' kēka tā María ena ilà klō'wēitō tā ie'pa biteyalne Israel.

²² Erē mik ie' wə ijchenewa tö Herodes alà kiè Arquelao e' tso'ne Judea blúie iyē skéie, etə ie' suane šenuk eē. Etə ie' kabsué tö Skəköl tö ie' a iché: “A' yúshkane Galilea.” E' kuəkī ie'pa míyalne Galilea.

²³ Mik ie'pa de Galilea, etā ie'pa míyal senuk ká kiè Nazaret ee. E' tka es as ì yè' Skèköl ttekölpa tō e' wà tkō wé ichéitō: "Ie' kirdaë Nazaret wak."

3

Juan S'wöskuökwak tō s'patté

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ E' kèwö skā' tã Juan S'wöskuökwak de Skèköl tte pakök ká sir poë wé kē yi serku' atē Judea ee.

² Juan tō ie'pa a icheke: "Ì blúie Skèköl tso' e' kèwö dewatke tsinet, e' kuëki a' er mane'ú ie' a."

³ Skèköl tō Juan yè' itteköl Isaías wa i' es: "Ká sir poë wé kē yi serku' taië, ee yile ttöraë aneule, e' tō icheraë: 'A' er mane'ú Skèköl datse e' yöki, e' dör wes ñalā yuèsö yësyësë ie' yöki es.' "** Es Isaías tō iyë'at.

⁴ Juan datsi' yöule kameio köyök wa; ikipamo e' dör iyiwak kkuölit. Ie' chkè dör ditski ena bulali.

⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa de taië ie' ttöke e' ttsök. Ñies ká tso' di Jordán kkömik, e' wakpa de.

⁶ Ì sulu kōs wambleke ie'pa tō e' chekekarakitō tã Juan tō iwöskueke Jordán a.

⁷ Erë mik Juan tō isuë tō fariseowakpa ena sāduceowakpa de taië as ie' tō ie'pa wöskuölor etā ie' tō ie'pa a iché: "¡A' dör s'kitō'ukwakpa suluë wes tkabë es! ¿Yi tō a' a iché tō a' tkömishkar Skèköl tō a' we'ikeraë siarë e' ulā a?"

⁸ A' senú yësyësë, e' wa iwërwami tō mokì a' er mane'wétke Skèköl a.

* **3:3** Isaías 40.3

9 Kě a' tō ibikeitsök tō a' dör Abraham aleripa, e' ě kuęki Skėköl kě tō a' we'ikepa. Ye' tō a' a' ichè tō Skėköl kī ikiane, e' t̄a ie' tō ák ikkē yuèmi Abraham aleripaie.

10 Ie' dör wēs kal bikōkwak es. Ie' tso'tke kal ulitane kě wōrt̄a' ese kōs bikōkōk ña'wèwa bö' a.

11 Mokī ye' tō a' wōskueke di' a' iwà kkachoie tō a' er mane'wétke Skėköl a. Erē ye' itōkī idatse eköl, e' tō a' ierawa Wiköl Batse'r a' ena bö' a. Ie' dör kėkėpa taiē ye' ts̄at̄a, e' kuęki ie' klōkkuō ě tsèmi e' kě dör ye' siarla e' a.

12 Ie' tō s'wōpperaē wēs iyiwō wōppèsō es. Idua'buā bleraēitō idichakuō a, erē isulusi uyerawaitō bö' kě wōitt̄a'wa e' a.”

Jesús wōsune

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

13 Jesús e' yéttsa Galilea demi Jordán di'kka wé Juan tso' ee as e' tō iwōskuō.

14 Kewe t̄a Juan kě éna ie' wōskuak, ie' tō iché ia:

—Warma be' kawōt̄a ye' wōskuök. ¿Wēs be' do ye' ska' as ye' be' wōskuō?

15 Ie' tō iit̄é:

—Ï dör yēsyesē Skėköl wōa, ese kōs kawōt̄a wè se' tō es, e' kuęki imuątsō es i'ñe t̄a.

Eta Juan tō ie' ttō iit̄é.

16 Jesús wōsune e' e' duékane di' a' e' wōsha t̄a k̄a jai kkōbunane t̄a ie' isué tō Skėköl Wiköl bitē ie' kī nuböl s̄u.

17 Eta ttō ttsēne datse k̄a jai a' e' tō iché: “Se dör ye' alà dalēr taiē ye' éna, e' wēr buaē shutē ye' wa.”

4

Bě tō Jesús erkiöwé

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ E' ukuöki ta Skököl Wiköl tō Jesús tsémi ká sir poë wé kě yi serku' ee as bě tō ie' erkiöü i sulu wamblök.

² Ee ie' sené döká ká dabom tkëyök (40), kě chkane yës. Ekkë ta ie' dué bli wá.

³ Bě debitu ie' ska' ta ichéitö ia:

—Be' dör Skököl Alà, e'ma ichö ak sekkëpa a tō a' yönú chkeie.

⁴ Jesús tō iüté:

—Au. Skököl yëkkuö tō ichè: 'Kě se' senuk chke è mik. E' skéie i kos cheke Skököl tō e' mik se' serke.'*

⁵ E' ukuöki ta bě wá ie' mítser Jerusalén dör ká batse'r ee ta itsémikaitö Skököl wé kakkeë e' bata ki

⁶ ta ichéitö ia:

—Be' dör Skököl Alà, e'ma be' e' batröömi döttsa iski. Skököl yëkkuö tō ichè:

'Skököl tō ibiyöchökwakpa patkeraë be' kkö'nuk.

Ie'pa tō be' klö'weraká iulà a as be' klö kě tērwa ak ki yës.†

E' kuëki be' e' batröömi döttsa iski.

⁷ Eta Jesús tō iüté:

—Au. Nies Skököl yëkkuö tō ichè: 'A' kě kawö ta' Skököl dör a' Kököl e' wötsiriuk.‡

⁸ E' ukuöki ta bě tō ie' tsémi kabata kakkeë a, ta ee ká kos wes ká tköke ekkë, nies íyi bua'buaë tso' iki, ese kkachéitö ie' a seraa bet.

⁹ Ie' tō iché ia:

* 4:4 Deuteronomio 8.3
Deuteronomio 6.16

† 4:6 Salmo 91.11-12

‡ 4:7

—Be' e' tkéwā kuchēwō kī ye' wōrkī ye' dalōiök Skëkōlie, e' ta' ì kōs sué be' tō e' meraëyō be' a.

¹⁰ Erë Jesús tō ie' iüté:

—A Satanás, Skëköl yëkkuō tō ichè: 'Skëköl dör a' Këköl, e' ë dalōiō a' tō Skëkōlie, ie' ë a' senu.'§ E' kuëki be' yúshka.

¹¹ Eta' bë tō Jesús méat wák míā bānet. Ta' Skëköl biyōchōkwakpa de Jesús ska' ikimuk.

*Kanè mène Jesús a' e' tsá wéitō Galilea
(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)*

¹² Mik Jesús wā ijchenewā tō Juan S'wōskuōkwak wōtēwārakitō s'wōto wé a, eta' ie' dene Nazaret aṭe Galilea eë.

¹³ Erë kë ie' aṭe senuk Nazaret. Ie' míā senuk Cafarnaúm, e' aṭe batsōri kiè Galilea e' kkōmik. Cafarnaúm aṭe zabalónwak ena neftalíwak e'pa ké a.

¹⁴ Itka es as ì kit Skëköl tteköl Isaías tō yëkkuō kī e' wà tkō es. Ie' tō iyë':

¹⁵ “Zabalónwak ena neftalíwak, e'pa serke di' kiè Jordán e' wışhet batsōri kkōmik. Ie'pa serke Galilea wé ñies pë' kë dör judiowak esepa serke eë.

¹⁶ Ie'pa serke wes se' serke stui a es e' kë wā Skëköl suule.

Ie'pa dör wes s'duulewā es.

Erë eköl doia, e' tō ie'pa er ñi'wëraë Skëköl ttè wa wes ká olo tō ká ñiwe es.”*
Es Isaías tō iyë'at.

§ 4:10 Deuteronomio 6.13 * 4:16 Isaías 9.1-2

17 E' ukuök_i ta Jesús tö s'pattémitke ta ichéitö: “Ì blúie Skéköl tso' e' k_éwö dewatke tsinet, e' kuek_i a' er mane'ú ie' a.”

Jesús tö nima klö'ukwakpa döka tkél e'pa kié ittökatapaie

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

18 Jesús shkörami batsöri kié Galilea e' kkömik, ee ie' tö w_épa sué bö_l ñi élpa. Eköl kié Simón, e' kié ñies Pedro. Iéköl kié Andrés. Ie'pa kanè dör nima klö'uk. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie.

19 Ie' tö ie'pa a iché:

—A' shkö ye' ta. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

20 E' bet ta ie'pa tö ikla' tuléat ta imíyal ie' ta.

21 E' w_i'kie ie' tö w_épa skà sué bö_l ñi élpa kié Santiago ena Juan, e'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanò a iyé ta kla' wöyuök, ie'pa kiémi ie' tö e' ta.

22 E' wöshā ta ie'pa tö ikanò ena iyé méat ta imíyal ie' ta.

Jesús tö s'wöbla'wé taië

(Lucas 6.17-19)

23 Jesús shké Galilea k_os a s'wöbla'uk judiowak ñi dapa'wo wé k_os a. Ì blúie Skéköl tso', e' tté buaé pakekeitö, ñies s'duöke k_os, ì dalërke s'mik k_os, ese bua'w_ékeitö.

24 Ie' tté bunekā Siria k_os a. E' kuek_i p_é' wā taië iyamipa duöke duè daklilië wā ese debitü ie' ska'. Welepa a aknama tso', welepa siwā' arke iröirö, welepa kraulewā, esepa k_os bua'wéneitö.

²⁵ Eta pë' datse Galilea, Decápolis, Jerusalén, Judea ena ká ate Jordán wishet, e'pa mi'ke taië ie' ta.

5

Jesús tö ittökatapa wöbla'wé kabata a

¹ Mik Jesús tö isué tö pë' dapané taië, eta ie' mía kabata tukir kī tā eë ie' e' tkésér tā ittökatapa de ie' ska'.

² Ie' tö ie'pa wöbla'wémitke ttè i' wa:

*Ì wër buaë Skëköl wa
(Lucas 6.20-23)*

³ “Wépa morke Skëköl ë mik, esepa tso' ì blúie ie' tso' e' a, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

⁴ “Wépa eriarke siarë, esepa er pablërdaë, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

⁵ “Wépa e' wöökewa diöshet, esepa a ká i' merdaë, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

⁶ “Wépa tö sene yësyësë ese kos iëitseke chkè ena di'yè tsata, esepa ulà a iwà döraë, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

⁷ “Wépa tö s'malepa sueke er siarë wa, esepa suëraë Skëköl tö er siarë wa, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

⁸ “Wépa er maneneë, esepa tö Skëköl suëraë, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

⁹ “Wépa tö s'er bua'wëkene ñi kī, esepa kieraë Skëköl tö ila'r, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

¹⁰ “Wépa weirke isërke yësyësë e' kuëkī, esepa tso' ì blúie Skëköl tso' e' a, e' kuëkī ayëcha buaë esepa.

11 “Ayëcha buaë mik pë' tō a' cheke suluë, a' we'ikeke, a' kKateke kaçhè wa ye' dalërmik.

12 Ká jai a' à buaë merdaë a' a' iskéie, e' kueki mik ese tkōke a' ta, eta a' ttsë'nú buaë kaneë. Es ñies Skëköl ttekölpa bak a' yöki kewe e'pa weine.

*A' dör wes dayë katanoie es
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

13 “A' dör wes dayë es ká i' wakpa a. Erë dayë kë kke ta'ia, e' ta kë ibuarpaiane. Kë iia ñie bua' ta ikeukemi ñala ki ta pë' dakölor iki.

A' dör wes bö'wö es

14 “A' dör wes bö'wö es ká i' wakpa a. U tso' taië kabata ki, e' kë blënuqwa, e' wëne kamië.

15 Kë yi tō bö'wö tskepaka ta ibléwaitō ö ipatkéwaitō kalkuö dikia. E' skéie itkekekaitō kákke sulitane tso' u a' esepa wö a' ká ñi'woie.

16 Es ñies a' senú buaë yësyësë sulitane wörki as e' saü ie'pa tō ta a' Yë tso' ká jai a' e' kikarka.

Ttë dalöiëno kit Moisés tō e' ché Jesús tō

17 “Kë a' tō ibikeitsök tō ye' dë'bitu ñi kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tō yëkkuö ki, e' wöshtökwa. E' skéie ye' dë'bitu as iwà tkō wes itso' kitule es.

18 Moki ye' tō a' a' ichè tō ttë e' kë watërpattsa etkla wë'ia kam ká jai ena ká i' erwa e' yöki; ttë e' kos wà tköraë.

19 E' kueki yi tō ttë e' wele dalösewekewa, erë ttë tsir idir, ena o'ka wöbla'wekeitō idalöseukwa, ese döraë s'esela imalepa blúie Skëköl tso' esepa dikia. Erë yi tō ttë e' dalöieke ena o'ka wöbla'wekeitō idalöiök, ese döraë këkë taië imalepa blúie Skëköl tso' esepa tsata.

20 E' kuək̄i ye' tō a' a' ichè tō a' kě ser yēs̄yēs̄ē tkōk̄a s'wōbla'uk ttè dalōiēno wa wakpa ena farise-owakpa ts̄aṭa, e' ṭa a' kě dōpa ì blúie Skēkōl tso' e' a.

*S'ulurke ñi k̄i ese ché Jesús tō
(Lucas 12.57-59)*

21 “A' w̄a itt̄s̄eule tō iyēnebak k̄a iaiāē a' yēpa a: ‘Kě a' k̄awō ṭa' s'ttōkwa,’ ñies ‘Yi tō s'ttēwa, ese wák kichatērdaē.’

22 Erē ye' tō a' a' ichè tō yi ulunek̄a iyami k̄i, ese kichatērdaē. E' k̄iie ṭa' yi tō iyami ché suluē, ese kichatērdaē. Ñies yi tō iyami kichatētts̄a, ese k̄i inuí tso' taiē tō ipatkerami bō' ké a.

23 “E' kuək̄i a' w̄a ilè mí mè k̄a' tso' íyi moka Skēkōl a' e' k̄i ṭa' eē a' éna ianewa tō a' yami w̄ele w̄a ilè tté tso' a' k̄i,

24 e' ṭa' ì mí a' w̄a mè e' múat eē, kě imar. A' yú a' yami er bua'ukne a' k̄i. E' ukuōk̄i ṭa' a' yúne ì meke a' tō e' mú.

25 “Yile w̄a a' mí kkatè s'shulo wé a, e' ṭa' mik a' dami ñala k̄i ie' ṭa, et̄a ishulō ie' ṭa as ie' kě tō a' mūtts̄a s'shulōkwak ul̄a a. A' kě tō iwè es, e' ṭa s'shulōkwak tō a' meratt̄sa s'shkēk̄ipa ul̄a a ṭa esepa tō a' wōterawa s'wōto wé a.

26 Mok̄i ye' tō a' a' ichè tō a' kě dōpatt̄sa dō mik a' tō inuí patuētts̄a s̄eraa et̄a.

S'senewabak dalōs̄ew̄ewa ese ché Jesús tō

27 “A' w̄a itt̄s̄eule tō iyēnebak: ‘Kě a' k̄awō ṭa' s'senewabak dalōs̄eukwa.’

28 Erē ye' tō a' a' ichè tō yi tō o'ka alakōl sué ṭa ikkechéitō, e' ṭa e' wa isenewabak dalōs̄ew̄ewaitō ier a.

29 “E' kueḱi a' wöbla bua'kka tö a' keke ì sulu wamblök, e' ta iyöttsa köumi bánet. A' yese alè kéu a' tö, e' dör bua'ie a' uyèwà bö' ké a wa'ñe e' tsata.

30 A' ulà bua'kka tö a' keke ì sulu wamblök, e' ta itöö uyömi bánet. A' yese alè kéu a' tö, e' dör bua'ie a' uyèwà bö' ké a wa'ñe e' tsata.

Se' ñi ðwa ese ché Jesús tö

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

31 “Ñies iyënebak: ‘Wëm tö itayë éwa, ese wák kawöta ñi owa yëkkuö muk ia.’

32 Erë ye' tö a' a ichè tö wëm tö itayë éwa, kë dör itayë trër kueḱi, e' ta e' wa ese tö itayë wömëttsami isenewabak dalöseukwa* Ñies wëm wele senéwa tayë ese ta, e' wa e' tö tayë senewabak dalösewéwa.

S'ttè mè ñi a Skëköl wörki ese ché Jesús tö

33 “Ñies a' wa ittseule tö iyënebak ká iaiaë a' yépa a: ‘A' ttè mé Skëköl wörki, eta e' wà uk a' kawöta mokië.’

34 Erë ye' tö a' a ichè tö kë a' kawö ta' ttè muk ñi a Skëköl wörki ö ilè skà wa. Kë a' kawö ta' ttè muk ñi a ká jaì wa, e' dör wé Skëköl tkër s'blúie e' kueḱi.

35 Kë a' kawö ta' ttè muk ñi a ká i' wa, e' dör Skëköl klö tkokaië e' kueḱi. Kë a' kawö ta' ttè muk ñi a Jerusalén wa, e' dör Skëköl dör s'blú, e' ké, e' kueḱi.

36 Ñies a' wakpa kë a' a' tsà ë manenuk saruru ö dalolo, e' kueḱi a' kë kawö ta' ttè muk ñi a i' es: “Ì chéyö e' kë yëne, e' ta ye' wökir töö.”

* **5:32 itayë wömëttsami...e' dalöseukwa:** Ttè i' wà armi se' éna ñies i' es: ‘e' ta ie' tso' itayë sauk wes alaköl trërta' es.

³⁷ E' kueki mik a' ttè meke ñi a, ta a' tò icheke, “tò”, eta e' dör tö; mik a' tò icheke, “au”, eta e' dör au. A' tò ì skà chéne bánet, e' ta e' dör suluë.

*Se' e' tsatkö s'sulusipa yöki ese ché Jesús tö
(Lucas 6.29-30)*

³⁸ “A' wa ittseule tö iyënebak: ‘Yi tö o'ka wöbla tskéwa, ese wák kawöta wöbla ské tskéwa. Yi tö o'ka kà péwa, ese wák kawöta kà ské péwa.’

³⁹ Erë ye' tö a' a ichè tö kë a' e' tsatkök pé' sulusipa yöki. E' skéie yi tö a' ppé a' aswö bua'kka ki, e' ta a' aswö etta mú ia ppè.

⁴⁰ Yi tö a' kkaté s'shulökwakpa wörki a' paio kiane iki e' kueki, e' ta a' paio mú ia, ñies a' paio kikke mú ia.

⁴¹ Yi tö a' ké idali tsukmi kësik wa dö kilómetro et†, e' ta iki tsúmi dö kilómetro böt.

⁴² Yi tö a' a ilè kak kié, e' ta imú ia. Ñies yi tö a' a íyi kié peitule, e' ta ipeitö ia.

*S'bolökpa ché Jesús tö
(Lucas 6.27-28,32-36)*

⁴³ “Ñies a' wa ittseule tö iyënebak: ‘S'yamipa dalëritsö erë s'bolökpa saú sulu.’

⁴⁴ Erë ye' tö a' a ichè: A' bolökpa dalëritsö. Wépa tö a' we'ikeke, esepa ki ikiö S'yé a' tö ikimú.

⁴⁵ A' tö iweke es, e' ta e' wa a' tso' ikkachök tö mokí a' dör a' Yé tso' ká jai a' e' ala'r. Ie' tö diba patkeke s'ser buaë ena s'ser sulu esepa ki. Ñies ie' tö kalí patkeke s'ser yësyësë ena s'ser sulu esepa ki.

† **5:41** E' kéwö skà ta ñippökwakpa wa kawö ta' judiowak kók idali tsukmi dö kilómetro etk.

46 Wépa tō a' dalëritseke esepa ë ské dalëritseke a' tō, e' ta ζwes Skëköl tō ì buaë mèmi a' a' iskéie? Ñies inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a e'pa tō iweke es.

47 A' tō a' yamipa ë shke'weke, e' ta ζì buaë weke a' tō s'sulusipa tsata? Ñies pè' kë tō Skëköl dalöie esepa tō iweke es.

48 A' senú buaë yësyësë wes Skëköl dör S'yë tso' ká jaì a e' ser buaë yësyësë es.

6

Jesús tō s'wöbla'wé tō wes se' ké s'siarëpa kìmuk

1 “iA' e' kkö'nú! Mik a' tō ì buaë weke s'kimoie, etā kë iwar sulitane wörki as ie'pa tō a' kkeōka. A' tō iwé es, e' ta Skëköl dör S'yë tso' ká jaì a, e' kë tō ì mepa a' a' iskéie.

2 “E' kuëki mik a' tō s'siarëpa kimeke, etā kë e' tté pparkā sulitane kukua wes e' ökwakpa es. Ie'pa tō iweke ie'pa ñì dapa'wo wé a ena ñala wa as sulitane tō ie'pa kkeōka. Moki ye' tō a' a' ichè tō pè' tō ie'pa kkeekëka e' ë dör ie'pa icha ské.

3 Erë mik a' tō s'siarëpa kimeke, etā a' tō iú bërë, kë ichar yi a.

4 Es Skëköl tō ì kos tso' blëule ese suëke, e' tō ì buaë meraë a' a' iskéie.

Jesús tō s'wöbla'wé tō wes se' ké ttök S'yë ta (Lucas 11.2-4)

5 “Mik a' ttöke S'yë ta, etā kë a' ttök sulitane wörki wes e' ökwakpa es. Sulu ie'pa wöbatsö e' duökser ttök S'yë ta ie'pa ñì dapa'wo wé a ena wé pè' daparke tajë ká áie ese ska' as ikkearka. Moki yö ichè a' a' tō ie'pa icha ské detke iulà a seraä.

6 Erë mik a' ttöke S'yě ta, etā a' yúwā a' úshu ā, ukkō wötōwā ee a' ttō Skököl dör a' Yě e' ta bĕrĕ. A' tō iweke es, e' ta Skököl tō ì kōs tso' blĕule ese sueke, e' tō ì buaē meraē a' ā iskĕie.

7 “Ñies mik a' ttöke S'yě ta, etā kĕ a' ttök wĕs pĕ' kĕ tō ie' dalöiē e'pa ttöke ie'pa kĕkōlpa ta es. Ie'pa ttöke ttē etkĕ wa tajĕ batsĭē kĕ wā ta'. Ie'pa tō ibikeitseke tō ikĕkōlpa tō ie'pa ttō ttsĕmi ie'pa ttē tajĕ e' kuekĭ.

8 Kĕ a' tō iuk wĕs ie'pa es. Ì kiane a' kĭ e' jcher Skököl wā kam a' tō ie' ā ikiō e' yökĭ.

9 A' ttō ie' ta i' es:

'A Sa' Yě tso' ká jai ā,
as be' dalöiō sa' tō ì ulitane tsata.

10 As be' dō sa' blúie da'āie.

Ì kiane be' kĭ as e' or ká i' kĭ
wĕs iorke ká jai ā es.

11 Chkĕ kiane sa' kĭ ì ñe sĕnoie e' mú sa' ā.

12 Sa' nuì olo'yō sa' kĭ
wĕs sa' tō s'malepa kĭ inuì olo'yeke es.

13 Kĕ sa' marttsā tō ì sulu tō sa' erkiöù,
e' skĕie sa' tsatkō yi dör sulu ichök* e' yökĭ.'

14 “S'malepa nuì olo'yeke a' tō ie'pa kĭ, e' ta ñies S'yě tso' ká jai ā, e' tō a' nuì olo'yeraē a' kĭ.

15 Erë a' kĕ tō s'malepa kĭ inuì olo'yè, e' ta S'yě kĕ tō a' nuì olo'yepa a' kĭ.

Jesús s'wöbla'wé tō wĕs se' ké batsök

16 “Mik a' batsöke Skököl ā, etā kĕ a' e' ök siarē wĕs e' ökwakpa es. Ie'pa e' öke siarĕla as s'malepa tō isaù

* **6:13 Yi dör sulu ichök:** E' dör bĕ kiē Satanás e'.

ta ikkeökarakitö ibatsökerak e' kueki. Moki ye' tö a' a' ichè tö ie'pa icha ské detke ie'pa ulà a.

17 Erè mik a' batsöke, eta' a' wöskuöö, a' tsaiklöö,

18 as s'malepa kë tö isaü tö a' tso' batsök. S'yé kë wërta' e' tö iyi ulitane tso' blëule e' sueke. A' batsö ie' è wöa ta ie' tö iské meraë a' a' buaë.

Íyi bua'buá blö ká jài a

(Lucas 12.33-34)

19-21 “Wé a' iyi bua'buá tso' blëule ee a' er me'rie. E' kueki kë a' tö iyi bua'buá blök ká i' ki. Ká i' ki powak se' iyi sulu'wekewa, ñies akblökwakpa tö iekibleke. E' skéie, a' iyi bua'buá e' blö ká jài a. Ee powak kë döpa iyi sulu'ukwa ñies akblökwakpa kë döpa iyi ekiblök.

S'wöbla buaë ena s'wöbla suluë

(Lucas 11.34-36)

22 “S'wöbla dör wes bö'wö es s'chkà kos a. E' kueki s'wöbla dör buaë, e' ta se' chkà kos e' a ká olo ta' buaë. E' dör wes se' er dör buaë es, i kos dör buaë yësyësë ese ki se' er me'rie.

23 Erè s'wöbla kë dör bua', e' ta s'chkà kos e' tso' stui a. E' dör wes se' er suluë es, i sulu kos ese ki se' er me'rie. Erè se' er buaë e' míane suluë stuiie, e' ta e' dör suluë ichökle.

¿Yi dör a' wökir?

(Lucas 16.13)

24 “Wé klöulewa kanè mésoie, ese kawötä iwökir è ttö dalöiök. Ie' wökirpa chöpa böl, e' ma ie' kawötä eköl è dalöiök ena ieköl watöktsa. Es a' kë a er menukwa Skököl ki ena inuköl ki ñita.

Kë a' tkinuk i ki

(Lucas 12.22-31)

25 “E' kuëki ye' tö a' a' ichè: Ì kiane a' k_i s_enoie chkeie, di'ie, datsi'ie ìie, ese k_os k_e k_i a' tkinuk. S'tso' t_së'ka e' k_e d_or chkök ëme, ñies s'chkà k_e d_or datsi' ë ioie.

26 Dù saú a' tö. Ie'pa k_e tö ì k_uatketa' ì wöshteta', ie'pa k_e tö chkö bleta', erë S'yë tso' ká jaì a e' tö ie'pa tieke. Ie' éna a' dalër tajë dù k_os tsata.

27 A' tkirke tajë e' k_i, e' k_e tö a' a' kawö k_i mepa s_enoie ekuölö ë.

28 “¿Ì kuëki a' tkirke datsi' k_i? Ma'ma wörkua bua'buaala ese saú w_es italar, k_e kaneblöta', k_e datsi' yueta'.

29 Erë blu' bak kiè Salomón, e' w_a íyi ulitane bua'buaë bak tajë, erë ye' tö a' a' ichè tö ie' datsi' bua'bua k_e w_er buaë w_es ma'ma w_er es.

30 K_akö suésö i'ñe, bule t_a iñanewa, erë Skököl tö ikítkeke buaala iwörkua wa. Ie' tö k_akö kítkeke es, je' yita ie' tö a' kianeia erblök buaë ie' mik, esepa paieraë!

31 E' kuëki k_e a' tkinuk. K_e a' e' chakök, ‘¿Ì ñèmi sa' tö?’ ö ‘¿Ì yèmi sa' tö?’ ö ‘¿Ì wa sa' e' paiömi?’

32 Pë' k_e tö Skököl dalöie esepa tkirke tajë íyi k_os ekkë k_i. Erë ì k_os kiane a' k_i e' jchertke a' Yë tso' ká jaì a e' w_a.

33 E' kuëki ì k_os blúie ie' tso' ena ì d_or yësyësë ie' a' ese k_i a' er múw_a kewe. A' tö iweke es, e' t_a ñies íyi ñekkë k_os dóraë a' ulà a.

34 Diwö bit ekkë íyi tso' k_i tkine e' d_or wë' se' a. Buleböc se' tkirmi ì tkömi eë e' k_i, e' kuëki k_e a' tkinuk ik_i i' t_a.

*Kě a' tō s'kichatök
(Lucas 6.37-38,41-42)*

1-2 “Ttè wa a' tō s'malepa kichaté e' ě wa Skëköl tō a' kichateraë. Wēs a' tō s'malepa weke e' sù a' weraë Skëköl tō. E' kuëki kë a' s'kichatök as Skëköl kë tō a' kichatō.

3 Kaltak jchëla tsir tso' a' yami wöbla a, e' sué a' tō, erë çì kuëki kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, e' kë sune a' wā?

4 ¿Wēs a' tō ichèmi a' yami a: ‘súyö be' wöbla a kaltak jchëla tsir tso' e' yëttsa’? Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, çe' kë sune a' wā?

5 ¡A' e' öke suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a e' yöttsa kewe, es a' yami wöbla a kaltak jchëla tsir tso' e' wërmi a' a buaë yëttsa.

6 “Ï dör batse'r ese kë tularittsa chichi a dö' ie'pa bitüne a' jchöklor. Ñies a' íyi bua'buā*, ese kë tularittsa köchi a, ie'pa tō inãteraë ikla'tska wa.

*Ï kiane a' ki, ese kiö Skëköl a
(Lucas 11.9-13; 6.31)*

7-8 “Wépa tō íyi kieke Skëköl a, esepa a imeraë ie' tō; wépa tō íyi yuleke ie' ska' esepa tō ikuëraë; wépa tō ie' chakeke, esepa kierawā ie' tō weshkë. E' kuëki ì kiane a' ki e' kiö ie' a, etā ie' tō a' a imeraë; e' yulö ie' ska', etā a' tō ikuëraë; ie' chakö, etā ie' tō a' kierawā weshkë.

9 “Kě a' wéne tō ák mepa ilà a pan kiéitö e' skéie.

10 Ñies kë a' tō tkabë mepa a' alà a nima kiéitö e' skéie.

* **7:6 íyi bua'buā:** E' dör perla si'kuaie.

11 A' dör pē' suluē erē e' tō íyi buaē meke a' alà a. jE' yita buaē S'yē tso' ká jaì a, e' tō íyi buaē meraē yi tō ie' a ikieke ese a!

12 “A' senú s'malepa ta wes a' ki ikiane tō ie'pa ser a' ta es. Ttè e' a ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tō yëkkuö ki e' kos wöiëulewa. E' kueki a' senú es.

*Senē michoë wékkö e' dör tsir
(Lucas 13.24)*

13 “Senē michoë e' wékkö dör tsir, e' a a' shkōwa. S'weir micho e' ñalé ena iwékkö dör shoë; tajë s'mi'ke iki.

14 Erē senē michoë e' wékkö dör tsir ena iñalé ki darërëē shka', wépa tō ikué esepa kë dör tajë.

*Kal buaë ena kal suluē
(Lucas 6.43-44)*

15 “A' e' kkö'nú kachökwakpa e' chõ tō ie'pa dör Skëköl ttekölpa esepa yöki. Ie'pa e' õ tō ie'pa dör buaë wes obeja urula es, erē ie'pa er suluē wes iyiwak sulusi es.

16 Wes ie'pa e' wamblöke, e' wa a' tō isuerawa pē' wése idir. ¿Wé a' wa isuule tō uvawö ö higowö e' shteta'sö dika' kicha mik?

17 Kal buaë kos ese wö dör buaë, erē kal sulusi kos ese wö dör suluë.

18 Kal bua'buä kë wörtä' kalwö sulusiie. Ñies kal sulusi kë wörtä' kalwö bua'buäie.

19 Kal kos kë wör buaë, ese bikeeke ta iña'wëkewa bö' a.

20 Es a' tō kachökwakpa suerawa wes ie'pa e' wamblö e' wa.

*Jesús tō icheraë 'kë ye' wa a' suule'
(Lucas 13.25-27)*

21 “Wépa tö ye' a icheke: ‘A Skëképa, a Skëképa’, kë esepa döpa_wa s_eraa ì blúie Skëköl tso' e' a. Erë wépa serke wés ye' Yé tso' ká jai a e' k_i ikiane es, esepa ë dö_rawa.

22 Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nu_i k_i e' kéwö de, eta_i taië ie'pa tö ye' a icheraë i' es: ‘A Skëképa, be' ttö wa sa' ut Skëköl ttekölie, be' ttö wa sa' tö aknama uya'lur, be' ttö wa ì kë or yi a ese o' sa' tö taië.’

23 Erë ye' tö ie'pa iuteraë: ‘Kë ye' wa a' suule yës. A' e' wamblö suluë. ¡A' yúshka bánet ye' yöki!’

Uyuökwak bö

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

24 “E' kueki yi tö ye' ttö ttsé ta iwà iuteke, ese dö_r wés wëm eköl tö u yué es. E' tö u chkí töbié iskië ká dö_r ák ë ese a.

25 Ka_li yëne taië, di' pone taië, sèrkë tka taië, e' kos tène u e' mik, erë u kë anerö, ichkí tuluulewa ák a e' kueki.

26 Erë yi tö ye' ttö ttsé, erë kë iwà iuteku', ese dö_r wés wëm eköl kë kabikeitsöta' es. E' tö u yué tsa'wö a ta chkí ate jalëjalë.

27 Ka_li yëne taië, di' pone taië, sèrkë tka taië, e' kos tène u e' mik ta ianerö iski ta kë ì ta'ia iwa.”

28 Mik Jesús tté one ta wés ie' tö s'wöbla'weke e' tö sulitane tkiwéwa.

29 Ie' tö ie'pa wöbla'weke ttè mok_i, diché ta' taië, ese wa. E' kë dö_r wés s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa s'wöbla'weke es. E' kueki ie'pa wökranewa ittsök.

8

*Wēm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wé Jesús tö
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)*

¹ Mik Jesús biteatkene kabata a, eta taië pë' dami ie' itöki;

² e' shua wēm debitu eköl ie' ska' kiri'weke lepra* tö. Ie' e' tkéwa kuchë kī Jesús wörki ta ichéitö:

—A kékëpa, be' kī ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

³ Jesús tö ikéwa ulà wa ta ichéitö ia:

—Tö, ye' kī ikiane. Be' dene batse'r.

E' wösha ta ie' buanene, kë kī lepra ku'ia.

⁴ Jesús tö iché ie' a:

—Ittsö, kë ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie, e' tsümi mè Skököl a iwà kkachoie tö be' buanene.

*Kanè méso eköl bua'wéne Jesús tö
(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)*

⁵ Mik Jesús de Cafarnaúm, eta Roma ñippökwakpa dökä cien ese wökir de eköl ie' ska' kköchök,

⁶ ta ichéitö ia:

—A kékëpa, ye' kanè méso duladula eköl kirinewa taië. Ie' me'r u a ka' kī pa dalërke taië kranewa.

⁷ Jesús tö iuté:

—Ye' mí ibua'ukne.

⁸ Ñippökwakpa wökir tö iuté:

* **8:2 Lepra:** E' dör duè s'méwöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duè e' tö yi teke ese dör ñá. Esepa batseketsa bánet kë a kawö ta' senuk pë' malepa shua. Ñies ie' pa kë a kawö ta' shkökwa Skököl wé a.

—A këkëpa, be' döwä ye' u a e' kë dör ye' siarla e' a. Erë ikéwö ë mú tã ye' kanè méso buardane.

⁹ Ye' wökirpa tã, e'pa ttö iütök ye' kawötã. Ñies ye' dör ñippökwakpa taië e'pa wökir, ie'pa kawötã ye' ttö iütök. Mik ye' tö eköl a icheke: 'Be' yú', tã imí. Eköl a ye' tö icheke: 'Be' dou', tã ide. Ñies ye' tö icheke ye' kanè méso a: 'Íyi ú' tã iwéitö. Ye' iklö'wé tö be' wä kawö tã íyi ulitane tsatã, e' kueki ye' wä ijcher tö be' tö ikéwö mé, e' tã ye' kanè méso buardane.

¹⁰ Mik Jesús tö e' ttsé tã e' tö ie' tkiwéwã. Ichéitö pë' dami ie' itöki e'pa a:

—Moki ye' ichè a' a tö Israel aleripa kos shuã kë ye' wä yi kune erblök ye' mik wës wëm i' es.

¹¹ Ye' tö a' a ichè tö mik ì blúie Skëköl tso' e' kéwö de da'äie, etã pë' kë dör judiowak tso' kã wa'ñe, esepa döraë taië e' tköksër chkök se' yëpa bak kiè Abraham ena Isaac ena Jacob e'pa tã.

¹² Erë warma wépa e' tulökesër eë esepa uyardatssa bánet stui ké a. Eë ie'pa iuraë siarë ikà yilitdawã weine kueki.

¹³ Etã Jesús tö iché ñippökwakpa wökir a:

—Be' yú u a tã itköraë wës be' erblé ye' mik es.
E' wöshã tã ikanè méso buanene.

Jesús tö Pedro yàk bua'wéne
(*Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39*)

¹⁴ Jesús míã Pedro u a tã ie' isué tö Pedro yàk me'r kã kï kiri'weke duè dalölö tö.

¹⁵ Ie' tö iké iulà kï tã duè dalölö tö iéwa tã ie' e' kéka tã ilè yuléitö ie' a ñè.

Jesús tö s'duöke taië esepa bua'wéne
(*Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41*)

16 Ká tuirketke tã tajë ie'pa wã pë' a aknama tso' esepa debitu Jesús ska'. Ittö ë wa ie' tö wimblupa ñe' trë'wéyal seraa. Ñies s'kirirke e'pa bua'wéneitö seraa.

17 E' tka es as ì yë'at Skëköl tteköl kië Isaías e' tö, e' wã tkö. Ie' iyë':

“Se' duè kôs e' yéttsã ie' tö se' kî,

Se' weirke kôs e' mítser ie' wã se' yökî bánet.”†

*Wëpa bøl e'yuak Jesús ttökatapaie
(Lucas 9.57-62)*

18 Mik Jesús tö isuë tö pë' dapanekã tajë ipamik, etã ie' tö iché ittökatapa a: “Mishka batsöri wishet.”

19 Etã s'wöbla'ukwak ttë dalöiëno wa eköl de ie' ska' tã ichéitö iã:

—A S'wöbla'ukwak, ye' shkak be' tã be' ttökataie kã wa'ñe wé be' mîrö eë.

20 Jesús tö iüté:

—Bakli' u tã' ñies dúla u tã', erë ye' dör S'ditsö Alà e' kë wã u tã' senoië.

21 Etã wëm skà dör ie' klé eköl e' tö ie' a iché:

—A këkëpa, kawö mú ña, mik ye' yë blënewã tã inú wötökwã, e' ukuökî ye' mi'ke be' tã.

22 Jesús tö iüté:

—I' tã be' shkö ye' tã. Wëpa dör wës s'duulewã es Skëköl wöã, as esepa tö iyamipa nu blö.

*Sërkë wöklö'wé Jesús tö
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)*

23 Etã Jesús e' iékã kanò a ittökatapa tã tã imíyal batsöri kî.

† 8:17 Isaías 53.4

24 Ie'pa mirwaia e' shua siwa' batsineka taië tö di' uyéka taië ta kanò a di' iënekami. Erë ie' kapöme'r.

25 Eta ittökatapa de ie' ska' ta itiwéka ta ichéitörak ia:

—ǰA Skëképa, se' tsatkö! ǰSe' duölurmi!

26 Ie' tö ie'pa iüté:

—ǰǰ kueki a' suane sekké? Wësua a' kë erblöku' ye' mik bua'ie.

Eta ie' e' kéka ta siwa' ena di' yöli uñéitö ta iwöklönewa miáne alamië.

27 Ie'pa tkinewa taië ta iñi chakéka:

—ǰYi dör wëm wí? ǰE' ttö dalöieke siwa' tö ena di' tö!

*Jesús tö wëpa böla aknama tso' e'pa bua'wé
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)*

28 Mik Jesús demi batsöri wışhet ká kië Gadara ee ta wëpa böla aknama tso', e'pa e' yéttsa pö ké a de ie' ska'. Ie'pa e' wamblörak suluë e' kueki kë yi shkötä' ñala e' wa.

29 Ie'pa tö ichémi aneule:

—Be' dör Skëköla Alà. ǰIök be' de sa' tsiriuk? ǰBe' debitü sa' we'ikök kam sa' kéwö dö e' yöki?

30 Eë tsinet köchi iëter taië chkök.

31 Aknamapa tso' taië e'pa kköché Jesús a:

—Be' tö sa' uyekettsa, e' ta kawö mú sa' a e' tiukwa köchi tso' taië jaia.

32 Ie' tö iché ie'pa a:

—A' yúshka ee.

Eta aknamapa kos e' yélur wëpa a ta e' tiélur köchi a. E' bet ta köchi kos poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a ta ee iduolur.

³³ Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi. Mik ie'pa de ká kibi kī, eṭa ie'pa tō ì kōs tka wēpa a aknamapa bak e'pa ṭa, e' tté ppéka.

³⁴ Eṭa ká e' wakpa kōs mía Jesús ska'. Mik ie'pa de, eṭa ie'pa kköché ie' a: “Be' e' yōttsa sa' ká a.”

9

Jesús tō wēm eköl kraulewā e' bua'wéne (Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ E' ukuökī ṭa Jesús e' iéka kanò a ṭa imiáne itō wa demi Cafarnaúm wé ie' serke ee.

² Eṭa ee ie'pa wā wēm kraulewā eköl mítser Jesús ska' ka'la kī. Mik Jesús tō isué tō mokī ie'pa erblé ie' mik, eṭa ie' tō iché wēm kirirke e' a:

—A yami, be' er kuú, ì sulu kōs wamblébö, e' nuí olone be' kī.

³ Eṭa s'wōbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa wēlepa tō ibikeitseke: “Ì ché ie' tō e' wa ie' tso' Skököl chök suluë.”

⁴ Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwā Jesús tō bet. E' kuekī ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì kuekī a' tso' íyi sulu bikeitsök?

⁵ Ye' tō wēm i' bua'wèmine as ishköne, e' ṭa ¿wes a' tō iklö'wèmi tō ye' ké a inuì olonuk iki?

⁶ Ye' dör S'ditsö Alà, sú e' tō a' a ikkachè tō ye' wā kawö ṭa' ká i' a nuì olo'yoie.

Eṭa ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

—Be' e' kōka, be' ka'la kōka ṭa be' yúne be' u a.

⁷ Eṭa ie' e' kéka ṭa imiáne iu a.

⁸ Mik e' sué pé' tso' ee e'pa tō, eṭa ie'pa suane taië. Ie'pa tō isué tō Skököl tō diché taië mé s'ditsö eköl a, e' kuekī ie'pa tō Skököl kikéka taië.

Jesús tö Mateo kié ittökataie
(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

⁹ E' ukuök_i ta Jesús e' yéttsa ta imía, e' tö wëm sué eköl kié Mateo,* e' dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. Ie' tkër ikaneblöke e' wé a. Ta Jesús tö ie' a iché:

—Be' shkõ ye' ta ye' ttökataie.

Etä ie' e' kéka ta imía Jesús ta.

¹⁰ E' ukuök_i ta Jesús de ittökatapa ta Mateo u a chkök. Ie'pa tulur chkök, e' dalewa inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a esepa taië ena pë' sulusipa skà deyalñak e' tuléser chkök Jesús ta.

¹¹ Mik e' sué fariseowakpa tö, etä ie'pa tö Jesús ttökatapa a ichaké:

—¿Iök a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa ena pë' sulusipa skà ta?

¹² Jesús tö ittse ta ichéitö iarak:

—Wépa kë kirirku' esepa kë ki s'kapeyökwak kiane. Erë wépa kirirke, esepa ki ikiane.

¹³ Skököl tö iyë' iyëkkuö ki: 'Iyiwak jchëule mè ye' a, ese kë kiane ye' ki. Ye' ki ikiane tö a' ñi saù er siarë wa.† A' e' yuõ ttè e' wa. Ye' kë dë'bitu wépa e' ttsõ tö ie'pa ser buaë yësyësë esepa kiök ye' ttökataie; ye' dë'bitu pë' sulusipa kiök ye' ttökataie.

Ì kuëki Jesús ttökatapa kë batsöta'
(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴ Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesús ska' ta ichakéraitö ie' a:

* **9:9 Mateo:** E' dör yëkkuö i' shtökwak. Ie'pa wöblane e' chök wës o'ka chë es, e' kuëki ie' kë wä iyëne ye'. † **9:13 Oseas 6.6**

—Sa' ena fariseowakpa batsöke taië. ¿Ì kuëki be' ttökatapa kë batsö?

¹⁵ Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè ese kéwö tkö'uk ta ¿wes ie'pa eriarmi wëm ulabatske e' tso'ia ie'pa ta e' dalewa? Erë ikéwö döraë eta ie' miratser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

¹⁶ “Kë yi tö datsi' këchke wöyuepawa datsi'tak pa'alí wa. Datsi'tak pa'alí wöklöneka, e' tö datsi' këchkela shukueëke ta ikí jcheeke taië.

¹⁷ Ñies vino kë terta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese këchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitu, eta ikkuölit këchke jchèmiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kuëki vino tekeka ikkuölit pa'alí a, es vino ena ikkuölit kë weirpawa.”

Jesús tö Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl eköl bua'wéneitö

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa judiowak wökir debitu eköl ie' ska' ta ie' e' tkéwa kuchë ki ta ichéitö:

—Ñiköl ye' alà busi blënewa. Erë be' shkö, be' ulà múka ikí ta ishkerdakane.

¹⁹ Jesús e' kéka ta imía ittökatapa ta judiowak wökir itöki.

²⁰⁻²¹ E' shua alaköl eköl dewa tsinet Jesús tsi kker. E' du'mi alaköpa duè wa e' ki duas de dabom eyök ki bök (12). Ie' tö ibikeitseke: “Jesús datsi' bata ë kéwayö, e' ta ye' buanene.” E' kuëki idatsi' bata kéwaitö.

²² Erë Jesús wötrée ta isuéitö ta ichéitö ia:

—A alà busi, be' er kuú. Be' erblé ye' mik, e' kuëki be' buanene.

E' wöshä ta ie' buanene buaë.

23 Mik Jesús de Jairo u a, etä ie' tö isué tö ma'ma bla'ukwakpa detke s'nu blërketke e' kueki, ñies pë' iuke taië.

24 Ie' tö ie'pa a iché:

—A' e' yölur, busila kë du'wa, ikapöme'r ë.

Ie'pa tö Jesús jañeitséka taië,

25 erë ie' tö ie'pa ké e' skökmi bánet. E' ukuöki ta ie' dewa weshke ta busila ulà klö'wéwaitö ta busila e' kéka.

26 E' tté buneka ká e' kos a.

Wëpa böi kë wöbla wawër e'pa bua'wéne Jesús tö

27 Jesús e' yéttsa ee ta wëpa böi kë wöbla wawër mirwa ie' itöki, e'pa arke:

—¡A Jesús, s'blú David bak e' aleri,‡ sa' saú er siarë wa!

28 Mik Jesús de u a, etä ie'pa böi de ie' ska'. Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿A' tö iklö'wé tö ye' a a' buarmine?

Ie'pa tö iiuté:

—A këkëpa, tö, sa' tö iklö'wé.

29 Etä Jesús tö ie'pa wöbla ké ta ichéitö ie'pa a:

—Wes a' erblöke ye' mik es iwà ordaë.

30 Etä ie'pa wöbla buanene. Ta Jesús tö iché ie'pa a:

—Kë a' kàne ichök yi a yës.

31 Erë ie'pa míyal ta ì wé Jesús tö e' paké ie'pa tö ká e' wakpa ulitane a.

Wëm kë tto eköl e' bua'wé Jesús tö.

‡ 9:27 *David aleri*: Es ie'pa tö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie kitulebak tö idatse e' ë kiè. E' wà kiane chè si'kuaie *El Mesías*.

³² Wēpa bōl wōbla buanene e'pa míyal, e' bet ta pē' wēlepa wā wēm kē tto, ese debitu ekōl Jesús ska', e' a aknama tso'.

³³ Mik Jesús tō aknama trē'wēshkar, etā wēm ttékane buaē. Pē' tso' eē e'pa tkirulune ta ichérakitō:

—Kē yi wā íyi wīse suule Israel aleripa shua.

³⁴ Erē fariseowakpa tō iché:

—Bē, e' wák diché wa ie' tō ie'pa trē'wéyal.

Jesús tō pē' sué er siarē wa

³⁵ Jesús shkōke ká kōs tso' Galilea blublu ñies tsitsir e' a. Ie' s'wōbla'wēke judiowak ñi dapa'wo wé kōs tso' e' a. Ì blúie Skékōl tso' e' tté buaē pakekeitō. Ñies s'kirirke kōs, idalērke s'mik kōs, e' bua'wēkeitō.

³⁶ Ie' tō isué tō ie'pa eriarke siarē, weinetke siarē wēs obeja kē kkō'nukwak tā' es, e' kuēkī ie'pa suéitō er siarē wa.

³⁷ Ie' tō iché ittōkatapa a:

—Mokī, ye' a tā ie'pa dōr wēs iyiwō tso'tke wē'iaē shtē es, erē ishtōkwakpa kē dōr tajē.

³⁸ E' kuēkī a' tō ikió kanè wák a tō ishtōkwakpa patkō.

10

Jesús tō ittekōlpa tsá e'pa a kawō mé (Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Jesús tō ittōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e'pa kié e' ska' tā kawō méitō ie'pa a wimblupa sususi trē'woyal ñies s'kirirke duè ulitane wā esepa bua'wōne.

² Ie'pa ekkëpa dör ñies Jesús ttekölpa tsá, e'pa kiè i' es: kewe dör Simón, e' kiè ñies Pedro ena ie' èl kiè Andrés; Santiago ena ièl kiè Juan, ie'pa dör Zebedeo ala'r;

³ Felipe ena Bartolomé; Tomás ena Mateo dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a e'; Santiago dör Alfeo alà, ena Tadeo;

⁴ Simón Celote ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsa aishkuö ta ibolökpa a e'.

*Jesús tö ittökatapa patkëmi s'wöbla'uk
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)*

⁵ Wëpa dabom eyök kí bøl (12), ñe'pa patkëmi Jesús tö ta ipattëitö i' es: “Kë a' minuk pë' kë dör judiowak esepa ká a. Ñies kë a' minuk Samaria.

⁶ A' yú Israel aleripa ká a, ie'pa dör wës obeja chöwa es.

⁷ A' yú ipakök tö ì blúie Skëköl tso' e' këwö dewatke.

⁸ S'kirirke bua'úne, s'duowa shkë'úkane, s'kiri'weke lepra tö, esepa bua'úne as ibatse'rne. Ñies aknamapa yöttsa. E' diché mène a' a éme, e' kuëki kë yi ña'war iki.

⁹⁻¹⁰ “Kë ì tsarmi. A' kë kawö ta' inuköl tsukmi yës. Ñies sku', datsi' skà, klökkuö, shko kéli ese kos kë tsarmi. Kanëblökwak chkömi ì kanewëkeitö e' ské wä, e' kuëki kë ì tsarmi.

¹¹ “Mik a' demi ká tsitsir ö ká blublu a, eta yi tö a' kiëwami er bua' wa ese yulö. Mik a' ikué, eta e' è u a a' kapörö a' tso' ee e' dalewa.

¹² Mik a' dewa u e' a, eta ie'pa kos serke ee e'pa shkë'ú er bua' wa.

13 Ie'pa tö a' kiéwạ er bua' wa, e' ta Skököl er buaë chöraë ie'pa a. Erë ie'pa kë wạ a' kinewạ er bua' wa, e' ta kë Skököl er buaë chõpa ie'pa a.

14 U wele wakpa ö ká wele wakpa kë wạ a' kinewạ buaë ö kë éna a' ttõ ttsak, e' ta a' e' yõlur u e' a' ö ká e' a' ta kapo tso' a' klõttõ mik e' ppõõ iwà kkachoie ie'pa a' tö ie'pa dör Skököl bolõkpa.

15 Moki, ye' tö a' a' ichè tö aishkuõ ta mik a' wõchakirketke a' nuì ki, etạ ká e' wakpa wõmerdattsa weinuk tajë Sodoma ena Gomorra wakpa bak senuk suluë e'pa tsata.

Jesús ttõkatapa weirdaë ie' kueki

16 “Ye' ttõ ttsõ! Ye' tö a' patkekemi pë' shua wẹs obejala èmi namu tso' tajë, e' shua es. E' kueki a' senú wõsh wa wẹs tkabë es; erë ñies a' senú bërë wẹs nubõl es.

17 A' tso' erki. A' miraë ie'pa wạ s'shulõkwakpa ulà a, ñies a' burdaë siarë judiowak ñi dapa'wo wé a.

18 Ie'pa wạ a' miraë duèsẹr s'wõkirpa ena s'blúpa wõrki ye' tté kueki. Es a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a, ñies ká ulitane wakpa a.

19 Mik ie'pa tö a' méttsa s'shulõkwakpa ulà a, etạ kë a' tkinuk ì chèmi a' tö e' tsatkoie. E' wõshạ ta Skököl tö ttè eraë a' er a' chè ie'pa a.

20 Es kë a' ttõpa a' wák er wa, e' skéie S'yé Wikõl tö ttè eraë a' er a' chè.

21 “Mik e' kèwõ de, etạ welepa tö iël wõmerattsa ttèwạ, iyé tö ilà wõmerattsa, ñies ala'r e' kõrakạ iyé ena imì kkatõk as ittõwạ.

22 Sulitane tö a' sueraë suluë ye' tté kueki. Erë a' isie e' tkéwạ darërëë dõkạ bata ekkë, e' tsatkërdaë.

23 Mik ie'pa tō a' we'ikeke ká wele kī, etā a' tkōshkar iyōkī, a' yú ká kua'kī a. Moki ye' tō a' a' ichè tō kam ye' dör S'ditsö Alà e' dōne, e' yōkī a' kē dōpa Israel ké kōs a.

24 “Wé wöblarke e' kē dör iwöbla'ukwak tsata. Ñies kanè méso kē dör iwökir tsata.

25 E' dör wē' wé wöblarke e' a tō idō wēs iwöbla'ukwak es. Ñies e' dör wē' kanè méso a tō idō wēs iwökir es. U wökir kiérakitö Beelzebú* je' yita iyamipa cherarakitö suluë!

Yi yōkī se' ké suanuk

(Lucas 12.2-7)

26 “E' kuēkī kē a' suanuk ie'pa yōkī. Kē ì ku' blèulewā e' kē kkayërpa aishkuö ta, ese kōs jcherdane.

27 Ì chéyö a' a akir bërë, e' chöne sulitane kukua. Ñies ì kōs chéyö bërë asas a' kukuö a, e' chöne aneule sulitane a.

28 Kē a' suanuk yi tō s'tteta'wā esepa yōkī. Ie'pa tō s'chkà è ttèwami erë ie'pa kē a s'wiköl duökwa. E' skéie Skéköl yōkī a' suanú. Ie' tō s'chkà ñies s'wiköl ewèwami bö' ké a.

29 “Dúla böt tuè tottola inuköl etk wöshkila è, erë dúla kē arta'wa įski S'yé kē wā ikéwö mène e' ta.

30 E' yita a' kkō'neraëitö buaë dō a' tsakō bitö tso' shtaoule ie' wā.

31 Ie' a ta a' tuè taië tkōka dúla tso' taië ese tsata. E' kuēkī kē a' suanuk.

Wépa kē jaëne Jesús kī

(Lucas 12.8-9)

* **10:25 Beelzebú:** E' dör bé, e' è kiè Satanás.

32 “Yi e' chõ sulitane wörki tö ie' dör ye' ttökata, e' ta ñies ese cheraëyö ye' Yé tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata.

33 Erë yi tö iblé s'malepa wörki tö ie' kë dör ye' ttökata, e' ta ñies ibleraëyö ye' Yé tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata.

*Jesús tté kueki se' ñi blabatsölordaë
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)*

34 “Kë a' tö ibikeitsök tö ye' dë'bitu as a' ser bërë ñita ká i' ki. Ye' kë dë'bitu as a' ser bërë ñita, e' skéie ye' dë'bitu a' mukka ñippök.

35 Ye' dë'bitu as ilà wëm ñippö iyë ta, as ilà busi ñippö imi ta ena as iyäk ñippö iyäk ta.

36 Es yamipa ekka döraë ñi bolökpaie ye' tté kueki.

37 “Yi éna iyë ö imi dalër tkõka ie' éna ye' dalër e' tsata, ese kë döpa ye' ttökataie. Ñies yi éna ilà wëm ö ilà busi e' dalër tkõka ie' éna ye' dalër e' tsata, ese kë döpa ye' ttökataie.

38 Yi kë e' chõ weinuk dö ittëwa krus mik ta iser wes ye' ttökata es, ese kë döpa ye' ttökataie.

39 Yi e' tsatkak ittëwa yöki, ese kë ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsa ttëwa ye' dalërmik, ese ulà a sene michoë döraë.

*Wes Skëköl tö iské meraë se' a
(Marcos 9.41)*

40 “Yi tö a' kiéwa er bua' wa, e' dör wes ye' kiéwaitö er bua' wa es. Ñies yi tö ye' kiéwa er bua' wa, e' dör wes yi tö ye' patkë' e' kiéwaitö er bua' wa es.

41 Yi tö Skëköl tteköl kiéwa er bua' wa Skëköl tteköl idir e' kueki, e' ta ese a ñi meraë Skëköl tö

ittəkōlpa a, ese merdaë ñies. E' sù yi tō s'ser yēs̄yēs̄e ese kiéw̄a er bua' wa iserke yēs̄yēs̄e e' kuēk̄i, e' ta ese a ì meraë Skëkōl tō s'ser yēs̄yēs̄e esepa a, ese merdaë ñies.

⁴² Yi isie tō di' kakla ě mé ye' ttökata ësela a yè, ye' ttökata idir e' kuēk̄i, e' ta mok̄i ye' tō a' a ichè tō ese a iské patōrdaë buaë."

11

Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa e'pa de ilè chakōk Jesús a

(Lucas 7.18-35)

¹ Mik Jesús tō ittōkatapa dabom eyök k̄i bōl (12) e'pa wōbla'wé one, et̄a ie' mía k̄a tso' ts̄inet ese a s'wōbla'uk ena Skëkōl ttè buaë e' pakōk.

² Juan S'wōskuōkwak tso' wötēule s'wōto wé a, ee ie' tō ì wēke Cristo tō e' tté t̄s̄é. E' kuēk̄i ie' tō ittōkatapa wēlepa patké iska'.

³ Ie'pa tō ichaké īa: “¿Be' dör wé pairine'bit̄u idi' wa s'blúie yēule idat̄se e' ö yi skà panèīa sa' tō?”

⁴ Jesús tō ie'pa iut̄é: “A' yúne Juan ska' ta ì kos sué a' tō, ì kos t̄s̄é a' tō, e' pakōne ie' a.

⁵ Ipakō ie' a tō s'wōbla kē wawēr, esepa wōbla wawēnene; s'kraulew̄a kē shko, esepa shkéne; wépa kiri'wēke lepra tō, esepa buanene batse'nene; s'kukuō kē wattsēr, esepa wattsēnene; s'duow̄a shkenek̄ane; ñies Skëkōl ttè buaë e' pakane s'siarēpa a.

⁶ ;Yi kē yōk̄i ye' sulune, ayēcha buaë ese!”

⁷ Mik ie'pa míyalne, et̄a Jesús tō Juan tté pakémitke pē' a, ta iché ie'pa a: “Mik a' dē'rō k̄a sir poë wé kē yi serku' ee Juan sauk, et̄a ķima a' erbikō wēm wése suèmi a' tō? A' kē dē'rō wēm èse,

kabikeitsö wì a dià a wēs kua'kö wöppè siwà' tō es, ese sauk.

⁸ A' kě dē'rō wēm ese sauk, e' ta ¿wēm wése sauk a' dē'rō? A' kě dē'rō wēm e' paið datsi' bua' bua wa ese sauk. A' wa ijcher tō wépa e' paið es esepa serke blu' u a.

⁹ Erē ¿wēm wése sauk a' dē'rō? A' dē'rō wēm dör Skököl tteköl ese sauk. Ye' tō a' a ichè tō moki Juan dör Skököl tteköl, erē ie' kě dör ese ě. Ie' dör Skököl tteköl tsata.

¹⁰ Skököl yēkkuö ki itso' kitule wé Skököl tō ichè wé pairi' bituitō idi' wa s'blúie e' a:

'Ye' tso'tke ye' ttè pakökwak patkök be' yöki kewē be' ñalé yuök.*

Skököl ttè pakökwak e' dör Juan.

¹¹ Moki, ye' tō a' a ichè tō s'ditsö ulitane tso'tke dō ikkē ta, e' pa shua kě yi ku' Juan S'wöskuökwak tsata. Erē ì blúie Skököl tso' e' a wé dör ěsela shutēē e' dör Juan tsata.

¹² “Mik Juan S'wöskuökwak s'tsá pautmi dō ikkē ta, wépa blúie Skököl tso' esepa weirke siarē. Pē' kēsik suluē esepa éna ie'pa ewakwa.

¹³ Kam Juan tō s'pattōmi e' yöki Skököl ttekölpa kos ena Moisés, e'pa tō iyē'bak tō Skököl datse se' blúie.

¹⁴ A' éna iklö'wak es, e' ta Juan dör Skököl tteköl kiè Elías yēuletke tō idatskene e'.

¹⁵ ¡A' éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!

¹⁶ “¿Ima a' chēmi ye' tō? ¿Wēs a' dör? A' dör wēs ttè i' tō ichè es: Ala'rla tso' inuk u itöki. Shaßötspa arke tajē ta icheke iyamipa a:

* **11:10** Malaquías 3.1

17 'Sa' tō pulē bla'wé, erē a' kē klötēne'; sa' tō s'eriari ttseittsé, erē a' kē iine'.'

18 E' wà dör tō Juan de batsöta', blo' kē yöta', ta a' tō iché tō aknama tso' ie' a.

19 E' ukuöki ta ye' dör S'ditsö Alà, e' de kē batsöta', blo' yeta', ta a' ye' cheke tō ye' chkö taië, ye' blo' yè taië ñies tō ye' dör inuköl shtökwakpa ena pē' sulusipa malepa, esepa sini'. A' tō ye' cheke es, erē isuerasö bulebök ta tō wépa serke wes Skököl siwé tō ichè es esepa dör yësyësë."

Ká mañat wakpa weirdaë siarë
(Lucas 10.13-15)

20 Eta ká wépa ki Jesús tō ì kē or yi a ese o' taië ká malepa tsata, e' wakpa kē er maneone Skököl a. E' kueki ie' tō ie'pa ché ttè i' wa:

21 "A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, iwěstela ina a' ta! Ì kē or yi a ese o' ye' tō taië a' wörki, erē a' kē er maneone. E' úpa ye' tō Tiro ena Sidón wakpa wörki, e'ma ká iaiaë ie'pa er maneobak. Ie'pa tō eriane datsi' ajaë ië'kabak, ñies ie'pa e' tkë'kabak muluchka ki iwà kkachoie tō ie'pa er mane'wé Skököl a.

22 E' kueki ye' tō ichè tō aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì ki, eta a' wömerdattsä weinuk taië shute Tiro ena Sidón wakpa tsata.

23 A Cafarnaúm wakpa, kē a' tō ibikeitsök tō Skököl wa a' mi'mitser ká jai a. Ie' tō a' patkerami diöshet wé s'wimblu weirke eë. Ì kē or yi a ese wéyö taië a' wörki, erē a' kē er maneone. E' úpa ye' tō Sodoma wakpa suluë wörki, e'ma ie'pa tso'ia dö ikkë ta.

24 E' kuək̄i ye' tō ichè tō aishkuō t̄a mik a' wōchakirketke a' nuì k̄i, et̄a a' wōmerdatt̄s̄a weinuk t̄aiē sh̄ut̄e Sodoma wakpa ts̄ata.”

*A' k̄os erbl̄ö Jesús mik
(Lucas 10.21-22)*

25-26 Et̄a Jesús tō iché: “A ye' Yě, be' dör íyi ulitane tso' k̄a j̄aì a ena k̄a i' a e' Kèk̄öl. Ttè buaë bl̄ë'w̄a be' tō p̄e' w̄a siw̄a' jcher iskië ena erbik̄ō t̄aiē esepa yöki, erē ikkachéb̄ō s'ēs̄epala a. Es be' k̄i ikiane, e' kuək̄i be' tō iwé es. E' kuək̄i be' k̄ikék̄aȳō.”

27 Jesús tté iYě t̄a on̄e t̄a ichéit̄ō p̄e' tso' eē e'pa a: “Ye' Yě tō íyi ulitane méat ye' ulà a. Ye' dör Skèk̄öl Alà, k̄e yi w̄a ijcher mok̄i tō w̄es ye' dör, e' jcher ye' Yě ã w̄a. Ñies k̄e yi w̄a ijcher mok̄i tō w̄es ye' Yě dör, e' jcher ye' ã w̄a. Ñies wépa a ye' éna ikkachak esepa w̄a ijchermi.

28 A' eriarke t̄aiē, weirke siarè íyi ulitane dik̄ia w̄es dalì ek̄k̄e dik̄ia s'shtrirw̄a es. A' shk̄ö ye' ska', et̄a a' enuraë ye' batamik.

29-30 Ye' ser b̄erè, ye' er buaë, e' kuək̄i a' e' tiúw̄a ye' ttè dik̄ia. Ttè wa ye' tō a' wöbla'w̄eke, e' k̄e dör darèrèë, e' k̄e tō a' we'ikepa w̄es. E' kuək̄i a' e' wöbla'ú ye' wa t̄a a' enuraë buaë.”

12

*Jesús ttōkatapa tō trigo wöikléé eno diwö a
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

1 E' k̄ewö ska' t̄a, eno diwö a, Jesús dami trigo sh̄ua t̄a ittōkatapa dué bli w̄a. E' kuək̄i ie'pa tō trigo wöiklérami t̄a ikatéramirakitō.

2 Mik fariseowakpa tō isué, et̄a ie'pa tō iché Jesús a:

—Isaú, be' ttókatapa tso' ì kě kěwö ta' wè eno diwö a, ese uk.

³ Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì o' David tö ká iaiaë ¿e' kě aritsule a' wa Skéköl yékkuö kî? Etökicha ta' ie' ena iklépa dué bli wa.

⁴ E' kuëkî ie' dewa Skéköl wé a ta pan meule Skéköl a e' klö'wéitö ta' inéitö. Pan e' kě kěwö ta' ñè ie' ena iklépa a, sacerdotepa ë a ikéwö ta' ñè. Erè a' éna iane tö e' kě dör suluë Skéköl wöa.

⁵ Ñies ¿a' kě wa iaritsule ttè dalöiëno kit Moisés tö e' kî tö eré sacerdotepa kanablöke Skéköl wé a eno diwö a, erè e' kě wa ie'pa tö idalösewëku'wa?

⁶ Ye' tö ichè a' a tö íerö se' dur eköl, e' dör Skéköl wé tsata.

⁷ Skéköl tö iyë' iyëkkuö kî: 'Iyiwak jchëule mè ye' a, e' kě kiane ye' kî. Ye' kî ikiane tö a' ñi saü er siarë wa.* Ttè e' wà anúpa a' éna mokîë, e' ma kě s'kî ì nuí ta' ese kě kkatépa a' tö.

⁸ Ye' dör S'ditsö Alà, e' wa kawö ta' ichök tö ì dör buaë ö ì dör suluë wè eno diwö a.

*Jesús tö wëm eköl ulà siulewa e' bua'wéne
(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)*

⁹ E' ukuökî ta' Jesús dewa ie'pa ñi dapa'wo wé a.

¹⁰ Eta ee wëm tkër eköl ulà etk siulewa. Ie'pa éna Jesús kkaták ilè kî e' kuëkî ie' a ichakérakitö:

—¿Ima be' tö ibikeitsè? ¿Kawö meule se' a Moisés ttè a s'buawöne eno diwö a ö au?

¹¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—A' obeja anemi etö kauk a eno diwö a, e' ta a' miraë iyöktsa.

* 12:7 Oseas 6.6

12 E' yita se' tueta' taië obeja tsata, e' kueki kawö tso' se' a s'kimoie eno diwö a.

13 Eta ie' tö iché wëm ulà siulewa e' a:

—Be' ulà shulöö.

Ta ie' ulà shuléa ta ibuanene buaë wes iulà iët es.

14 Fariseowakpa e' yéttsa ta ileritsérakitö “¿wes sö Jesús ttèwami?”

Jesús dör Skököl kanè méso bua'ie e'

15 E' jchenewa Jesús wa, e' kueki ie' mía bánet. Taië pé' dami ie' itöki e'pa shua ikirirkerak e'pa kos bua'wéne ie' tö.

16 Ie' tö iché ie'pa a:

—Kë ye' tté pparka.

17 Ie' tö iché ie'pa a es as iwà tkö wes Skököl tteköl kiè Isaías tö iyè' es, e' tö iyè' i' es:

18 Skököl tö ichè: “I' dör ye' kanè méso shukit ye' tö, e' dalër taië ye' éna, ie' wër ye' wa buaë shute.

Ye' Wiköl meraëyö ie' a,

ta ie' tö sene yësyësë wà pakeraë ká ulitane wakpa a.

19 Ie' serdaë bërë. Kë yi wõñaktkepa ie' tö.

Kë ì chepa ie' tö aneule. Kë yi tö ie' ttö ttsepa ñala ki.

20 S'weirke siarë, esepa kë kí we'ikepa ie' tö,

Se' kë diché ta'ia esepa kimeräe ie' tö

dö mik ie' e' alöraká ì sulu kos kî sene yësyësë wa eta.

21 Ká ulitane wakpa tö ie' ë paneraë e' tsatkoie.”†

Fariseowakpa tö Jesús kkaté

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

† 12:21 Isaías 42.1-4

22 Etā ie'pa wā wēm eköl a aknama tso' ese debitu Jesús ska', e' kē wöbla wawër, kē tto. Jesús tō ibua'wéne tā iwöbla wawënene ñies ittékane.

23 Ie'pa kos tkirulune iweblök tā iñi chakérak: “¿A' ichè wí dör s'blú bak David, e' aleri?”

24 Mik ì ché ie'pa tō, e' ttsé fariseowakpa tō, etā ie'pa tō iché: “Beelzebú dör bë, e' diché wa ie' tō ie'pa trè'wekeyal.”

25 Erè ì bikeitseke ie'pa tō e' suéwaitō, e' kueki ie' tō iché ie'pa a:

“S'serke ká etkë ki e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kē wöklör, e' tā ie'pa wákpa ë ñi eürawa. Ñies ñi yamipa e' kéka ñippök ñita, kē wöklör, e' tā ie'pa mir wa'k ëme.

26 Es ñies Satanás mú tō iklépa trè'wèyal, e' tā ie' tso' ñippök iwakpa ë tā. ¿Wes ì blúie ie' tso' e' sermiia?

27 Ye' tō aknamapa trè'úpaya Beelzebú diché wa, e' tā ¿yi diché wa a' klépa tō itrè'wèmiyal? Ie'pa kē a itrènukeyal Beelzebú diché wa, e' kueki ¿wes a' tō ye' kkatèmi tō ye' tō itrè'wekeyal Beelzebú diché wa? A' wák klépa tō iwà kkacheraë tō a' ttè kē dör moki.

28 Ye' tō aknamapa trè'wéyal Skököl Wiköl diché wa, e' tā e' wà kiane ché tō ì blúie Skököl tso', e' kéwö detke a' a.

29 “¿Wes yi mi'miwa wēm diché taië‡ ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tō iwák maùwa e' yöki? Es ëme íyi ekiblërmi.

‡ 12:29 **Wëm diché taië:** E' wà kiane ché Satanás. Jesús dör wé dör ie' íyi ekibleke e'.

³⁰ “Yi kě a ye' dör bua', ese dör ye' bolök. Yi kě tö ye' kimè imalepa tsukbitu Skëköl ska', ese tö ie'pa po'wekemi.

³¹ “E' kuęki ye' tö ichè tö ì sulu ҡos wambleke a' tö ñies Skëköl ché sulu ҡos e' nuı olo'yèmiitö a' kị. Erë yi tö Wiköl Batse'r ché suluë, e' nuı kě olorpa iki.

³² Ñies yi tö ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuı olo'yèmi Skëköl tö iki. Erë yi tö Wiköl Batse'r ché suluë e' nuı kě olorpa iki i'ñe ta ñies aishkuö ta.

*Kal buaë ena kal suluë
(Lucas 6.43-45)*

³³ “Kal wërkewā iwö kị. Kal buaë, ese wö dör buaë; kal sulu, ese wö dör sulu.

³⁴ |A' dör suluë wes tkabë chök es! A' er dör suluë, Ʒwes a' ttömi buaë? Ì bikeitsekese, e' ë chekesö.

³⁵ Wëm dör buaë ese serke buaë, ttö yësyesè ie' er dör buaë e' kuęki. Wëm dör suluë, ese serke suluë, ttö suluë ie' er dör suluë e' kuęki.

³⁶ Ye' tö a' a' ichè tö aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuı kị e' kėwö de, etā ttè sulu ché a' ulitane tö shabatshabat e' kị a' wöchakirdaë.

³⁷ A' wakpa ttè wa a' shulirdaë. A' tö ttè buaë cheke, e' ta Skëköl tö icheraë tö kě a' kị ì nuı ta'. Erë a' tö ttè sulu cheke, e' ta ie' tö icheraë tö a' kị nuı tso'.”

*Fariseowakpa tö ì kě or yi a ese kié suë
(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)*

³⁸ Etā fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa tö iché Jesús a:

—Ì kě or yi a ese ú sa' a iwà kkachoie tö mokị be' patkë'bitu Skëköl tö.

39 Ie' tō ie'pa iūtē:

—A' dör pē' suluē e' kē tō Skököl dalöiē wēs trēr wakpa kē tō imaso dalöiē es. A' tō ye' a ikié tō ì kē or yi a ese uyö iwà kkachoie tō moki Skököl tō ye' patkē'bitu. Erē ye' tō ilè weraē etökicha ěme iwà kkachoie e' dör wēs ibak Jonás dör Skököl tteköl e' tã es.

40 Ie' sene' nima bērie e' shua dōka ká mañat ñiē nañeē, es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' serdaē iyök shua ká mañat ñiē nañeē.

41 Mik Jonás tō Nínive wakpa paut, etã ie'pa er maneŋ' Skököl a. Erē i'ñe tã ye' dur iē e' dör ie' tsata, erē a' kē er mane'ù Skököl a. E' kueki aishkuö tã mik a' wöchakirketke a' nuì ki, etã Nínive wakpa e' kōrakã ie' wörki a' kkatök.

42 Aishkuö tã mik a' wöchakirketke a' nuì ki, etã alaköl datse kã bánet diwö tskirke e' o'mik, bak ikã blúie, e' e' kōrakã ie' wörki a' kkatök tō a' dör pē' suluē. Kã iãiaē alaköl e' dē'bitu datse kamiē se' blú bak Salomón wã iyi jcher tãie e' ttö kīttsök. Erē i'ñe tã ye' dur a' shua e' dör Salomón tsata, erē a' kē tō ye' ttö iūtē. E' kueki alaköl e' tō a' kkataraē.

Wimblu sulusi dene wēm a
(Lucas 11.24-26)

43 “Mik wimblu sulusi trēneshkar yile a, etã imiã kã sir poē wē kē yi ku' ese ska'. Ie' tso' kã yulök senoie erē kē ie' wã ikune. E' kueki ie' ibikeitsè:

44 ‘Ye' miãne wē ye' trēneshkar eē senuk.’ Mik ie' demine wēm e' a, etã ie' tō isuē tō wēm dör wēs u shuiriule buaē maneneē kē a yi ku' es.

45 Etã ie' miã iyamipa kī yulök dōka kul suluē shutē ie' tsata tã ie'pa kos de senuk wēm e' a. Wēm

e' mǎne suluë shuṭe kenet tsata. Es iwamblërdaë a' dör pë' sulusipa e'pa ta.”

*Jesús mì ena iëlpa debitu ie' weblök
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)*

⁴⁶ Jesús ttökeia pë' ta e' shua ie' mì ena iëlpa ena ikutapa e'pa iëter u'rki. Ie'pa ttak ie' ta.

⁴⁷ Yile tö ibiyö ché ie' a:

—Be' mì ena be' ëlpa ena be' kutapa e'pa shkõ be' weblök.

⁴⁸ Erë Jesús iüté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa?

⁴⁹ Eta Jesús tö ie' a ittökatapa kkaché ulà wa ta ichéitö:

—Isaú, ie'pa dör wës ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa es.

⁵⁰ Yi serke wës ye' Yë tso' ká jaì a e' kǐ ikiane es, esepa dör wës ye' ël ena ye' kutà ena ye' mì es.

13

*Të kuatkökwak tté
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ E' ë diwö wa Jesús e' yëttsa u a mǎ batsöri kkömik ta ee ie' e' tkéser.

² Pë' debitu tajë ie' ska', e' kueki ie' e' iéka kanò a ta ee ie' e' tkéser ie'pa wöbla'uk. Ie'pa ulitane ate ká sí kǐ batsöri kkömik.

³ Ie' tö ttè tsakïë kleé ie'pa a. E' et dör i' es: “Wëm eköl mǎ të kuatkøk ppé ululu ëme*"

⁴ Mik ie' tso' iwö ppök, eta ditsöwö wele anewa ñala ska' ta dù debitu tö ikatéwa.

* **13:3 të kuatkøk ppé ululu:** E' kéwö ska' ta pë' wöblar të kuatkøk wö ppélur të kǒs e' kǐ.

⁵ Ditsöwö wele anewa áklo a wé íyök kě ta' tajë ese ska'. Íyök kě ta' tajë, e' kuęki bet ta' itskineka.

⁶ Erë kě iwí kicha ta' tajë, e' kuęki mik diba aneka iki eta isinewa.

⁷ Ditsöwö wele anewa dika'chka shua. Dika'chka ena ditsöwö talane nita, erë dika'chka e' aléka iki.

⁸ Erë ditsöwö wele anewa íyök bua'buwa ki, e' tskine talane wöne buaë. Wele wöne doka cien eyök (100) elka elka, wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).

⁹ ¡A' éna ye' ttö ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!"

*Ì kuęki Jesús tö s'wöbla'weke kleaule
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Eta Jesús ttökatapa debitu ie' ska' ta ichakerakitö ia: “¿Ì kuęki be' tö ie'pa wöbla'weke kleaule?”

¹¹ Ie' tö ie'pa iuté: “Ì blúie Skököl tso' e' tté bléulewa e' kéwö meneat a' a wà jchenoie, erë pè' malepa a kě imeneat es.

¹² Yi wa tté e' jcher ese a imerdaë as ie' wa iki jcher bua'ie. Erë yi kě éna ianak, ese wa i jcher bërëbërë e' yerattsane iyöki.

¹³ Ì weke ye' tö e' sueke ie'pa tö, erë ie'pa kě éna iwà ane. Ì cheke ye' tö e' ttseke ie'pa tö, erë ie'pa kě tö ittseku' er moki wa, ie'pa kě éna iwà iutak. E' kuęki ye' kapaköke ie'pa ta es.

¹⁴⁻¹⁵ Es iwà tköke ie'pa ta wes Skököl tteköl kiè Isaías tö iyë' es, e' tö iyë' i' es:

‘Ká i' wakpa er mía darërë, kě i' dë'waia.

Ie'pa kukuöña wötéwa darërë as kě iwattsër,
ie'pa tö iwöbla tsimiwéwa as kě iwawër.

Ie'pa tō iwé es as ie'pa kē éna iwà ar, as ie'pa kē er
 mane'ù ye' ska' ta ye' tō ie'pa bua'wè.
 E' kueki ie'pa tō ittseraë je', erë kē ie'pa éna iwà
 arpa,
 ie'pa tō isueraë je', erë kē ie'pa tō iklö'wepa.'†
 Es Isaías tō iyë'.

¹⁶ “Erë a' wöbla wawër buaë, a' kukuöña watsër
 buaë, e' kueki ayëcha buaë a'.

¹⁷ Moki ye' tō a' a ichè tō Skëköl ttekölpa tajë ena
 ká iaiäë s'bak ser yësyësë e'pa tō ì sué a' tō ena ì
 ttsé a' tō e' kkeyë' siarë suè ena ttsè, erë ie'pa kē
 wä isune ittse.

*Të kuatkökwak tté e' wà paké Jesús tō
 (Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

¹⁸ “Ittsö, ì kleéyö të kuatkökwak tté wa, e' wà
 pakekeyö a' a.

¹⁹ Pë' welepa ta itkömi wes ditsöwö arwa ñala
 ska' es. Esepa tō ì blúie Skëköl tso' e' tté ttsé, erë
 ie'pa kē éna iwà ane. Bë de ta tté buaë yéttsa ie'pa
 er a.

²⁰ Welepa skà ta itkömi wes ditsöwö arwa áklo a
 es. Esepa tō Skëköl tté ttsé ta iklö'wérakitö ttsè'ne
 buaë wa.

²¹ Erë ie'pa kē wì kicha ta' tajë, e' kueki ie'pa tō
 iklö'wé ekuölö ë. Mik ie'pa weinemitke Skëköl tté
 kueki, eta ie'pa anemine bet.

²² Welepa skà ta itkömi wes ditsöwö arwa
 dika'chka shua es. Esepa tō Skëköl tté ttsé, erë
 ie'pa tō íyi tso' ká i' kî ese bikeitseke kibiie. Ie'pa
 er me'rie inuköl kî ena ì tso' ká i' kî tō s'ttsë'weke
 buaë ese kî. E' qos tō Skëköl tté kui'wéwä ie'pa er a
 ta kē idë'ttsa buaë wes ikiane es.

† 13:14-15 Isaías 6.9-10

23 Erë welepa skà ta itkömi wes ditsöwö arwa iyök bua'buak_i es. Esepa je' tö Skököl ttè ttsé ta iwà ane buaë ie'pa éna ta iwà dettsa buaë wes ikiane es. Ie'pa dör wes iyi kuá wör buaë es wele wöne döka cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).”

Kakö kuak_i tkëne trigo shua e' tté

24 Jesús tö ttè skà kleéne ie'pa a i' es: “Ï blúie Skököl tso' e' ta itköke wes itka wëm eköl tö trigowö kuatké iká a e' ta itka es.

25 Nañewe ie'pa kapolur e' dalewa ibolök debitu eköl kakö dör trigo suë ese wö kuatké trigo shua ta iwák mía.

26 Mik trigo wöne, eta iwënewa tö ñies kakö kuak_i tso'.

27 Ikanè mésopa mía ta iché kanè wák a: ‘A kékëpa, be' tö trigowö bua'buak_i kuatké be' ká a ta ¿wes e' a kakö kuak_i tso'?’

28 Ie' tö ie'pa iuté: ‘Ye' bolök wele tö iwamblé ye' k_i.’ Ie'pa tö ie' a ichaké: ‘¿Be' k_i ikiane tö sa' mi' kakö ñe' yökulur?’

29 Erë ie' tö ie'pa iuté: ‘Au, imúat es. A' tö kakö yéttsa e' ta trigo yérttsami ita ñies.

30 Imúat as italar ñita dö mik itërketke eta. E' wa ye' tö itökwakpa patkeke kakö tök kewe muë eyök eyök ña'wëwa bö' a. E' ukuök_i ta ye' tö trigowö tök patkeke blè wé ye' iyiwö blöke e' wé a.’ ”

Mostaza wö tté

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

31 Ttè skà kleéne Jesús tö ie'pa a i' es: “Ï blúie Skököl tso' e' dör wes mostaza wö kuatkèsö ká a es.

32 E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikia. Erë mik italane ta e' dör iyi kuá tsitsir ulitane tsata. E' mia kalie ta dù datse u yuök iulà tsaka.”

Pan wölöwoka tté
(Lucas 13.20-21)

33 Jesús tö ie'pa a ttè skà kleéne i' es: “Ì blúie Skéköl tso' e' dör wes pan wölöwoka wötué tayë tö harinachka mañayök a es. E' tö harinachka e' kos wölöwéka tajë.”

Jesús tö s'wöbla'weke kleaule
(Marcos 4.33-34)

34 Ttè e' kos kleé Jesús tö ie'pa a. Moki ie' kë wa ì pakane ie'pa a kë kleaule.

35 Ie' tö s'wöbla'wé es, e' wa ì yë'bak Skéköl tteköl eköl tö e' wà tka, e' dör i' es:
“Ye' tö s'wöbla'weraë kleaule.
Ttè tso' blëule ká iaiaë ká i' yöne e'tami,
ese kkacherayö ie'pa a.”‡
Es Skéköl tteköl tö iyè'.

Kakö kua'ki tté e' wà paké Jesús tö

36 Eta Jesús e' chéat pè' a ta imía u a. Ittökatapa de ie' ska' ta iché ie' a: “Kakö kua'ki wakleébö, e' wà pakö sa' a.”

37 Ie' tö ie'pa a iché: “Yi tö trigowö kuatké, e' dör ye' dör S'ditsö Alà e'.

38 Të wé ki ikuatkëne e' dör ká i'. Trigowö e' dör wépa blúie Skéköl tso' esepa. Kakö kua'ki e' dör wépa dör bë icha esepa.

39 Ibolök tö kakö kua'ki kuatké e' dör bë ë. Ilir kéwö e' dör ká i' erkewatke e' kéwö. Itökwakpa e'pa dör Skéköl biyöchökwakpa.

‡ 13:35 Salmo 78.2

40 Wēs ie'pa tō kakō kua'ki yéttsa uyéwa bö' a, es itkōraē ká i' erkewatke eta.

41 E' kéwō ska' ta ye' dör S'ditsö Alà e' dōraē íyi ulitane blúie da'áie. Ye' tō ye' biyöchökwakpa patkeraē wépa tō o'ka keke ì sulu wamblök ena wépa e' wamblö sulu esepa kos shtökka.

42 Ie'pa uyerawarakitö bö' taië a, eë iurarak ñies ikà yilitdawarak iweir kuëki.

43 Erë s'ser yesyësë, esepa dalöburdaë wēs diwö es wé S'yë tso' ie'pa blúie eë. ¡A' éna ye' ttö ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!

Íyi tuè darërëë blëulewa e' tté

44 “Ì blúie Skëköl tso' e' dör wēs íyi tuè darërëë ese blëulewa yile ká a es. E' kué wëm eköl tō ta e' tō ie' ttsë'wé buaë. E' kuëki ie' tō ibléwane ta imía ta ì kos tso' iwa, e' watuéttsaitö. E' ské wa ie' tō ká e' tué. Es íyi tuè darërëë e' de ie' ulà a.

Ákwöla bua'bu tuè darërëë e' tté

45 “Ñies ì blúie Skëköl tso' e' dör wēs ákwöla bua'bu yuleke íyi wataukwak eköl tō tué es.

46 E' tō ákwöla bua'bu ichök tuè darërëë shüte ese kuéwa ta imía ta ì kos tso' iwa e' watuéttsaitö. E' ské wa ie' tō ákwöla bua'bu e' tuéttsa.

Kla' tté

47 “Ñies ì blúie Skëköl tso' e' dör wēs kla' uyé wépa wélepa tō dayë a es. E' tō nima klö'wé taië tsakië buaë ena suluë.

48 Mik ie'pa tō kla' yéttsa ká sí ki ta ie'pa e' tulésér nima shushtök; ibua'bu iéka kkö a ta isulusi uyémi bánet.

49 Es itkōraē mik ká i' erkewatke eta. Skëköl biyöchökwakpa bituraē s'shushtök; s'sulusipa mi-choë bánet, s'ser yësyësë mi-choë bánet.

50 S'sulusipa kōs uyerawā Skëköl biyöchökwakpa tō bö' tajë e' a, eē ie'pa iuraē siarë, kà yilitdawa iweir kuëki."

Íyi pa'alí ena íyi këchke e' tté

51 Jesús tō ittōkatapa a ichaké:

—¿Ttè ekkë kōs wà ane a' éna?

52 Ie'pa iüté:

—Tö.

Ie' tō ie'pa a iché:

—E' kuëki mik s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ese eköl e' yué buaë ì blúie Skëköl tso' e' tté wa, eta ie' tō s'wöbla'wëmi buaë ttè këchke wa ñies ttè pa'alí wa. Ie' dör wës u wák wā íyi tso' blëule iblo a es. Ese wā ijcher mik tã ikëchke ö ipa'alí kiane yëttsa s'malepa kimoie.

Nazaret wakpa tō Jesús watéttsa

53 Mik Jesús ttè kleé one, eta imía

54 demi Nazaret, e' dör ie' wák ká. Eē ie' tō s'wöbla'wëmitke judiowak ñì dapa'wō wé tso' eē e' a. Wës ie' tō ie'pa wöbla'weke e' tō ie'pa tkiwéwā. Ie'pa tō iché ñì a:

—¿Wé ie' e' yué ttè tajë ekkë wa? ¿Wës ì kë or yi a ese wé ie' tō buaë?

55 ¿Ie' wí yé kë dör se' íyi yuök kaltak wa e'? ¿Ie' mì kë dör María? ¿Ie' ëlpa kë dör Santiago, José, Simón ena Judas?

56 ¿Ñies ie' kutapa kë serku' se' shua? Eta ì kōs weke ie' tō ¿wé e' bitë ie' wā?

57 Ie'pa kë éna ie' ttè klö'wak. Erë ie' iché ie'pa a:

—Ká wa'ñe Skëköl tteköl dalöiërta', erë iwák ká kī ena iwák u a eē kē idalöiërta'.

⁵⁸ Ie'pa kē erblēne ie' mik, e' kuëkī ì kē or yi a ese kē one ie' wā tajē ee.

14

Juan S'wöskuökwak kötewa
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

¹ E' kēwō ska' tā Herodes dör Galilea blú, e' tō Jesús tté ttsé,

² e' kuëkī ie' tō iché ikanè mēsopa a: “Wēm ñe' dör Juan S'wöskuökwak shkenekane e'. E' kuëkī ie' wā diché tso' ì kē or yi a ese woie.”

³ Herodes tō Juan klö'ukwā patkē' wötē'waitō s'wōto wé a, e' kuëkī ie' tō Jesús ché es. Ie' sene' Herodías tā, e' dör ie' èl kiè Felipe e' alaköl.

⁴ E' yē' Juan tō ie' a: “Kē be' kawō tā' senuk be' èl alaköl tā.” E' kuëkī Herodes tō Juan wötökwa patkē'.

⁵ Herodes éna Juan ttakwa erë ie' suane pē' yōkī, ie'pa tō iklö'wé tō Juan dör Skëköl tteköl e' kuëkī.

⁶ Erë mik Herodes tō iduéswo kēwō tkö'wēke, etā Herodías alà busi e' klóté s'kiule tso' tajē e'pa wörki. E' wër buaë Herodes wa.

⁷ E' kuëkī ie' tō iché ie' a yēsyesē Skëköl wörki: “Mokī ye' tō iché, ì kiè be' tō ye' a, e' meraeyō be' a.”

⁸ Etā ie' tō iché Herodes a wes imì tō ie' a iyē' es: —Juan S'wöskuökwak ttökwa patkō tā iwökir mú ye' a kulé' a iwā kkachoie tō mokī ittēwarakitō.

⁹ Etā blu' Herodes erianekā tajē, erë ie' tō ittē métkē s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuëkī ie' tō ikéwō mé.

10 Ie' tō Juan kuli' tōkōk patké s'wōto wé a.

11 E' ukuōki ta ie'pa wa iwōkir debitu kulè' a mé busi a ta ie' tō imé imi a.

12 Juan ttōkatapa de ta inú tsémirakitō wōtéwa. E' ukuōki ta ie'pa mía ta ibiyō ché Jesús a.

Pë' dōka mil skeyök e' tié Jesús tō

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

13 Mik Jesús tō biyō e' ttsé, eta ie' mía kanò ki ekōrla bānet wé kē yi serku' ese ska'. Mik pë' wa ijchenewa tō ie' mía, eta ie'pa míyal itōki batsōri kkōmik klō wa.

14 Mik Jesús e' yéttsa kanò a, eta pë' tso' taië ipanuk e' suéitō. Ie'pa suéitō er siarë wa. S'kirirke kos demi ie'pa wa e' bua'wéitō.

15 Ká tuirketke, e' kuëki ittōkatapa de ie' ska' ta ichérakitō ie' a:

—Ká de tsáli, kē yi serku' ie. Ie'pa yuōmi as ie'pa mi' pë' serke tsinet ee ilè tauk nē.

16 Ie' tō ie'pa iüté:

—Ie'pa kē kawōta mi'kyal; ie'pa tiō a' tō.

17 Ie'pa tō iiüté:

—Pan skel ena bötō e' ë tso' sa' wa.

18 Ie' tō iché:

—Itsúbitu ña.

19 Eta ie' tō pë' ké e' tulōksër iski ta'tsi ki. E' ukuōki ta ie' tō pan skel ena nima bötō e' klō'wé ta iká sué ká jai a ta wéstela chéitō Skököl a. Ta pan blatéitō mé ittōkatapa a as ie'pa tō iwatiō pë' a.

20 Ie'pa ulitane chké de wë'. Ibata atë e' shtérakitō iëne dōka kkōla dabom eyök ki bök.

21 Ie'pa chké e'pa dōka mil skeyök (5.000) wëpa ë, alakōlpa ena ala'rla kē shtane.

Jesús shké di' kí
(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 E' ukuökí ta Jesús tö iché ittökatapa a: “A' e' iöka kanò a, a' yúshkatke ye' yöki kewe batsöri wishet.”
 Ie' tö iché pè' malepa a: “A' yúne a' u a.”

23 E' ukuökí ta ie' mía ekörla kabata a ttök S'yé ta.
 Mik ká tuine, eta ie' tso'ia kabata a.

24 E' dalewa ittökatapa mirwa batsöri kí demitke elkeë. Siwa' bitsirke tajë ie'pa kke wöia, e' tö di' uyeke tajë tërke kanò mik.

25 Ká ñirketke eta Jesús mía ie'pa ska' shkörami di' kí.

26 Erë mik ie'pa tö isué tö ie' shködatsé di' kí, eta e' tö ie'pa tkiwéwa suawé tajë ta ianekarak:

—jWimblu datse se' kker!

27 Erë ie' iché ie'pa a:

—jA' er kuú! Kë a' suanuk, ye' idir.

28 Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Skékëpa, mokí be' idir, e' ta kawö mú ye' a shkök di' kí dö be' ska'.

29 Eta Jesús tö iiüté:

—Be' shkó ye' ska'.

Eta Pedro e' yéttsa kanò a shkémi di' kí dö Jesús ska'.

30 Erë mik ie' isué tö siwa' bitsirke darërëë, eta ie' suanéka tajë ta iwötunewami di' a ta ianekajë:

—jA Skékëpa, ye' tsatkó!

31 E' bet ta Jesús tö iklö'wé iulà a ta iché ia:

—jWësua be' erblöke ye' mik bërëbërë! ¿I kueki be' ibikeitséka bötböt?

32 Mik ie'pa böle e' iéka kanò a, eta siwa' wöklöne.

33 Ie'pa kos tso' kanò a, e'pa e' tulésér kuchë kí Jesús wörki idalöioie ta ichéraitö:

—iMoki be' dör Skëköl Alà je'!

Jesús tō s'kirirkepa bua'wé Genesaret
(*Marcos 6.53-56*)

³⁴ Itkattsarak batsöri wışhet demirak Genesaret.

³⁵ Mik kâ e' wakpa tō isué tō Jesús idir, etâ ie'pa tō itté ppéka kâ e' kōs a. Ie'pa wâ s'kirirke mi'ke ie' ska' as ibua'ütö.

³⁶ S'kirirke esepa kköchöke ie' a tō ie'pa a ie' datsi' bata ě mú kèwâ. Wépa kōs tō iké e'pa buanene.

15

Ì tō se' ia'wèmi ñáie
(*Marcos 7.1-23*)

¹ Fariseowakpa ena s'wöbla'ük ttè dalöiëno wa wakpa serke Jerusalén, e'pa wēlepa debitū Jesús ska'. Ie'pa tō ie' a ichaké:

² —ǰÌ kuëki be' ttökatapa kë tō se' yépa bak e'pa ser e' dalöiè? Ie'pa chkö ulà kë paköule.

³ Ie' tō ie'pa iüté:

—ǰÌ kuëki Skëköl ttè dalöiëno e' dalösewëkewâ a' tō a' wakpa ser dalöioie?

⁴ Skëköl iyë'at: 'A' yé ena a' mì e'pa dalöiö,* ñies ie' tō iyë'at: 'Yi tō iyë ö imi ché suluë ese wák wömerdattsâ ttèwâ.†

⁵ Erë a' icheke tō se' a iyërmi s'yé a ö s'mì a i' es: 'Ì kōs tso' ye' wâ a' kimoie, e' meuletke Skëköl a‡, e' kuëki kë ye' a a' kimenuk ì wa'.

* **15:4** Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16 † **15:4** Éxodo 21.17; Levítico 20.9 ‡ **15:5 meuletke Skëköl a:** Ie'pa tō iché es erë ie'pa ulà a itso'ia, e' wakanewèmi ie'pa tō wes ie'pa kî ikiane es.

⁶ A' tō icheke tō yi isie e' ché, ese wák kē kawōtäjä iyé ö imì kimuk. Es Skököl ttè dalöiëno ñe' dalösewekewa a' tō a' wakpa ser iutè wa.

⁷ ¿A' e' ö suluë! Buaë Isaías tō a' yé' mik ie' iyè':

⁸ Skököl tō ichè: 'Pè' ikkēpa tō ye' dalöieke kkö ě wa, erë ie'pa er tso' kamië ye' yöki.

⁹ Ę ichökle ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'weke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno ě. Š

Es Isaías tō iyè'at.

¹⁰ E' ukuöki tä ie' tō pè' tso' eë e'pa kié tä ie' iché iarak:

—A' tō ye' ttö ttsö, iwà anú a' éna.

¹¹ Ì ñeke a' tō ese kē tō a' ia'wepa ñáie Skököl wöa. Erë ì sulu wambleke a' tō tskirke a' er a ese je' tō a' ia'weraë ñáie.

¹² Etä ittökatapa de ie' ska' tä ie' a ichaké:

—¿Be' wä ijcher tō ì chekebö e' tō fariseowakpa uluwé?

¹³ Ie' tō ie'pa iuté:

—Fariseowakpa esepa dör wes íyi kuá kē tkēnewa ye' Yé tso' ká jai a e' wä es, e' kueki ie'pa yërdattsa wië.

¹⁴ Ie'pa múat es. Ie'pa dör wes s'wöbla kē wawër ese tō o'ka wöbla kē wawër e' ulaië es, e'pa böi tköaraë kauk a.

¹⁵ Etä Pedro tō iché ie' a:

—Ttè wakleébö ñe' wà pakö sa' a.

¹⁶ Ie' tō iiuté:

—¿Ñies a' kē éna iwà ane?

¹⁷ ¿A' kē éna iane tō ì ñekesö ese mi'ke s'ñawi a e' ukuöki tä iwekettsasö?

18 Erë ì sulu tskirke a' er a ese tò a' ia'wèmi ñáie.

19 Ì sulu bikeitseke a' tò, s'ttèwà, senewàbak dalösewèwà, trë, akblè, s'kkatè kachè wa ñies ñi chë sulu ese kos tskirke a' er a.

20 Ýi ese tò a' ia'weraë ñáie. Erë a' chkõ kë ulà paköule e' kë tò a' ia'wëpa ñáie.

*Tayë eköl kë dör judiowak e' erblé Jesús mik
(Marcos 7.24-30)*

21 Età Jesús ena ittökatapa míyal ká kiè Tiro ena Sidón eë.

22 Età tayë eköl serke eë dör cananwak, e' ardatse tajë Jesús itöki:

—A kékëpa be' dör David aleri, ye' saú er siarë wa. Ye' alà busi kirirke tajë a aknama tso'.

23 Erë Jesús kë wà ie' iütëne yës. Età ittökatapa kköché ie' a:

—Tayë ardatse tajë se' itöki, ì kiane ie' kï e' mú ie' a as imi'a.

24 Ie' tò ie'pa iüté:

—Skököl tò ye' patkë' Israel aleripa ë kïmuk. E'pa dör wës obeja chöwa siarë es.

25 Età tayë dewà e' tkéwà kuchë kï Jesús wörki ta ichéitö ia:

—¡A kékëpa, ye' kïmú!

26 Jesús iiüté:

—Kë idör buaë ala'rla chkè yéttsa mè chichi a.

27 Tayë tò iché:

—A kékëpa, e' yëne; erë chkè mulé darke ìski e' ñeke chichi tò.

28 Età Jesús iché ie' a:

—A tayë, be' erblé mokï ye' mik, e' kuëkï ì kiane be' kï e' de be' ulà a.

E' wöshà tà ilà busi buanene.

S'kirirke ese bua'wéne Jesús tō

²⁹ Eta Jesús ena ittōkatapa biteyalne batsōri kiè Galilea e' kkōmik. Eta ie' tkakā kabata tukir kī ta eē ie' e' tkēser.

³⁰ Ta pē' de taiē ie' ska', e'pa wā iduepa de Jesús wōrkī. Iduēpa kē shko, kē wōbla wawēr, kē tto, ulà ö klō suluulewā ñies s'kirirke duè ulitane wā ese kos bua'wéitō.

³¹ Pē' ulitane tso' eē isaūk e'pa wōkrarulune. Ie'pa tō isué tō kē s'tto esepa ttékane, s'ulà ena s'klō suluulewā esepa buanene, kē s'shko esepa shkéne, ñies kē s'wōbla wawēr, esepa wōbla wawēne. E' kuēkī ie'pa tso' Israel aleripa Kēkōl kīkōkkā taiē.

*Wēpa dōka mil tkēyök e' tié Jesús tō
(Marcos 8.1-10)*

³² Eta Jesús tō ittōkatapa kié ta ichéitō ie'pa a:
—Siarē ye' wa pē' ikkēpa wēr. Ie'pa tso' ye' ta e' kī ká de mañatk ta kē ie'pa wā i ku' ñè. Kē ye' éna ie'pa patkak u a kē chkaule dō' isiwā'arwarak ñala kī.

³³ Eta ittōkatapa tō iché ia:
—Erē ká i' a kē yi serku'. ¿Wes sa' tō pan kuèmi taiē pē' ekkēpa tioie?

³⁴ Ie' tō ie'pa a ichaké:
—¿Kos a' wā pan tso'?

Ie'pa iiuté:
—Sa' wā pan tso' kul (7), ñies nima tso' elkela.

³⁵ Eta ie' tō pē' ké e' tulōksēr iski

³⁶ ta pan kul ena nima e' klō'wéitō ta wéstela chéitō Skēkōl a ta iblatéitō mé ittōkatapa a ta ie'pa tō iwatié pē' a.

³⁷ Pē' ulitane chké de wē' ta ibata aṭe e' iène dōka kkō kul.

³⁸ Ichkérak e'pa döká mil tkëyök (4.000) wëpa ë, alakölpá ena ala'rla kě shtane.

³⁹ Jesús tò pë' yuémíne tã ie' e' iéká kanò a tã imía ká kiè Magdala eë.

16

*Fariseowakpa tò ì kě or yi a ese uk ké suè
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)*

¹ Fariseowakpa ena saduceowakpa wëlepa de Jesús ska'. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuékì ie'pa tò ikié ie' a tò ì kě or yi a ese úitò iwà kkachoie tò mokì ie' patkë'bitù Skëköl tò.

² Erë ie' tò ie'pa iuté: “Tsáli tã a' tò icheke, ‘Ká tanewá mat bule diba ardaë buaë’;

³ bla'mi tã a' icheke, ‘Ká tanewá mat kalì moneka ttsettseë tã kalì yërdaë.’ A' éna iane buaë mik tã diba armi mik tã kalì yërmi, etã ¿wës ì tköke ì'ñe tã e' kě wà ar a' éna?

⁴ A' dör pë' suluë e' kě tò Skëköl dalöiè wës trër wakpa kě tò imaso dalöiè es. A' ye' a ikié tò ì kě or yi a ese uyö iwà kkachoie tò mokì Skëköl tò ye' patkë'bitù. Erë ilè wëraëyö etökicha ëme iwà kkachoie, e' dör wës Jonás tã íbak es.”

Etã ie' tò ie'pa méat tã imía bánet.

*Fariseowakpa pan wölöwoka e' pakè
(Marcos 8.14-21)*

⁵ Jesús ena ittökatapa demi batsöri wishet, erë ittökatapa éna ilè chowa tsëmi ñè.

⁶ Ie' iché ie'pa a:

—Ye' ttö ttsö. A' e' kkö'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka e' yöki.

⁷ Ittökatapa iché ñì a:

—jKě se' wā ì dē' ñè!

⁸ Ì chök ie'pa tso' e' suéwaitö tã ichéitö ie'pa a:

—¿Ì kueki a' tso' ichök ñì a tō kě se' wā ì dē' ñè?
jKam a' erblō ye' mik mokië!

⁹ ¿Kam a' éna iwà ar? Pan skel wadē'yö wēpa dōka mil skeyök (5.000) ekkē a, ¿e' chowa a' éna? Etã ¿kkō bik ibata kit a' tō?

¹⁰ Ñies pan kul wadē'yö wēpa dōka mil tkēyök (4.000) ekkē a, ¿e' chowa a' éna? E' ukuōki tã ¿kkō bik ibata kit a' tō?

¹¹ ¿Wes a' kě éna iane tō ye' kě ku' ì ñekesö ese chök? A' e' kkö'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka ese yöki.

¹² Etã ie'pa éna iane tō Jesús kě ku' pan wölöwoka tso' se' wā ese chök. Ie'pa éna iane tō ttē wa fariseowakpa ena saduceowakpa tō s'wöbla'weke e' chök ie' tso'.

Pedro tō iché tō Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Mik ie'pa de kã kiè Cesarea Filipo, etã Jesús tō ittökatapa a ichaké:

—Ye' dör S'ditsö Alà, ¿ima e' cheke pē' tō ye' dör yi?

¹⁴ Ie'pa iiüté:

—Welepa tō icheke tō be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skököl tteköl bak kiè Elías shkenekane e'. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skököl tteköl bak kiè Jeremías ö Skököl ttekölpa skà bak e' wele.

¹⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erē ¿ima a' ichè, ye' dör yi?

16 Simón Pedro tö iüté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'. Be' dör Skéköl chök Alà e'.

17 Jesús iché ie' a:

—A Simón, Jonás alà, ayëcha buaë be' dör. Ì ché be' tö e' kè mène s'ditsö wà be' a, e' mé ye' Yé tso' ká jaì a e' tö be' a.

18 E' kueki ye' be' a ichè tö be' dör Pedro (kiè e' wà kiane ché ák). Be' dör wes ák dör u katabloie es, e' wa ye' ichapa kí döraë tajë. Ì kos tso' dö duèwà diché, e' kè e' alòpaka ie'pa kí.

19 Ì blúie Skéköl tso' e' wékkö kköppóo kéwö meke ye' tö be' a. Ye' tö kawö meke be' a ye' tté buaë pakök as Skéköl dö s'tso' tajë e' blúie. E' dör wes blu' eköl kanè méso tö blu' wékkö kköppèe as s'döwàia es. Ì kè kéwö mène be' wà ká i' a, ese kè kéwö mène Skéköl wà. Ñies ì kéwö mé be' tö ká i' a, ese kéwö me'bak Skéköl tö.

20 E' ukuöki tã Jesús kè wà ittökatapa kàne yi a ichök tö ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

*Jesús e' biyö ché tö ie' tterawã
(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)*

21 E' ukuöki tã Jesús tö itsá ché ittökatapa a:

—Ye' kawöta shkökmi Jerusalén, eë judiowak kueblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ye' we'ikeraë tajë. Ye' tterawã erë e' kí ká de mañat etã ye' shkerdakane.

22 Pedro tö ie' kiémi bánet tã iuñémiitö:

—¡A Skékëpa, kè e' char! ¡E' mú kè dör es! ¡Kè e' wamblënuke be' tã!

23 Erë ie' e' wötrée Pedro kke tã iché:

—¡A Satanás, be' yúshka b́anet ye' yóki! Be' tso' ye' wóklö'uk. Be' kë tö iyi suè wés Skéköl tö isueke es; be' tö isueke wés s'ditsö tö isueke es.

²⁴⁻²⁵ Ie' tö iché ittökatapa a:

—Yi e' tsatkak ittèwà yóki, ese kë ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsà ttèwà ye' dalërmik, ese ulà a idöraë. E' kuëki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kàne tkinukia e' ki. E' skéie ikawöta e' chök dö ittèwà wötèulewà krus mik ekkë. Es ie' kawöta shkök ye' itöki.

²⁶⁻²⁷ Ye' dör S'ditsö Alà, e' döraë Skéköl olo ta' taië e' a, ñies Skéköl biyöchökwakpa ta. Ye' tö sulitane patuëraë eköl eköl wés iser es. E' kuëki iyi ulitane tso' ká i' a e' de a' ulà a, erë sene michoë kë dë' a' ulà a, e' ta e' dör ¿ie bua' a' a? Sene michoë kë patorpa i wa.

²⁸ Moki ye' tö a' a ichè tö a' tso' íe, e'pa welepa tö ye' dör S'ditsö Alà, e' datse blu'ie e' suëraë kam iblërulur e' yóki.

17

*Jesús tö ilo taië e' kkaché ittökatapa a
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-30)*

¹ E' ki ká de teröl, eta Jesús wà Pedro ena Santiago ena Juan dör Santiago ël, e'pa mítser e' ta ká bata kakkeë ese ki.

² Ee ie'pa wö shaë ie' manenettsà mía kuá'ki, iwö olobune wés diwö es, ñies idatsi' manenettsà mía saruruë wõnarke dalölöë.

³ E' bet ta ie'pa tö Skéköl ttekölpa bak ká iaiaë kiè Moisés ena Elías e'pa sué kapakök ie' ta.

⁴ Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Skèkèpa, buaë se' tso' íe. Be' kî ikiane, e'ma ye' tö úla yuèka mañatkuela; etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

⁵ Ie' ttòkeia e' wòsha ta mochka wòñarke dalölöë ese tö ie'pa kitéwa. Mochka shua ie'pa tö ttò ttsé tö ichè: “Se dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' wër buaë shute ye' wa. Ie' ttò iutó.”

⁶ Mik e' ttsé ittòkatapa tö ta ie'pa suanékā taië, e' kuëki ie'pa e' télur wöwakköt.

⁷ Jesús dewā ie'pa o'mik ta ie' tö ie'pa kéwa ta ichéitö ie'pa a:

—A' e' kōka; kë a' suanuk.

⁸ Mik ie'pa tö kā sué, etā ie'pa isué tö kë yi ku'ia, Jesús ë dur.

⁹ Ie'pa bitetkene wa'k, etā Jesús tö ie'pa a ichè:

—Ì sué a' tö e' kë pakar yi a dō mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéwa shkenekane e' ukuökî.

¹⁰ Ie'pa tö ie' a ichakè:

—ÿ kuëki s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö icheke tö Elías kawötā dökne këwe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki?

¹¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—E' yëne tö Elías datsekene këwe. Ie' tö ì kos kaneweketke këwe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki.

¹² Erë ye' tö a' a ichè tö ie' dē'bak, erë ie'pa kë éna iane tö ie' idir. Ie'pa tö iwe'ik siarë wes ie'pa kî ikiane es. Es ñies ie'pa tö ye' dör S'ditsö Alà e' we'ikeraë.

¹³ Ie'pa éna iane tö ie' tso' Juan S'wöskuökwak e' chök.

Duladula eköl tteke aknama tö e' bua'wéne Jesús tö

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Mik Jesús ena ittökatapa demine wé pé' daparke taië ie' panuk ee, eta wëm de eköl ie' ska' ta ie' e' tkéwa kuchë kī Jesús wörki ta ichéitö ia:

¹⁵ —A këkëpa, ye' alà saú er siarë wa. Ie' kirirke siarë, wekkë alë ta ilineka, mikle ta ie' anerö bö' a, mikle ta di' a.

¹⁶ Kam be' dö eta ye' wa idebitu be' ttökatapa a erë ie'pa kë a ibuarne.

¹⁷ Jesús tö iché:

—A pé' kë erblöta' Skëköl mik, a' kë éna ká ane. ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tö a' dalë'ttsemirö? Kabëla ñe' tsübitu ña.

¹⁸ Eta ie' tö aknama uñé ta itrë'wëshkar duladula a. E' wösha ta duladula buanene buä.

¹⁹ E' ukuöki ta ittökatapa tté ie' ta bánet. Ie'pa ie' a ichaké:

—¿I kuëki sa' kë a aknama e' trëneshkar?

²⁰ Ie' iché ie'pa a:

—A' kë erblöku' Skëköl mik mokië e' kuëki. Moki ye' tö a' a iché tö a' erblöpa Skëköl mik tsir mostaza wö dör tsirla ekkë, e' ta a' tö ichëmi kabata wì a: 'Be' e' sköttsa yúshka bánet', ta imiraa bánet. A' erblöke moki Skëköl mik, e'ma kë ì dör darërë a' a wë.

²¹ *

Jesús skà e' biyö ché tö itterawa

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

²² Mik Jesús ena ittökatapa ñi dapa'wé Galilea, eta ie' tö ie'pa a iché:

* **17:21** Yëkkuö këchke wele tö versículo 21 kī kuötkéka. E' tö iché i' es: *Erë aknama ese yëmittsa ikië S'yë a ena batsë e' ë wa.*

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pë' ulà a,
 23 ta ye' tterawarakitö, erë e' ki ká de mañat ta
 ye' shkerdakane.

Ttè e' tö ie' ttökatapa eriawé taië.

*Inuköl shteke Skëköl wé kanéwoie ese patué Jesús
 tö*

24 Mik Jesús ena ittökatapa de Cafarnaúm, eta pë'
 tö inuköl shteke Skëköl wé kanéwoie e'pa de Pedro
 ska' ta ie' a ichaké:

—¿Be' wöbla'ukwak tö inuköl patuëkesö Skëköl
 wé kanéwoie e' patuëta'?

25 Pedro tö ie' iüté:

—Tö, ipatuëta'.

E' ukuökí ta mik Pedro de wëshke, eta Jesús tté
 ie' ta kewe ta ichéitö ie' a:

—A Simón, ¿ima be' ibikeitsè? ¿Yi ña'weke ká
 wökirpa tö, iká wakpa ekka ö pë' kuá'ki?

26 Pedro tö iüté:

—Pë' kuá'ki.

Jesús tö iché:

—E' yëne, e' kueki ila'r kë kawöta ipatauk.

27 Erë ipataüsö as ie'pa kë ulurka se' ki. E' kueki
 be' yú batsöri kkömik eta biklö' uyömi di' a. Eta
 nima tsá kli'wé be' tö e' kkö shuppöö, eë be' tö
 inuköl kueraë et. E' tsúmi ie'pa patuoie, e' dör wë'
 se' bölnu patuoie.

18

*Yi dör ibua'ie Skëköl wöa
 (Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)*

1 E' kéwö ska' ta Jesús ttökatapa de ie' ska' ta ie' a
 ichakérakitö:

—Ì blúie Skëköl tso' e' shu_u çyi dör ibua'ie imalepa tsata?

² Jesús tō alala kié eköl dués_er ie'pa shush_äë

³ ta ichéitō ie'pa a:

—Mok_i ye' tō a' a ichè tō a' kē er mane'ù as a' dō w_es alala i' es, e' ta a' kē dōpaw_a ì blúie Skëköl tso' e' a.

⁴ Yi er mane'wé ta ie' e' wöéwa w_es alala i' es, ese dōraë ì bua'ie ì blúie Skëköl tso' e' a.

⁵ Yi tō alala i'se kiéwa ye' ttō wa, ese tō ye' wák kiéwa.

*A' tso' wōsh wa ì tō s'ké ì sulu wamblök ese yöki
(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)*

⁶ “Yi tō ikkëpala erblöke ye' mik, esepa eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë taië sh_ut_e tkōka ák wawoie muéwa ikuli' a batrèemi day_e a e' tsata.

⁷ Ýyi tso' taië s'erkiöw_oie ì sulu wamblök, e' kuëki wëstela ìna ká i' wakpa ta. Këkraë ì sulu tso' s'erkiöuk, erë yi tō s'ké ì sulu wamblök, wëstela ìna esepa ta.

⁸ “A' ulà ö a' klō tō a' ké ì sulu wamblök e' ta itöo uyömi bánet. A' dōw_a sene micho a ulà etkë ö klō etkë, e' dör buaë. E' skéie a' uyèw_a bö' ñar michoë e' a ulà bötkë ena klō bötkë e' dör suluë.

⁹ Ñies s'wöbla tō s'ké ì sulu wamblök, e' ta iyöttsa uyömi bánet. A' dōw_a sene micho a wöbla ek ë wa, e' dör buaë. E' skéie a' uyèw_a bö' ñar michoë e' a wöbla böké, e' dör suluë.

*Obeja chowa e' pakè
(Lucas 15.3-7)*

10-11 “A' e' kkö'nú, ikkëpala kë watarttsa. Ye' tö a' a ichè tö Skëköl biyöchökwakpa tso' ie'pa kkö'nuk e'pa tso' kekraë ye' Yë tso' ká jai a e' wörki ie'pa tté chök.

12 “¿Ima a' tö ibikeitsè? Wëm eköl wä obeja tso' döka cien tä e' etö chowa, e' tä ¿i wëmi ie' tö? Obeja döka dabom suliyök ki sulitu (99) e' meraät ie' tö kañika tä imía obeja chowa e' yulök.

13 Moki ye' tö a' a ichè tö mik ie' tö ikué, eta ie' ttsë'nene buaë tköka imalepa kë chë'wa e' tö ie' ttsë'wë e' tsata.

14 Es Skëköl dör a' Yë tso' ká jai a, e' kë ki ikiane tö ikkëpala chöwa ekla wë'ia.

Wes se' ké er buanukne ñi ki
(Lucas 17.3)

15 “A' yami wële tö ì sulu wamblé a' ki, e' tä a' yú ie' ska' tä ì sulu wambléitö e' chö ie' a, e' shulö a' bö ë tö. Ie' tö a' ttö iüté, e' tä a' er buanene ñi ki.

16 Erë ie' kë wä a' ttö iütëne, e' tä a' yamipa tsúmi eköl ö böl, ttè ki a' tö ie' kkatè e' ttekölie as ior wes itso' kitule es. E' tö ichè, “Ttè kos shulekesö eta ittekölpa kiane böl ö mañal ichoie tö moki idir ö au.”

17 Erë kë ie' wä e'pa ttö ttsëne, e' tä ichö ye' icha erule e' kukua. Ñies kë iwä ie'pa ttö iütëne, e' tä isaü wes pë' kë tö Skëköl dalöie es ö wes inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a e'pa suë es.

18 “Moki ye' tö a' a ichè tö ì cheke a' tö tö e' dör suluë ká i' a, ese cheraë Skëköl tö tö e' dör suluë. Ñies ì cheke a' tö tö e' dör buaë ká i' a, ese cheraë Skëköl tö tö e' dör buaë.

19-20 “Ye' tö ì skà chekene a' a: Wé a' bö ö mañal ñi dapa' wé ye' ttö wa, eë ye' tso' a' tä. E' kuëki a' bö

er méwā ñikkëē ká i' a ilè kiök ye' Yě tso' ká jai a e' a, e' ta imeraeitö a' a.”

21 Etā Pedro dewā Jesús ska' ta ichakéitö:

—A Skëkëpa, ¿bitökicha ye' yami tö ì sulu wamblé ye' ki, e' olo'yèmiyö iki? ¿Moki dö kul ekkë?

22 Ie' iiüté:

—Kë ye' tö be' a ichè kul ë. Ye' ichè tö be' kawöta inuì olo'yök iki këkraë bitökicha ekkë*

Blu' er buaë ché ikanè méso eköl a

23 “Ì chéyö a' a e' wà pakekeyö ttè i' wa. Ì blúie Skëköl tso' e' dör wes blu' eköl éna nuì shulak ikanè mésopa ta es.

24 Ie' tö ie'pa nuì shulémitke etā ikanè méso eköl debitu ie'pa wā ie' wörki, e' wā nuì tso' taië shütë†

25 Ie' kë a nuì ekkë patorpa, e' kuëki blu' tö ie' ena ilaköl ena ila'r ena ì kos tso' iwā e' watauktsa ké inuì ekkë patuoie.

26 Ikanè méso e' tkéwā kuchë ki blu' wörki ta ikköché taië ie' a: 'Be' we'ikèyö, ye' panú bërë tsir, e' wa ye' tö be' patuëttsa seraä.'

27 Blu' ie' sué er siarë wa, e' kuëki iñarke kos e' olo'yéitö iki seraä ta iémine bërë.

28 “Erë mik kanè méso e' míā, etā ie' tö kanè méso iëköl kué ña'weke ie' tö elkela ë‡ Ta iklö'wéwajitö ikuli' a tuéwā darërëë ta ichéitö ia: '¡Be' ñarke ye' ulā a, e' pataúttsa ña!'

* **18:22 këkraë bitökicha ekkë:** Griegoie e' dör dabom kuryök dōka kuktökicha (70×7). † **18:24 nuì taië shütë:** Ttè i' dör inuköl kiè talento e' mil dōka dabop. † ñe ta' e' ské dör dólare dōka millón dōka dabom skeyök (50,000,000) ‡ **18:28 elkela ë:** Ttè i' dör inuköl kiè *denario* ese dōka cien.

29 Ta iëköl e' tkéwā kuchē kī ie' wörkī tā ikköché tajë: 'Be' we'ikèyö, ye' panú bërë tsir, e' wa yö be' patuëttsa seraa.'

30 Erë ie' kë wā iëköl kköchöke e' iütëne. Ie' tö iwötökwa patké s'woto wé a dö mik inuī patuëttsaītō seraa etā.

31 Mik kanè mésopa malepa tö ittse, etā e' tö ie'pa eriauwé tajë. E' kuekī ie'pa mīa blu' ska' tā ichéka seraa.

32 Etā blu' tö kanè méso e' kiök patké tā ichéitō ia: 'iBe' dör pë' suluë! Ye' tö be' kī be' nuī tajë e' olo'ya' seraa be' kköyë' ye' a e' kuekī.

33 ¿i kuekī be' kë wā be' yami sune er siarë wa wes ye' be' su' es?'

34 Etā blu' uluneka tajë, e' tö ikanè méso wötökwa patké as iwe'ikö ie'pa tö siarë dö mik inuī patonettsa seraa etā.

35 Es ñies a' yami tö ì sulu wamblé a' kī e' nuī kë olo'yè a' tö ikī er moki wa, e' tā ye' Yë tso' ká jai a e' tö a' we'ikeraë siarë."

19

Se' ñi ðwa ese ché Jesús tö

(Mateo 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

1 Mik Jesús tö ttë ekkë ché one, etā ie' e' yëttsa Galilea mīa Judea tā itkattsa Jordán a wishet.

2 Tajë pë' dami ie' itökī e'pa shua wépa kirirke esepa qos bua'wéitō.

3 Etā fariseowakpa welepa de ie' ska' tā ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wépa a kawö tā itayë owa íyi ulitane kuekī?

4 Ie' tö ie'pa iüté:

—Ì tso' kitule Skèköl yèkkuö k_i, ¿e' kè s_une a' w_a?
E' t_o ichè t_o tsawe t_a Skèköl t_o se' y_o' wèm ena alaköl.

⁵ Ie' t_o iyè': 'E' kuèk_i wèpa kè serpaia_u iyè ena imì e'pa dapòmik, t_a iserdawa_u alaköl t_a. Ie'pa b_ol serdaè ñita_u t_a ie'pa mía_u wès wák eköl è es.* Es ikiteat

⁶ e' kuèk_i ie'pa kè ià b_ol, ie'pa y_one wès wák eköl è es. E' kuèk_i wèpa batséwa_u Skèköl t_o esepa kè batsökök yi t_o.

⁷ Eta_u ie'pa t_o ie' a_u ichaké:

—E' d_or es, e' t_a ¿i kuèk_i Moisés t_o iyè'at t_o wèm t_o itayè éwa, ese wák kawöta_u ñi owa yèkkuö muk ia?

⁸ Ie' iüté:

—A' er darèrè, e' kuèk_i Moisés t_o kawö me' a' a' a' tayè ökwa, erè tsawe t_a kè id_or es.

⁹ Ye' t_o a' a' ichè t_o yi t_o itayè éwa, kè d_or itayè trèr kuèk_i, ese t_o alaköl skà tséwane, e' t_a e' wa isenewabak kewe e' dalösewéwait_o.

¹⁰ Jesús ttökatapa t_o iché ie' a_u:

—E' d_or es e' t_a bua' idir sa' a_u t_o kè sa' alaköl tsùwa_u.

¹¹ Ie' t_o ie'pa iüté:

—Ì ché a' t_o e' kè d_or sultane a_u, e' d_or wèpa a_u imène esepa è a_u.

¹² Wèpa welepa d_or kachir ie'pa wák dè'ka_u es e' kuèk_i. Welepa skà yueke s'kapeyökwakpa t_o kachirie. Iskà tso' esepa serke kachirie ì blúie Skèköl tso' e' kané kuèk_i. Wèpa sermi es, esepa senú es.

* 19:5 Génesis 2.24 saú.

Jesús tō ikié S'yě a ala'rla kī
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Pē' wā ala'rla debitū Jesús ska' as ie' ulà mùkà ikī ena ikiō S'yě a ikī. Erē ittōkatapa tō pē' uñélor.

¹⁴ Erē ie' tō iché:

—As ala'rla bitū ye' ska'. Wépa dör wes ie'pa es, esepa blúie Skéköl tso', e' kuēkī kē iwöklö'wariā.

¹⁵ Eta' ie' ulà mékà ie'pa kī, e' ukuökī tā imiā bānet.

Inuköl blú eköl tō Jesús a ichaké
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶ Wēm eköl debitū Jesús ska' tā ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, ¿ì buaë wēmi ye' tō as sene michoë dō ye' ulà a?

¹⁷ Ie' tō iiuté:

—¿Ì kuēkī be' tō ye' chaké ì dör buaë ese kī? Skéköl eköl ã dör buaë. Be' kī sene michoë kiane, e' tā ttè me'atbak ie' tō dalöiëno e' dalöiö.

¹⁸ Ie' tō Jesús a ichaké:

—¿Ttè wéne?

Ie' iiuté:

—'Kě a' kawö tā' s'ttökwa, kē a' kawö tā' s'senewabak e' dalöseukwa, kē a' kawö tā' akblök, kē a' kawö tā' s'kkatök kachè wa,

¹⁹ a' yé ena a' mì dalöiö, ñies a' malepa dalëritsö wes a' wákpa e' dalër es.†

²⁰ Duladula tō ie' a iché:

—Ttè e' kōs dalöië'bitū ye' tō iaiäë. Eta' ¿ì skà kianeia?

²¹ Ie' iiuté:

—Be' éna ì buaë kōs wak seraa, e' tā be' yú tā ì tso' be' wā, e' wataútsa seraa tā iské mútsa s'siarëpa

† **19:19** Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

a. E' ukuökḱi ta be' shkō ye' ta ye' ttökataie. Es ta íyi buaë taië dōraë be' ulà a ká jaì a.

²² Duladula dör inuköl blú taië, e' kuëki mik ie' tō e' ttsé etā ie' erianekā taië ta imíatke.

²³ Etā Jesús tō iché ittökātapa a:

—Mokḱi ye' tō a' a ichè tō inuköl blúpa a darërëë idir dōkwā ì blúie Skëköl tso' e' a.

²⁴ Iskà chèneyō a' a tō inuköl blúpa a dōkwā ì blúie Skëköl tso' e' a e' dör darërëë tkōkā kameio tkōmi datsi' yuo diké ese wōukla a e' tsatā.

²⁵ Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ie'pa tkinewā taië ta ichéitōrak:

—E' dör es e'ma ¿yi tsatkërmi?

²⁶ Ie'pa webléitō ta ichéitō:

—E' kē onuk s'ditsō a wēs, erë Skëköl a íyi ulitane ormi.

²⁷ Etā Pedro tō iché ia:

—Sa' tō íyi ulitane me'at ta sa' bitē be' ta. ¿Ì dōmi sa' ulà a e' skéie?

²⁸ Ie' tō ie'pa iüté:

—Mokḱi ye' tō a' a ichè tō mik ká i' manerketkene buaë aishkuō ta, etā ye' dör S'ditsō Alà e' dōraë ká ulitane blúie olo ta' taië. Ñies a' dör ye' ttökātapa, e'pa e' tulōraser blu' kulé dōkā dabom eyök kḱi bōt e' kḱi, Israel ditséwōpa dōkā dabom eyök kḱi bōl e'pa wëttsuk.

²⁹ Wēpa kos tō iu ö iēlpa ö ikutapa ö iyé ö imì ö ila'r ö iká ese méat ye' tté kuëki, e' ta e'pa ulà a iské dōrane taië shutēë, ñies aishkuō ta sene michoë dōraë ie'pa ulà a.

³⁰ Erë j'ñe ta se' taië tso' kewe esepa dōraë bataie ena se' tso' bataie j'ñe ta esepa dōraë keweie.

20

Kanè mésopa patuè e' tté

¹ “Ì blúie Skèköl tso' e' ta itköke wës itka wëm eköl ta es. E' mía bla'mi kanè mésopa yulök ie' uva tso' tkëule e' kanéuk.

² Ie' tö iché ie'pa a: ‘Ye' tö a' patuëke kos s'patorke ká etk ekkë, e' dör denario etk.’ E' dör buaë ie'pa a ta ie' tö ie'pa patké kaneblök.

³ Diwö de sulitu (9) eta kanè wák míane kanè mésopa skà yulök eta eë ie' tö isué tö wëpa tulus ñala ska' kë ku' kaneblök.

⁴ Ie' tö ie'pa a iché: ‘A' yú kaneblök ye' kanè a ta ye' tö a' patuëke kos s'patorke mokj ekkë.’ Eta ie'pa mía kaneblök.

⁵ Diwö de bata a ta ie' mía kanè mésopa skà yulök eta ie' tö ie'pa patké kaneblök. Ñies tsálij diwö de mañat eta ie' mía kanè mésopa skà yulök ta ie'pa patkéitö ñies kaneblök.

⁶ Diwö dökette skel eta ie' mía kanè mésopa skà yulök, eë ie' tö wëpa kué iëter kë ku' kaneblök. Ie' tö ie'pa a ichaké: ‘¿Iök a' iëter ñië ie kë ku' kaneblök?’

⁷ Ie'pa tö iüté: ‘Kë yi wa sa' a kanè mène.’ Eta ie' tö ie'pa a iché: ‘A' yú kaneblök ye' a.’

⁸ “Mik ká tuine, eta kanè wák tö ichè ikanè mésopa pataukwak a: ‘Kanè mésopa kiö eta ie'pa pataú. Wëpa debitu bataie, e'pa pataúmi kewe, ta wëpa debitu kewe, e'pa pataú bataie.’

⁹ Eta kanè mésopa debitu kaneblök tsálij diwö skel, e'pa patone kewe. Ie'pa kos patone denario et et.

¹⁰ Mik kanè mésopa debitu kaneblök kewe, e'pa patorketke eta ie'pa tö ibikeitsé: ‘Sa' patorke aishet sa' malepa tsata.’

11 Erë ie'pa kōs patōne denario et et ě.

12 E' tō ie'pa kabewéka tā iché kanè wák a: 'Wēpa ikkēpa debitū bataie kanéblé bērbērla ě, e' skéie sa' kanéblé ñiē, ña'wé dība tō, ñies shtrine taiē. Etā ¿wes be' tō ie'pa patué kōs be' tō sa' patué ekkē?'

13 Erë kanè wák tō ikanè méso ekōl iūté: 'A yami, ye' kē ku' i sulu wamblök be' tā. Se' ttè mé ñi a tō ye' be' patuēke denario etk.

14 E' kuēkī be' inukōl klō'ú tā be' yúshka. Wēm debitū kanéblök ibataie ese a ye' éna inukōl mak kōs ye' tō be' a imé ekkē etā ¿wes ide?

15 Ye' a kawō tā' i wāk ye' éna ye' inukōl wa, ese wōie. Ye' tō ilè kakmeke yile a, ¿e' tō be' ukyēweke ye' kī?'

16 "Es s'tso' bataie esepa dōraē keweie ena s'tso' keweie esepa dōraē bataie."

*Jesús e' biyö chéne tō ie' tterawā pē' tō
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)*

17 Jesús ena ittōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e'pa mirka Jerusalén tā ie' tō ie'pa kié bānet tā ichéitō iā:

18 –Se' mirka Jerusalén i', etā ee ye' dōr S'ditsō Alà, e' merdattsa sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalōiēno wa wakpa ulà a. Ie'pa tō ye' kichateraē.

19 Ye' merattsarakitō pē' kē dōr judiowak esepa ulà a. E'pa tō ye' wayueraē pperaē siarē tā ye' tterawarakitō wōtēule krus mik. Erë e' kī ká de mañat, etā ye' shkerdakane.

*Santiago ena Juan e'pa mì tō kawō kié Jesús a
(Marcos 10.35-45)*

²⁰ Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa mì de ie'pa ta Jesús ska' ta ie' tkéwā kuchē ki iwörki ilè kioie ie' a.

²¹ Jesús tō ie' a ichaké:

—¿Ì kiane be' kī?

Ie' tō iiuté:

—Ye' tō be' a kawō kieke tō mik be' tkēneka s'blúie, eta ye' alà eköl tkōwā be' ulà bua'kka, eköl be' ulà baklī'kka s'wēttsuk be' ta.

²² Ie' iiuté:

—Ì kieke a' tō e' kē wà jcher a' wā. ¿Ye' tkā' wayarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk wēs ye' weirdaë es?

Ie'pa tō iiuté:

—Tō, sa' dirmi.

²³ Ie' iché:

—Mokī ye' tkā' wayeraë a' tō, a' weirdaë wēs ye' es. Erë e' tkökser ye' ulà bua'kka ö ye' ulà baklī'kka, e' kē kēwō menuk ye' a. E' tso'tke ye' Yē wā klöule yi a imekeitō esepa a.

²⁴ Mik ttè e' ttséwā ittōkatapa malepa dōka dabom eyök (10) e'pa tō, eta ie'pa uluneka ie'pa böl ñe' kī.

²⁵ Erë ie' tō ie'pa ulitane kié ta iché ia:

—A' wā ijcher tō pē' kē tō Skëköl dalöie, esepa wōkirpa kos e' alökeka ie'pa kī kekraë, ñies iblúpa tō ie'pa patkeke kēsik wa.

²⁶ Erë a' kē kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak a' wōkirie, ese kawōtä e' wöökwa imalepa dikia diöshet ikanè mésoie.

²⁷ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie a' malepa tsata, ese kawōtä e' muktsa imalepa a kanè mésoie.

²⁸ Ye' dör S'ditsö Alà, e' kē dē'bitū as yi tō ye' kīmù. Ye' dē'bitū ie'pa kīmuk ena e' muktsa ttèwā pē' tso'

taië e' nuì skéie. E' kuëki a' kawöta e' wöökwa a' malepa kanè mésoie.

*Wëpa bøl wöbla kë wawër e'pa bua'wé Jesús tö
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Jesús ena ittökatapa e' yéttsa Jericó, e'pa itöki pë' mirwa taië.

³⁰ Eta wëpa bøl wöbla kë wawër, e'pa tukur ñala ska'. Mik ie'pa tö ittse tö Jesús dami, eta ie'pa tö iché aneule:

—iA këkëpa, s'blú David bak e' aleri, sa' saú er siarë wa!

³¹ Pë' tö wëpa e' uñeke as ie'pa siwa'blöwa, erë ie'pa kí anekä taië:

—A këkëpa, David aleri, sa' saú er siarë wa

³² Jesús e' duéser ta wëpa wöbla kë wawër e'pa kiéitö ta ie'pa a ichakéitö:

—¿I kiane a' ki?

³³ Ie'pa iiuté:

—A këkëpa, sa' wöbla bua'ú.

³⁴ Ie' tö ie'pa sué er siarë wa ta ie'pa wöbla kéitö. E' wö shà ta ie'pa wöbla buanene ta imíyal ie' ta.

21

Jesús demi Jerusalén

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittökatapa demi tsinet Jerusalén, ká kiè Betfagé tso' Olivo kébata a eë, eta ie' tö ittökatapa kié bøl

² ta ichéitö iarak:

—A' yú wì u wëne eruleë eë. Mik a' demi eë, eta bet ta a' tö burro alaki kueraë etö moulewa ena ilala dur iq'mik. E' wötsöö ta itsúbitu ña.

³ Yile tō a' a ichaké, e' tā iuutō: 'Skëkëpa k̄i ikiane, e' wa ie' tō imène.'

⁴ Itka es as̄ ì yè'atbak Skëköl tteköl tō e' wà tkō es. Ie' tō iyè':

⁵ "Ichö Jerusalén wakpa a:

'Ye' ttō ttsō, a' blú datse a' ska' e' tkëuleka burro k̄i.

Ie' dör pè' bërè kē e' ttsötā'ka.

Ie' datse burro alala k̄i, e' dör iyiwak tso' dalì oie ese.' ”*

Es Skëköl tteköl tō iyè'at.

⁶ Ittökåtapa míyal tā iwérakitō wes Jesús tō iché ie'pa a es.

⁷ Ie'pa wa burro alaki ena ilala bitetser Jesús a. Ie'pa tō ipaio k̄ikke méka burro alala k̄i tā Jesús e' tkéka iki.

⁸ Pè' tso' taië e'pa tō ipaio k̄ikke shuélor ñala k̄i, ñies welepa tō kal kō télor shuélor ñala k̄i Jesús ñalé tsoie.

⁹ Pè' mirwa keweié Jesús yöki ñies itöki, e'pa ulitane arke taië:

—¡Ie' i' dör se' blú bak David e' aleri, e' k̄ikökasö! Ayëcha buaë ie' datse Skëköl ttō wa. ¡Skëköl tso' ká jai a e' k̄ikökasö!†

¹⁰ Mik ie' dewa Jerusalén, etā e' wakpa aláneka taië tā ichaké:

—¿Yi dör ie'?

¹¹ Pè' datse taië ie' tā, e'pa tō iuté:

—E' dör Jesús. Ie' dör Skëköl tteköl datse Nazaret atē Galilea e'.

Jesús tō Skëköl wé batse'wé

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

* 21:5 Zacarías 9.9 † 21:9 Salmo 118.26

12 Etā Jesús dewā Skëköl wé a. Etā wépa tso' ee íyi taúk ena íyi wataúk e'pa kōs tré'wéyal ie' tō. Inuköl mane'úk‡ wakpa mesa trélurkaitō. Ñies nuböl wataúkwakpa kula' trélurkaitō.

13 Ie' iché ie'pa a:

—Skëköl tō iyē'at iyëkkuō kī: 'Ye' u kirdaē tto ye' ta wé', § erē a' tō iia'wéka akblo wéie.

14 Etā s'wöbla kë wawēr ena kë s'shko bua' esepa debitu Jesús ska' Skëköl wé a ta ie' tō ie'pa bua'wé.

15 Ala'rla tso' ee e'pa tō iché aneule: '¡s'blú bak David, e' aleri kikōkasö!' Mik sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttē dalöieno wa wakpa tō ì wé Jesús tō e' sué, ena ima ala'rla tō ie' ché e' ttsé, etā ie'pa ulunekā tajē

16 ta ichéitōrak Jesús a:

—Ì chök ala'rla tso', ¿e' ttsé be' tō?

Ie' tō ie'pa iuté:

—Tō, e' ttséyō. Erē ima e' chē Skëköl yëkkuō tō, wësua e' kë sūule a' wā. E' tō ichè:

'A Skëköl, ala'rla ena bēbēpala tsu'yōkeia, esepa kēbö e' kikōkka.*

17 Etā ie' tō ie'pa méat ta imía ká kiè Betania ee. Eē ie' kapére.

*Higo klō siwéwa Jesús tō
(Marcos 11.12-14,20-26)*

18 Bule es bla'mi ta Jesús michone Jerusalén ta ie' mirwa ñala wa ta ie' dué bli wā.

‡ 21:12 inuköl mane'úk: Judiowak a inuköl tso' wakanewè Skëköl wé ē a, e' tuékene ie'pa tō inuköl èse wa. § 21:13 Isaías 56.7

* 21:16 Salmo 8.3

19 Ie' tō higuera klō ter elka sué t̄a imía iwō yulök katè. Erë kē iwō t̄a', ikō ě arwā tajē. E' kuēk̄i ie' tō iché kal e' a:

—jKē be' wōrpaia yēs!

E' wōshā t̄a higuera klō sinewami.

20 Mik e' sué ittōkatapa tō, etā e' tō ie'pa tkiwēwā tajē, e' kuēk̄i ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wes higuera klō sinewā bet?

21 Ie' tō ie'pa iūté:

—Mok̄i ye' tō a' a ichè tō a' erblé Skéköl mik mok̄i, kē ibikeitsule bötböt, e' t̄a ì wé ye' tō, e' ormi a' a ñies. E' k̄iie t̄a a' tō ichèmi kabata w̄i a: 'Be' e' sköttsa ié anúwa dayē a', e' t̄a es iwà tköraë.

22 A' erblé Skéköl mik mok̄i, e' t̄a ì k̄os kié a' tō ie' a e' wà dōraë a' ulà a.

¿Yi tō kawō mé Jesús a?

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

23 E' ukuōk̄i t̄a Jesús dewā Skéköl wé a, eē ie' tso' s'wōbla'uk. Etā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa de ie' ska' t̄a ichaké ia:

—¿Yi ttō wa be' tō íyi ikkē weke? ¿Yi tō e' kēwō mé be' a?

24 Ie' iūté:

—Ñies ye' tō a' a ilè chakeke, e' iūté a' tō, e' t̄a ye' tō a' a icheke tō yi tō ikéwō me' ye' a.

25 ¿Yi tō Juan patkē' s'wōskuök? ¿Skéköl tso' ká jai a e' ö s'ditsö?

Ie'pa ñi iūtèmi t̄a ichérakitō: “Se' tō ichèmi tō Skéköl tō kawō mé Juan a, e' t̄a ie' tō se' iūtèmi: 'Eta ¿i kuēk̄i a' kē wā ie' ttè klōone?’

26 Pē' ulitane tō iklō'wé tō Juan dör Skéköl tteköl. Se' suane ie'pa yōk̄i, e' kuēk̄i kē se' a iyēnuk tō Juan a kawō me' s'ditsö tō.”

27 E' kuęki ie'pa tō iiüté:

—Kě sa' wā ijcher.

Ie' tō ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kě tō a' a ichepa tō yi tō ye' a kawō mé iyi ikkē woie.

Ala'r bōl e' tté

28 Jesús tō ie'pa a iché:

—Ttè kleekeyō a' a e' ttsō a' tō. Wēm ekōl alà dör bōl wēpa, e' debitū ilà ekōl ska' kewe ta ichéitō ia: 'A alà, be' yú kanēblök i'ñe ye' uva tso' tkēule e' a.'

29 Ilà tō iiüté: 'Kě ye' mìnē.' Erē e' ukuōki ta ie' tō ibikeitséne kua'ki ta imía.

30 E' ukuōki ta iyé mía ilà iekōl ska' ta ichéitō ia: 'Be' yú kanēblök ye' uva tso' tkēule e' a.' Ilà iüté: 'Ēkēkē ye' mi'ke.' Erē ie' kě mìnē.

Eta Jesús tō ie'pa a ichaké:

31-32 —¿Ima a' tō ibikeitsè? Ala'r bōl, ¿e' wēne tō iyé ttō iüté?

Ie'pa tō ie' iüté:

—Wēne a ichéitō kewe e'.

Ie' iché ie'pa a:

—Juan S'wōskuōkwak dē'bitū sene yēsyesē ñalé kkachök a' a, erē a' kě wā ie' ttè klōone. Erē inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a ena alakōlpa sulusipa, esepa tō ie' ttè klō'wé. E' sué a' tō erē kě a' er maneone ie' ttè klō'woie. E' kuęki moki ye' tō a' a iché tō ie'pa esepa dōrawa a' skéie i blúie Skékōl tso' e' a.

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

33 Iskà kleekeyō a' a, e' ttsō. Kanè wák ekōl tō uva kuatké taiē ta ikkōiéwaitō buaē, kawk biéitō uva

dið tuoie. Ñies úla yuéitö kakkëë uva kkö'noie. E' ukuökj ta ie' tö ipeitéat wëpa wëlepa a as ie'pa tö ipataù ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuökj ta ie' mía ká bánet.

³⁴ Mik uvawö aline tso'tke wë'iaë shtè, etä ie' tö ikanè mésopa wëlepa patkëmi ie' icha tsuk.

³⁵ Erë kanéukwakpa tö ikanè mésopa klö'wëwä, eköl ppéraitö siarë, eköl ttéwarakitö, eköl shka'wérakitö tajë ák wa.

³⁶ Etä kanè wák tö ikanè mésopa skà patkëmine tkökä kuaë ipatkë'itö e' tsata. Erë kanéukwakpa tö iwamblé ie'pa ta wës ie'pa tö iwamblë' wëpa dë'rö kuaë e'pa ta es.

³⁷ “Bata ekkë ta ie' tö iwák alà patkëmi ta ie' ibikeitsé: ‘Ye' alà idir, e' kuëkj ie'pa tö idalöieraë.’

³⁸ Erë mik ie'pa tö ilà sué, etä ie'pa iché ñi a: ‘Ie' wì dör ká i' wak alà, ká i' atdaë ie' ulà a. Ittöwasö etä es se' ulà a ká i' atdaë.’

³⁹ E' kuëkj ie'pa tö iklö'wëwä yéttsä bánet ta ittéwarakitö.”

⁴⁰ Etä Jesús tö iché:

—Ye' tö a' a ichakè: ¿Ima a' tö ibikeitsé? Mik kanè wák dene etä ¿i wëraë ie' tö kanéukwakpa e'pa ta?

⁴¹ Ie'pa tö iüté:

—Ie' tö pë' sulusipa e'pa tteralur er sulu wa ta uva kané meraneitö kanéukwakpa kua'kipa tö ipatueraë buaë mik ikéwö döke bit ekkë esepa a.

⁴² Etä ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' tté tso' kitule Skëköl yëkkuö kj, ¿e' kë sune a' wä? E' tö ichè:

‘Ák watë'ttsä u yuökwakpa tö e' yönene ák bua'buaië.

E' kaneö' Skëköl tö,

ta e' tō s'ttsē'wēke buaē, s'tkinewā iweblök.'†
Es Skököl yēkkuō tō iyē'at.

43 E' kuēki yō ichè a' a tō ì blúie Skököl tso' e' kané mène a' a, erè e' yerattsaitō a' ulà a ta imeraëitō pē' kuā'kīpa tō iwakaneweraē buaē esepa a.

44 Es yi klastkēne ák e' mik ese parolordaē ena yi kī ák e' anekā ese yalitdawā idikiā.

45 Mik sacerdotepa wōkirpa ena fariseowakpa tō ì kleé Jesús tō ñe' ttsé, etā ie'pa tō isuēwā tō ie' tso' ie'pa chök.

46 E' kuēki ie'pa éna ie' klö'wākwa eē. Erè pē' tō iklö'wé tō ie' dör Skököl tteköl, e' kuēki ie'pa suane pē' yōki ta kē ie'pa wā iklönewā.

22

Blu' alà ulabatske e' tté (Lucas 14.15-24)

1 Etā Jesús tō tté skà kleé ie'pa a i' es:

2 “Ì blúie Skököl tso' e' ta itköke wēs itka blu' eköl ta es. E' tō ilà ulabatske e' kēwō tkö'wēke.

3 Ie' tō ikanè mēsopa patké wēpa kiule kos e'pa a ichök: ‘Blu' alà ulabatske e' diwō de, a' shkō ikéwō tkö'uk.’ Erè ie'pa kē shkak.

4 E' ukuōki ta blu' tō ikanè mēsopa kuā'kī skà patkémī e'pa a ichéitō: ‘Ichō wēpa kiule kos a tō ye' iyiwak bua'buāē e' duotke alinetke, katē ē kianeiā. E' kuēki a' shkō ye' alà ulabatske e' kēwō tkö'uk.’ Etā ie'pa míyal e' chök wēpa kiule e'pa a.

5 Erè wēpa kiule kos e'pa kē wā blu' ttō iūtēne. Ie'pa eköl míā ikanè kī, eköl míā íyi watauk

† 21:42 Salmo 118.22-23

6 ta imalepa tö blu' kanè mésopa klö'wéwa ta iwe'ikérakitö siarë, ñies welepa ttéwarakitö.

7 Eta blu' uluneka taië ie'pa ki ta ie' tö iché iñippökwakpa a: 'A yú ie'pa kos ttökukur, ñies ie'pa u kos ña'úwa.'

8 E' ukuöki ta ie' tö iché ikanè mésopa a: 'Íyi ulitane tso'tke ye' alà ulabatske e' kéwö tkö'woie, erë wépa kiule e'pa dör pë' suluë, e' kueki ye' kë tö kawö mepa ie'pa a ye' alà ulabatske e' kéwö tkö'uk.

9 E' kueki a' yú bet ñala kibi kos ese ki ta pë' kos sué a' tö e'pa a ishkeñú kawö tkö'uk ye' ta.'

10 Eta ikanè mésopa míyal ñala kos ki ta pë' kos kue' ie'pa tö, pë' buaë ena pë' suluë, esepa dapa'wéka wé ie'pa tso' ikéwö tkö'uk e' wé a. Es iwé wà iëne taië.

11 "Erë mik blu' de wépa dapane e'pa sauk, eta wëm eköl suéitö kë e' paiëule wes ikawöta e' paiök ulabatsè kéwö tkö'wo es.

12 E' kueki blu' tö ie' a iché: 'A yami, ¿wes be' dewa? Be' kë e' paiëule ulabatsè kéwö tkö'wo ese datsi' wa.' Erë wëm e' kë wa blu' iütëne yës.

13 Eta blu' tö iché ichkö watiökwakpa a: 'Wëm i' ulà ena iklö mouwa a' tö ta iuyöttsa bánet stui ké a, eë ie' iuraë siarë, ikà blardaë iweir taië e' kueki.'

14 Ttè e' pakéyo a' a e' wà dör i' es. S'tso' taië kiule as Skököl klö'urakitö iblúie, erë wépa shukitbakitö esepa kë dör taië."

S'wökirpa patauk, e' tté

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

15 E' ukuöki ta fariseowakpa míyal ta ittérak ñita: "ilè chakösö Jesús a as ie' tö ilè sulu chö ikkatoie."

16 E' kueki ie'pa tö iklépa welepa ena Herodes klépa welepa patkémí ie' a ichakök. Ie'pa tö ie' a iché:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wä ijcher tö kekraë be' ttö mokjë. Be' tö sulitane sueke ñikkëë. Ima pë' tö be' cheke e' kë ki be' tkine. E' kueki be' tö s'wöbla'weke yësyësë Skëköl ñalé tté wa.

17 E' kueki ichö sa' a, ¿ima be' tö ibikeitsè? Roma wökir kibi patuësö ¿e' dör buaë ö kë idör buaë?

18 Ie' tö isuéwä tö ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kueki ie' iiüté i' es:

—A' e' ö suluë, ¿I kueki a' tso' ye' ma'uk tsaiè?

19 Inuköl tso' a' wä Roma wökir patuoie, e' kkachö ye' a et.

Ta ie'pa wä inuköl wöshki ese debituiä et.

20 Eta ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Yi diököl ena yi kië me'rka iki?

21 Ie'pa iiüté:

—Roma wökir kibi.

Eta ie' tö ie'pa a iché:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a, ta kos Skëköl icha ese mú ie' a.

22 Mik ie'pa tö e' ttsé, eta ie'pa tkinewä. Ie'pa tö iméat ta imíyal.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

23 E' ë diwö wa, saduceowakpa welepa de Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s'duowä e'pa kë shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

24 —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö se' a iyë'at tö wëm blënewä kë alà ate, e' ta ie' ël kawötä ischö tsukwä as ilà kōkã iël blënewä, e' a.

25 Etökicha sa' shua wëpa bak döka kul ñi ëlpa. Ikibi alaköl tséwa, erë iblënewa kë alà ate. E' ukuöki ta ie' itöki iël tö ischó tséwa,

26 erë ñies e' blënewa kë alà ate. Es itka iël skà ta ñies imalepa kos e'pa ta. Ie'pa kul blërulune kë alà ate yës.

27 Bata ekkë ta ñies ilaköl blënewa.

28 Wëpa kul e'pa bak alaköl eköl ë ta. Mik s'duowa e'pa shkenekane, eta ¿wéne dömi ie' wëm chökíe?

29 Ie' tö ie'pa iuté:

—A' kë wa Skököl yëkküo süule, ñies ie' diché kë jcher a' wa, e' kuëki a' wöa ká chowa.

30 Mik s'duolur e'pa shkenekane, eta wëpa ena alakölpä kë serpawaiä ñita. E'pa míyal wes Skököl biyöchökwakpa tso' ká jai a kë sërta'wa ñita es.

31 ¿A' ki kiane jcheno tö mokí s'duowa e'pa shkerdakane? Í yë' Skököl tö a' a iyëkküo ki ¿e' kë aritsule a' wa? Ie' tö iyë' Moisés a:

32 'Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këkö!.* Ie' kë dör s'duowa e'pa Këköl. ¡Ie' dör s'ttsë'ka e'pa Këkö! E' kuëki se' wa ijcher tö s'duowa e'pa shkerdakane.

33 Mik pë' tö ttè wa Jesús tö s'wöbla'wëke ñe' ttsé, eta ie'pa tkirulune.

¿Skököl ttè dalöiëno e' isie dör ikibiie?

(Marcos 12.28-34)

34 Mik fariseowakpa wa ijchenewa tö Jesús tö saduceowakpa siwa'blöwéwa ttè mokí wa,

* 22:32 *Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këkö!:* Mik ttè e' ché Skököl tö Moisés a, eta Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërulunebak ká iaiäë. Wes ie' tö ichè, e' wà kiane chè tö ie'pa tso' ttsë'ka Skököl ta. Éxodo 3.6 saú.

35 etā ie'pa eköl dör s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tō ie' a ilè chaké itsajioie:

36 –A S'wöbla'ukwak, Skököl ttè dalöiëno ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa tsata?

37 Ie' iüté:

–'Kékë dör a' Kéköl, e' dalëritsö a' er kos wa, a' wák kos wa ena a' erbikè kos wa.'

38 Ttè e' dör ibua'ie ttè dalöiëno malepa kos tsata.

39 Erë e' itökj ttè skà tso', e' dör wës iët ñe' es, e' tō ichè: 'A' malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es.'

40 Ttè dalöiëno kos kitbak Moisés tō ena Skököl ttekölpa tō yëkkuö kī, e' wöiënewa ttè böt ñe' ë a.

*¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?
(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)*

41 Fariseowakpa daparkeia,

42 e' dalewa Jesús tō ie'pa a ichaké:

–¿Ima a' tō wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' ché, tō yi aleri idir?

Ie'pa ie' iüté:

–E' dör s'blú bak kiè David e' aleri.

43 Etā ie' iché ie'pa a:

–E' dör es, e' ta ¿wës David tō iki' ie' Kéköl? David tō iyè' Skököl Wiköl wa i' es:

44 'Skököl tō iché ye' Kéköl a:

Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë, dō mik ye' tō be' bolökpa mérö be' klō dikia etā.'†

45 Ie' dör David aleri, e' ta ¿wës e' kièmi David tō ie' Kéköl?

46 Kë yi a ie' iütëneia yës. E' ukuökj ta kë yi kësik dë'kaiä ie' a ì skà chakök.

† 22:44 Salmo 110.1

23

Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté Jesús tó

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ E' ukuöki ta Jesús tó iché ittökatapa a ena s'tso' taië e' kukua:

² S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa a kawö mène ttè dalöiëno me'atbak Moisés tó e' wà pakök se' a.

³ E' kueki i kos dalöiök a' ké ie'pa tó e' dalöiö. Erë i dalöiök ie'pa tó a' ké ese kë dalöieta' ie'pa wákpa tó. E' kueki kë ie'pa waköwar a' tó.

⁴ Ie'pa tó ttè dalöiëno taië darërëë ese meke s'malepa a wà dalöiè. E' dör wes dali ekkeë iè s'ki es, erë ie'pa kë tó iketa'wa iulatska ë wa s'kimoie.

⁵ I kos weke ie'pa tó e' dör s'ditsö ë wö wa e' oie tó ie'pa dör pè' buaë. Skököl ttè wele kitule datsi'tak ki, ese mueke ie'pa tó iwötsa ki ena iulà ki e' kitkoie. Nies ie'pa wöbatsö idatsi' kitkök datsi'tak batsibatsi chalala buaala ese wa.

⁶ Wé ie'pa kawö tkö'uke nies ñi dapa'wo wé a ese ska' kula' tso' skökëpa dalöiërta' taië esepa a, ese ki ie'pa wöbatsö e' tkökser.

⁷ Nies ie'pa ki ikiar tó pè' tó ie'pa shke'wè wes këkëpa dalöiërta' taië ese shke'wè es wé pè' tso' taië e'pa wöwa. Ie'pa wöbatsö tó pè' tó ie'pa kiè 's'wöbla'ukwak'.

⁸ "Erë a' ulitane dör nies ë, e' kueki kë a' ñi kiök 's'wöbla'ukwak.' A' wöbla'ukwak e' dör eköl ëme e' kueki kë a' ñi kiök es.

⁹ Nies a' ulitane yé dör eköl ëme, e' dör Skököl tso' ká jaì a e'. E' kueki kë yi kiar ká i' a 'S'yé.'

10 Ñies a' wökir dör eköl ðme, e' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. E' kuëki kë a' ñi kiök 's'wökir.'

11-12 Yi e' ttséka taië, esepa wöardawa; erë yi e' wöëwa diöshet, esepa kïkardaka. E' kuëki wé dör ibua'ie a' shua ese kawötä e' wöökwa kanë mésoie imalepa kimuk.

13-14 “jA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wéstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! Ì blúie Skëköl tso' e' wékkö wötekewä a' tö s'malepa yöki as kë ie'pa döwä. A' kë mi'wä, ñies wépa shkakwä esepa wöklö'weke a' tö.

15 “jA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wéstela ina a' ta! jA' e' ö suluë! A' shköke ká kos ekkë kï s'yulök as ie' yuö a' ttökataie. Mik a' ikué, eta iyué a' tö ì sulu wamblökwak taië tkökä a' wákpa tsatä. Es ie' weirdäë siarë bö' ké a wës a' es.

16 “jA' dör wës sulaiökwakpa wöbla kë wawër es! jWéstela ina a' ta! A' icheke: ‘Yi tö ttè mé Skëköl wé wa, ese kë kawötä iiütök kröröë. Erë yi tö ttè mé orochka tso' wötëule Skëköl wé mik e' wa, e' ta e' wä kawötä iütè.’

17 jA' kë er ta! jA' dör wës s'wöbla kë wawër es! jÌ dör ibua'ie, orochka tso' Skëköl wé mik e' ö Skëköl wé tö orochka batse'wé e'?

18 Ñies a' tö icheke: ‘Yi tö ttè mé ka' tso' íyi moka Skëköl a e' wa, e' ta ese kë kawötä iiütök kröröë. Erë yi tö ttè mé íyi me'rka ka' ñe' kï e' wa, e' ta e' wä kawötä iütè.’

19 jA' dör wës s'wöbla kë wawër es! jÌ dör ibua'ie, íyi me'rka ka' ñe' kï e' ö ka' tö ibatse'wé e'?

20 Yi tö ttè mé ka' ñe' wa, ese kë ku' ttè muk ka' ñe' ë wa, ñies ie' tso' ttè muk kos ì tso' iki e' wa.

21 Yi tö ttè mé Skëköl wé wa, ese kë ku' ttè muk Skëköl wé ë wa. Ñies ie' tso' ttè muk Skëköl serke ee' e' wa.

22 Yi tö ttè mé ká jaì wa ese tso' ñies ttè muk Skëköl kulé wa. Ñies itso' ttè muk Skëköl wák tkër ikulé ki' e' wa.

23 “iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-owakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! Käköla tso' iëno chkè a kiè menta ena anís ena comino ese kos tsá meke a' tö Skëköl a. E' dör buaë erë ttè dalöiëno e' bua'ie kë dalöië a' tö. E' dör sene yësyësë, ena ñi saù er siarë wa ena erblö Skëköl mik moki kë ilo'yeta'. Ñies e' kos dalöiök a' kawöta.

24 iA' dör wës sulaiökwakpa wöbla kë wawër es! E' dör wës a' tö schö'wak wöppée tá a, erë kameio maléwa a' tö wa ñe, kë ittse'ne a' wa.

25 “iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-owakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! A' dör wës a' tka' kos pa skueke a' tö ikikke ë es. A' wër buaë erë a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' ki s'yamipa íyi kos kianettsa a' ë a.

26 iA fariseowakpa, a' dör wës s'wöbla kë wawër es! Tka' ttö skuöo kewe, es ñies ikikke pa sune.

27 “iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-owakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! A' dör wës pö pateule saruruë es. Ese wër buaë ikikke, erë ishüa s'nu diché tso' taië, e' dör ñá suluë.

28 A' dör wës pö ese es, a' e' ò tö a' dör pë' buaë yësyësë, erë a' er dör suluë. A' dör e' ökwakpa.

29 “iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-owakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! A' tö Skëköl ttekölpa bak ká iaiaë e'pa pö yuekene pa'ali. Ñies ì

yué a' tō aš s'ser yēsēsē bak e'pa kē chōwa a' éna, ese kitkeke a' dör buaē.

³⁰ E' dalewa a' icheke: 'Sa' tkōpa sa' yēpa bak ká iaiaē e'pa kēwō ska' ta, e'ma kē sa' wā ie'pa sini'kune Skököl ttekölpa ttökulur.'

³¹ Mik e' cheke a' tō, eta a' e' chökekā tō a' dör wēpa tō Skököl ttekölpa kötulur, e'pa aleripa.

³² Wes a' mir e' wa iwēnewā tō ì sulu wamblē'mi a' yēpa tō ese kī wambleraē a' tō dō ibataie.

³³ "¡A' dör suluē wes tkabē es, wes tkabē ichök es! ¿Wes a' tkömişkar kē wömerpattsā weinuk bö' kē a'?

³⁴ Ittsö, ye' tō Skököl ttekölpa ena s'pattökwakpa ena s'wöbla'ukwakpa ye' ttē wa, esepa patkeraē a' a. Erē a' tō ie'pa wēlepa tterawā, wēlepa skā wöterawā a' tō krus mik ttēwā, wēlepa skā pperaē siarē a' tō ttsa'bata daloie wa a' ñi dapa'wō wé a. Ie'pa yuleraē a' tō iwe'ikeraē a' tō ká wa'ñe.

³⁵ E' kuekī s'ser yēsēsē kötulur a' yēpa tō mik Abel kötwa Caín tō dökā mik Zacarías dör Berequías alà e' kötwa a' yēpa tō ká' tso' íyi moka Skököl a e' ena ie' wé e' shushā, e' nuí kos kierane ie' tō a' a.

³⁶ Mokī ye' tō a' a ichè tō s'ser yēsēsē kos kötulur a' yēpa tō, e' nuí kī a' ena wēpa dör wes a' es esepa weirdaē siarē.

*Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ ¡A Jerusalén wakpa, Skököl ttekölpa kos ttekewā a' tō kekraē! Ñies ittē pakökwakpa patkeke ie' tō a' a, e'pa ttekewā a' tō ák wa. ¡Wekkē ye' erkiē tō ye' mú a' dapa'wè e' ska' wes dakro mitchke tō ila'rla dapa'wè ipik dikīa es, erē kē a' kī ikiane yē!

³⁸ Ye' ttō ttsö, Skëköl kē tō a' ká kkö'nepaia.

³⁹ Ye' tō a' a ichè tō i'tami a' kē tō ye' suepaia dō mik ye' dene etā. E' kēwō ska' t̄a a' tō ye' cheraë: '¡Ayēcha buaë yi datse Skëköl ttō wa e'!

24

Jesús tō iché tō Skëköl wé olordawa

(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Jesús e' yéttsa Skëköl wé a t̄a imía t̄a ittōkatapa de ie' ska' t̄a Skëköl wé ena u bua'buā skà tso' ipamik, e' kkaché ie'pa tō ie' a.

² Erë ie' iché:

—Mok̄i ye' tō a' a ichè tō u kōs tso' bua'buāe sué a' tō iē, e' olordawa seraā, iékwō ē kē atpa ñi bata k̄i.

¿I wa sō isuèmi tō ká i' erkewatke?

(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ E' ukuök̄i t̄a ie'pa míyal kabata kiè Olivo ee. Jesús e' tkés̄er t̄a ittōkatapa de ie' ska' t̄a ie' ē a ichaké:

—Ichō sa' a ¿mik íyi ekkē wamblërmi? ¿I wa sō isuèmi tō be' dotkene, ñies tō ká i' erkewatke?

⁴⁻⁵ Ie' tō ie'pa iüté:

—Tajë pē' datse e' chök tō ie'pa dör ye'. Icher-arakitō: 'Ye' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e', t̄a pē' k̄iterarakitō tajë. E' kuek̄i a' tso' wōsh wa as kē yi tō a' k̄itō'ù.

⁶ Ká tajë wakpa ñippōke tajë w̄i a dià a e' biyō ttseraë a' tō. E' wake' tkōraë erë ká i' erwami e' kianeia. E' kuek̄i kē a' tkinuk e' wa.

7 Ká kua'kí kua'kí wakpa ñippöraë ñita. Ñies í tò ká wöti'weraë ká wa'ñe. Ñies ká tseë wakpa tteraë bli tò taië.

8 Erë íyi ekkë kos dör erpa s'tsá weirketke kam ye' döne e' yökí ese. E' dör wes alaköl alá kurketke ta ikirir es.

9 "A' merdattsa we'ikè. A' ttelurdaë pè' tò. Suli-tane tò a' sueraë suluë ye' tté kuëki.

10 E' kèwö ska' ta wépa erblé ye' mik, esepa taië tò ye' waterattsa. Ie'pa ñi sauraë suluë, ñies wélepa tò ieltépa wömerattsa ibolökpa ulá a.

11 Kachökwakpa e' chö tò ie'pa dör Skököl ttekölpa esepa döraë taië. Ie'pa tò s'kitö'weraë taië.

12 Ì sulu kí wamblërdaë taië shuté, e' kuëki s'kibiie kë tò imalepa dalëritsepaia.

13 Erë yi e' tkéwa darërëë döka bata ekkë, esepa tsatkërdaë.

14 Ì blúie Skököl tso' e' tté buaë pakardaë ká wa'ñe as ká ulitane wakpa wa ijcher, e' ukuökí ta ká i' erdawa.

15 "Skököl tteköl bak kiè Daniel, e' tò ikit iyëkkuö kí tò ì sulusi tò ì dör batse'r e' ia'wè ñáie, e' dörawa Skököl wé a iia'ukka ñáie, (yi tso' yëkkuö i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tò,

16 etá wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a;

17 yi tso' u bata kí* esepa tköshkar kë dökwane weshké íyi tsukmi.

18 Ñies yi tso' kaneblök kañika esepa kë dökwane weshké idatsi' yöktsa.

* **24:17 u bata kí:** E' kèwö ska' ta ie'pa u tsabata dör kkueie, e' kí ie'pa shköke.

19 E' k^éwö ska' t^a alakölp^a alà k^{ur}ketke ena alakölp^a tsu' muke ilà a jw^ëstela ina esepa t^a!

20-21 S'ditsö weirdaë tajë sh^utë. Mik ká i' yöne dö ikkë t^a k^ë s'we'ikule ekkë, ñies k^ë s'weirpa aishkuö t^a ekkë. E' kueki ikiö Skököl a as k^ë iwamblër a' t^a yuëdiö k^éska' ö eno diwö a.

22 E' k^éwö k^ë wööpawa Skököl t^ö, e'ma k^ë yi isie atukia ttsë'ka. Erë e' k^éwö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepa dalërmik.

23-24 “Kachökwakpa e' k^örak^a e' chök t^ö ie'pa dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' ö Skököl tteköl wele. E'pa t^ö ì k^ë or yi a ese weraë s'kitö'woie t^ö ie'pa t^{tè} dör mokië. Dö wépa shukit Skököl t^ö, esepa mú kitërmi, e'ma ikitërdaë. E' kueki yile t^ö a' a icheke: 'Isaú, wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dur íe', ö 'Isaú, ie' dur wíe', e' t^a k^ë a' t^ö iklö'war.

25 Ittsö, íyi ekkë biyö chétkeyö a' a keweie.

26 E' kueki mik ie'pa t^ö icheke a' a: 'Isaú, wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' tso' ká wé k^ë yi serku' ee', et^a a' k^ë minuk isaúk. Mik ie'pa t^ö icheke a' a: 'Isaú, ie' tso' íe blëulewa', et^a k^ë a' t^ö iklö'war.

27 Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, et^a sulitane t^ö isueraë w^{es} alá wöñar t^ö ká olo ppèe ká wa'ñe e' suèsö es.

28 Sulitane wa ijcher t^ö wé ölö daparke tajë, ee ilè nu t^{ër}. Es ñies mik ye' dene, et^a sulitane wa ijcherdaë.

Jesús dörane olo t^a' tajë

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33)

29 “S'weine e' k^éwö tka, e' bet diwö wötuirdawa, ñies si'wö k^ë wöñarpaia. Bëkwö darolordaë ena ì kos tso' ká jai a e' wötirdaë.

³⁰ Età sulitane tō íyi sueraë ká jai̇ a iwà kkachoe tō ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene bet. Ká ulitane wakpa suardaë tai̇e e' yöki, ie'pa iuraë tai̇e tȧ bet ie'pa tō isueraë tō ye' datsė kashuk̇ a mò a diché tȧ tai̇e olo tȧ tai̇e.

³¹ Duk blardaë tai̇e tȧ ye' biyöchökwakpa patk-eramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukka ek tsiní ñme. Ie'pa tō iyuleraë ká wa'ñe dō wé ká i' bata erkerö ee ena wé ká jai̇ bata erkerö ee.

³² “A' e' wöbla'ú ttè ikkè wa iwà saú higo klō wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, età a' wà ijcher tō duas dewatke tsinet.

³³ Es ñies mik a' tō isué tō íyi ekkè wamblërke, età a' wà ijchenú tō ye' datskene, e' diwö dewatke tsinet.

³⁴ Mok̇i ye' tō a' ȧ ichè tō íyi ekkè wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kaṁ erwa e' yöki.

³⁵ Kashuk̇ ena ká i' erdawa, erè ye' ttè michoë e' kè erpawa yès.

³⁶ “Erè e' kèwö e' diwö kè jcher yi wà. Skèköl biyöchökwakpa tso' ká jai̇ a, e'pa kè wà ijcher, ñies ye' dör Skèköl Alà e' kè wà ijcher. S'yé ñ wà ijcher.

³⁷ “Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene età e' kèwö dör wes Noé këska' es.

³⁸ E' këska' tȧ kaṁ di' tai̇e tkö e' yöki, ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwà wes kekraë es dō mik Noé dewà ikanò bërie e' ȧ età.

³⁹ Erè ie'pa kè ku' ipanuk yès età di' dettsa tai̇e ie'pa k̇i, e' tō ie'pa ulitane ttélur. Es itköraë mik ye' dör S'ditsö Alà e' dene età.

⁴⁰ E' kèwö ska' tȧ wëm böl tso' kaneblok ese eköl mira iwà tȧ ièköl atdaë.

⁴¹ Alakölpa bö_l tulu_r ák wawök, ese eköl mira iwa_{ta} iëkö_l atdaë.

⁴² “E' kueki a' tso' erki. A' kë wa ijcher tö diwö wekkë a' Këkö_l dö_rane.

⁴³ A' wa ijcher buaë tö u wák mú wa ijcher tö wekkë akblökwak datse, e'ma kë ikapöpawá iyöki, kë itö kawö mepa yi a dökwá íyi ekiblök.

⁴⁴ Es ñies ye' dö_r S'ditsö Alà, e' datskene mik a' kë ku' ye' panuk eta, wes akblökwak es. E' kueki a' tso' erki.

*Kanè méso buaë ena kanè méso suluë e' tté
(Lucas 12.41-48)*

⁴⁵ “Kanè méso yësyësë kabikeitsö buaë, ese meraka iwökir tö imalepa kuebluie ie'pa tiök kekraë mik kë iku' e' dalewa.

⁴⁶ Iwökir dene ta ikuëitö iwakanéuk wes iyëneia es, e' ta ayëcha e' dö_r buaë ie' a.

⁴⁷ Moki ye' tö a' a ichè tö kanè méso ese merakaitö ie' wa íyi tso' kos e' kuebluie.

⁴⁸ Erë kanè méso ñe' dö_r suluë tö ibikeitsé tö kë iwökir döpane bet.

⁴⁹ E' kueki ie' tö imalepa ppémi. Ñies ie' chkémi, blo' yémi bloblopa ta.

⁵⁰ Erë idiwö ena ikéwö kë wa ie' ku' ipanuk, eta iwökir dö_rane

⁵¹ ta iwe'ikeraitö siarë wömerattsá weinuk e' ökwakpa ta. Ie'pa iurarak siarë, ikà blardaë iweir kueki.

25

Busipala döka dabop e' tté

1 “Ì blúie Skéköl tso' e' ta itköraë wes itka ulabatsè a es. Busipala doka dabop e' e' yélur ibö'wöla wa wëm ulabatsöke, e' ñaletsuk.

2 Busipa skel e'pa dör kabikeitsöta' buaë esepa, erë imalepa skel kë dör es.

3 Wépa kë kabikeitsöta' buaë e'pa wa ibö'wöla ë mí, kë wa bö'wö diö kí mîne.

4 Erë wépa kabikeitsöta', e'pa wa ibö'wöla mí, ñies idiö kí mírak iwa.

5 Erë wëm ulabatsöke, e' kë dë' bet, iwötkëneka e' kuëki. E' dalewa busipa shtrine ta ikapolur.

6 Kä shaböts ta ie'pa tö ittsé tö iarkerak: ‘jWëm ulabatsöke, e' datse! jA' yú ñaletsuk!’

7 Eta busipa kos e' kéka ta ibö'wöla wötskémirakitö.

8 Eta busipa kë kabikeitsöta' e'pa tö iché imalepa a: ‘A bö'wö diö kakmú sa' a as sa' bö'wöla kë wöltwa.’

9 Erë ie'pa iüté: ‘Au, sa' tö imé a' a, e' ta kë idöpaka se' ulitane ki. E' kuëki a' yú a' icha taük wé iwaterke ee.’

10 Eta ie'pa míyal bö'wö diö taük. E' dalewa wëm ulabatsöke e' de, eta wépa wa bö'wö diö kí mí e'pa dewa wëm ulabatsöke e' ta iulabatso wé a ta iwékkö wötënewa.

11 E' ukuöki ta busipa malepa debitu ta ichakeke u'rki: ‘jA këképa, a këképa, ukkö kköppöö sa' a!’

12 Erë wëm ulabatsöke e' tö ie'pa iüté: ‘Moki ye' tö a' a ichè tö kë ye' wa a' suule.’

13 “Ye' tö a' a ichè tö a' kë wa ijcher i kéwö, i diwö ye' dömîne e' kuëki a' tso' erki.

*Inuköl mène wakanewè e' tté
(Lucas 19.11-27)*

14 “Ñies ì blúie Skëköl tso' e' ta itkoraë wes itka wëm eköl mi'kea kamië ká kua'kí a ese ta es. Ie' tò ikanè mésopa kié ta iché ie'pa a: ‘Ye' inuköl wakaneú ye' a buaë as ikí klör.’

15 Ikanè méso eköl a ie' tò inuköl kiè talento* ese mé mil skel (5.000). Iëköl a ie' imé mil böt (2.000). Eta iska a ie' tò imé mil et ë (1.000). Ie' tò ie'pa a imé kos ie'pa a iwakanewor ekkë. E' ukuöki ta ie' mía.

16 Wëne a imène mil skel, e' tò iwakanewé buaë. Ie' tò ikí klö'wé mil döka skel.

17 Es ñies wëne a imène mil böt, e' tò ikí klö'wé mil döka böt.

18 Erë wëne a imène mil et, e' mía ta íyök biéitö e' a itö iwökir inuköl wötéwa.

19 “Ká de taië eta ie'pa wökir dene e' tò ie'pa kié isuöie tò kos ie'pa tò inuköl kí klö'wé.

20 Wëne a imène mil skel, e' de kewe iwökir ska'. Ie' wa inuköl kí debitu mil döka skel. Ie' iché iwökir a: ‘A këkëpa, be' tò ye' a inuköl me' mil skel, e' kí klö'wéyö mil döka skel.’

21 Iwökir tò iché ie' a: ‘E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tò yësyësë. E' kueki ye' tò íyi skà meraë be' a taië wakanewè. Be' shkówa ttsë'nú buaë ye' ta.’

22 E' ukuöki ta wëne a imène mil böt e' de ta ichéitö: ‘A këkëpa, be' tò ye' a inuköl me' mil böt, e' kí klö'wéyö mil döka böt.’

23 Iwökir tò ie' a iché: ‘E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tò yësyësë. E' kueki ye' tò íyi skà

* **25:15 talento:** E' dör ie'pa inuköl kiè denario e' mil teröl (6.000). Denario et e' dör s'kaneblö ká et e' ské ekkë.

meraë be' a tajë wakanewè. Be' shkōwā ttsë'nú buaë ye' ta.'

24 “Erë kanè méso a imène mil et, mik e' de, etā ie' tō iché iwökir a: ‘A kékëpa, ye' wā ijcher tō be' dör wëm er darërëë ese. Be' tō íyi wöshteke wé kě be' wā ikuatkëne eë. Nies ì kě dör be' icha ese klö'wëkewā be' dör.

25 E' kuekì ye' suane be' yökì dö' ye' tō be' inuköl chōwëwa. E' kuekì be' inuköl blé ye' tō íyök a. I' be' inuköl dene ye' wā be' a.'

26 Etā iwökir tō iiuté: ‘Be' dör kanè méso suluë, bikër tajë ese. Be' iché tō ye' tō íyi wöshteke wé kě ye' wā ikuatkëne eë ena ì kě dör ye' icha ese klö'wëkewāyö,

27 e' tā be' tō ye' inuköl blōpa inuköl bló wé a as eë ikí klör. Be' ikaneúpa es, e'ma ye' dene etā ye' inuköl ena ikí klöne, e' de ye' ulà a.'

28-29 Etā ie' tō iché: ‘Wé wā íyi tso' e' a ikí merdaë. Erë wé kě wā ì ku', ì tso' e' wā elkela e' yerattsa iyökì. E' kuekì inuköl me'yö ie' a, e' yöttsa ie' ulà a tā imú wé wā itso' dökā 10.000 e' a.

30 Etā kanè méso suluë i' e' uyöttsa stui ké a, eë pë' suluë iurarak siarë ikà blardaë iweir kuekì.'

Jesús tō ká ulitane wakpa shuleraë

31 “Ye' dör S'ditsö Alà, e' dörane s'blúie olo tā' tajë ye' biyöchökwakpa kos tā. Mik ye' dene, etā ye' e' tkörakā blu' kulé kì ká ulitane wakpa shulök.

32 Ie'pa dapardaë ye' wörkì tā ye' tō ie'pa blabatseraë wës iyiwak kkö'nukwak tō obeja ena chibo blabatsè es.

33 S'ser yësyësë esepa dör wës obeja es, ie'pa merawā ye' tō ye' ulà bua'kka. S'ser suluë esepa

dör wes chibo es, ie'pa merawa ye' tö ye' ulà bakli'kka.

³⁴⁻³⁶ Eta ye' tö icheraë wépa tso' ye' ulà bua'kka e'pa a: 'Ye' dör a' blú. Ye' yé er bua' ché a' a. Mik ye' du' bli wa, eta a' tö ye' dë'; mik ye' bak ersinuk, eta a' tö ye' a di' me'; a' kë wa ye' suule, erë a' tö ye' kiéwa buaë a' u a. Ye' bak datsi' kë ta', eta a' tö ye' a datsi' kakme'; ye' bak duök siarë, eta a' dë' ye' kimuk; ye' bak wötëulewa s'wöto wé a, eta a' dë' ye' sauk. E' kueki a' shkōwa ì blúie ye' tso' e' a, e' kos yöulebak a' a kam ká i' yör e' yōki.'

³⁷ Erë s'ser yësyësë e'pa tö ye' a ichakeraë: 'A Skëkëpa, sa' kë wa ijcher. ¿Mik sa' tö be' su' tö be' tteke bli tö, e' dë' sa' tö? ¿Mik sa' tö be' su' tö be' tteke ersi tö, e' a di' me' sa' tö?

³⁸ ¿Mik be' dë'bitu sa' u a, kë suule sa' wa, e' ki'wa buaë sa' tö? ¿Mik sa' tö be' su' datsi' kë ta', e' a datsi' kakme' sa' tö?

³⁹ ¿Mik sa' tö be' su' tö be' duöke ö be' wötëulewa s'wöto wé a, e' sauk sa' dë'?

⁴⁰ Eta ye' tö ie'pa iüteraë: 'Mokü ye' tö a' a ichè tö mik a' tö íyi ekkë buaë o' ye' yamipa siarë ikkëpa a, eta e' dör wes a' tö ye' wák a iwë es.'

⁴¹⁻⁴³ "E' ukuöki ta ye' tö icheraë wépa tso' ye' ulà bakli'kka e'pa a: 'Ye' du' bli wa, erë a' kë wa ye' dëne; ye' bak ersinuk, erë a' kë wa ye' a di' mène. Ye' dë' a' ska', kë suule a' wa, erë a' kë wa ye' kinewa a' u a; ye' bak datsi' kë ta', erë a' kë wa datsi' mène ye' a; ye' bak duök ena wötëulewa s'wöto wé a, erë a' kë dë' ye' sauk. E' kueki a' wömeulettsabak weinuk siarë. A' e' sköttsa ye' yōki. A' yúshka bö' ñar michoë yöule bë ena iklépa we'ikoie e' a.'

⁴⁴ Erë ie'pa tö ye' a ichakeraë: 'A Skëkëpa, e' kë

jcher sa' wā. ¿Mik sa' tō be' su' tō be' duōke bli wā?
 ¿Mik sa' tō be' su' tō be' ersine? ¿Mik be' dē' sa' u
 a? ¿Mik sa' tō be' su' datsi' kē tā'? ¿Mik sa' tō be' su'
 duōke ö wötēulewā s'wōto wé ā? ¿Mik sa' kē wā be'
 kimene?'

⁴⁵ Etā ye' tō ie'pa iūteraē: 'Mokj ye' tō a' ā ichè tō
 mik a' kē wā iyi ekkē one s'siarēpa ikkēpa ā, etā e'
 dör wēs kē a' wā ye' wāk ā iōne es.'

⁴⁶ S'ser suluē esepa michoē weinuk, erē s'ser
 yēsyesē esepa ser michoē buaē ye' tā."

26

*Judiowak wōkirpa tō Jesús aleritsé klō'wēwā
 (Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)*

¹ Mik Jesús tō s'wōbla'wé kōs e' one, etā ie' tō iché
 ittōkatapa ā:

² —A' wā ijcher tō böiki se' tō Se' Yēpa Yērulune
 Egipto e' kēwō tkō'wēke. E' kēwō ska' tā, ye' dör
 S'ditsö Alà, e' wōmerdattsā ttēwā wötēulewā krus
 mik.

³ E' kēwō ska' tā sacerdotepa wōkirpa ena ju-
 diowak kuēblupa ñi dapa'wé sacerdotē kibi kiè
 Caifás, e' u ā.

⁴ Eē ie'pa tō Jesús aleritsé kitō'wè iklō'wōwā
 ttēwā.

⁵ Erē ie'pa iché ñi ā:

—Kē sō iwamblē Se' Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō
 tkō'wēkesö e' ā as pē' kē shutirka taiē.

*Kiō masmas téka alaköl eköl tō Jesús kji
 (Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)*

⁶ Jesús tso' Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u
 a.

⁷ Ie' tkëria mesa k_i chkök. Eta alaköl eköl de ie' ska', e' w_a kiö masmas tuè darërëe ese debitu, e' mí ie' w_a iukkuö yöule ák bua'buwa wa ese a. Eta kiö e' tékaitö Jesús wökir k_i.

⁸ Erë mik e' sué ittökatapa tö, eta ie'pa uluneka ta iché:

—¿Iök kiö se we'ikéwa ie' tö éanas?

⁹ Iwatormittsa inuköl tajë skéie s'siarëpa kimoie.

¹⁰ E' tsé Jesús tö ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿Iök a' tso' alaköl i' tsiriuk? Ýyi buaë wéitö ye' a.

¹¹ S'siarëpa tso' këkraë a' shua, erë ye' kë ku' këkraë a' ta.

¹² Kiö tékaitö ye' k_i ye' kanéwoie kam ye' nu wötërwa e' yöki.

¹³ Moki ye' a' a iché tö ká wa'ñe wé Skököl ttë buaë pakarke, eë ipakardaë ñies tö ie' tö ì buaë o' ye' a. Es e' kë chöpawa yi éna.

Judas tö Jesús watké

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Jesús ttökatapa dabom eyök k_i böi, e'pa eköl dör Judas Iscariote, e' mía sacerdotepa wökirpa ska'

¹⁵ ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿Kos a' tö ye' patuëmi Jesús wömottsä a' a?

Eta ie'pa tö inukölchka wöshki mé ie' a döka dabom mañayök (30).

¹⁶ E'tami ie' tö kawö yulémi bua'iewa Jesús wömottsä.

Jesús tö Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' kéwö bata tkö'wé

(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

17 Kawö kiè Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa* e' kèwö tsá diwö dewatke. Eta Jesús ttökatapa de ie' ska' ta ie' a ichaké:

—¿Wé be' kī ikiane tö sa' tö Se' Yépa Yërulune Egipto kèwö tkö'wekesö e' chké kanewé?

18 Ie' tö ie'pa iüté:

—A' yú Jerusalén, wëm yë' ye' tö a' a e' u a ta ichö ie' a: 'S'wöbla'ukwak be' a ichök ké: Ie' kèwö dökewatke. Ie' datse be' u a kawö tkö'wekesö e' tkö'uk sa' ta.'

19 Ie'pa tö iwé wes ie' tö ie'pa a iché es ta ee ie'pa tö ichké kanewé.

20 Mik katuietke, eta ie' tkër mesa kī chkök ittökatapa dabom eyök kī böl e'pa ta.

21 Ie'pa chköke, e' dalewa ie' tö iché ie'pa a:

—Mokī ye' tö a' a ichè tö a' eköl tö ye' wömerattsa.

22 Ie'pa erianeka taië ta ichakémi ie' a eköl eköl:

—A Skëképa, ¿ye' alè idir?

23 Ie' tö ie'pa iüté:

—A' tso' ye' ta pan nuuk tka' etkë a ñè, e' eköl ye' wömerattsa.

24 Ye' dör S'ditsö Alà, e' ta itköraë wes itso' ki-tule Skëköl yëkkuö kī es. Èrë wëstela ina yi ye' wömekettsa, e' ta. Buaë idir wëm e' a tö kë ikunúpa.

25 Eta Judas tö iwömekettsa, e' tö ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, ¿ye' alè idir?

Ie' iüté:

—Be' wák e' chéka.

* 26:17 **Kawö kiè Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa:** Kawö e' tkö'weke Israel aleripa dö ká kul, e' diwö tsá kièrakitö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kèwö.

²⁶ Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klö'wéitö ta e' ki wéstela chéitö Skököl a ta iblatéitö ta iwà tié ie'pa a ta ichéitö:

—Pan se dör ye' chkà, e' ñú a' tö.

²⁷⁻²⁸ E' ukuöki ta tka' a vino tso', e' klö'wéitö ta e' ki wéstela chéitö Skököl a ta iméitö ie'pa a ta ichéitö:

—Vino se dör ye' pé. Ye' tterawa e' pé tērdaë, e' wa ttè pa'ali me' Skököl tö e' wà de. Ye' ttèwa, e' wa s'tso' taië e'pa nuì olo'yarmi. E' kueki a' ulitane tö ikak yö.

²⁹ Ye' tö a' a ichè tö vino kë yepaiayö dö mik ì blúie ye' Yé tso' e' kéwö de da'aie, eta iskà yeraneyö a' ta.

Pedro tö icheraë tö ie' kë wa Jesús suule

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³⁰ Eta ie'pa tö Skököl ttseittsé, e' ukuöki ta ie'pa míyal Olivo kébata a.

³¹ Jesús tö iché ie'pa a:

—I' nañewe a' ulitane tköyaldaë. A' ye' meraat ekörla. E' dör wes itso' kitule Skököl yèkkuö ki es, e' tö ichè: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö ta obeja pordami wì a dià a.'†

³² Erë mik ye' ttéwa shkenekane, e' ukuöki ta ye' miraë Galilea a' yöki kewe.

³³ Pedro tö ie' a iché:

—Erë ie'pa ulitane be' memiat ekörla, erë ye' kë tö be' mepaat.

³⁴ Ie' tö iiüté:

—Moki ye' ichè be' a tö i' nañewe, kam dakro ar, e' yöki be' icheraë mañatökicha tö be' kë wa ye' suule.

† **26:31** Zacarías 13.7

35 Pedro tö ie' a iché:

—Erë ye' ttëmiwarakitö be' ta, erë kë ye' ichëpa tö kë ye' wä be' suule.

Etä ie'pa ulitane ttöke es ëme.

Jesús tté S'yě ta Getsemaní

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

36 E' ukuöki ta Jesús mía ittökatapa ta ká kiè Getsemaní ee. Ie' tö iché ie'pa a:

—A' atë tular íe, e' dalewa ye' mía wishke ttök S'yě ta.

37 Etä ie' wä Pedro ena Zebedeo ala'r böi, e'pa mítser e' ta. Etä ie' erianemi chkenewami taië.

38 Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' eriane taië ttsësua ye' ttëwamiitö ekkë. A' e' tsuat íe ye' ta, kë a' kapökwa.

39 Ie' mía wishke ta ie' e' kéutër wöwakköt iski ta ikiéitö Skëköl a i' es: “A yëwö, ì tköraë ye' ta e' dör wes íyi bacha'bachaë yëwasö es. E' mú ulà a ye' yërmittsa, e'ma ye' yöttsa iulà a. Erë kë iwar wes ye' ki ikiane es, iú wes be' ki ikiane es.”

40 E' ukuöki ta ie' dene wé ittökatapa tular ee ta ie'pa kuéitö kapötulur ta ichéitö Pedro a:

—¿A' kë wä kapèwä wöklöne dö hora ek ë ye' ta?

41 Kë a' kapökwa. A' ikiö Skëköl a as ì sulu tö a' erkiöweke ese kë e' alöka a' ki. Moki a' éna ì buaë wä, erë a' diché kë dé'ka iwà uk, e' kueki a' a darërëé idir.

42 Etä ie' skà míane wishke ttökne S'yě ta ta ichéitö: “A yëwö, ì tköraë ye' ta e' mú ulà a ye' yërmittsa, e'ma ye' yöttsa iulà a. Erë iú wes be' ki ikiane es.”

43 Mik ie' dene, etä ie'pa kuéneitö kapötulur; ie'pa wöbla surirkewa kapè wä e' kueki.

44 Ie' skà míane wishke ttök S'yě ta, i' ta idare mañatökicha. Eta itténe wés itté kuaë es.

45 E' ukuöki ta ie' dene wé ie' tö ittökatapa mañal méat ee ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿A' kapötuluria enukeia? Ye' dör S'ditsö Alà, e' diwö dekatke mèttsa pè' sulusipa ulà a.

46 A' e' kōka, yi tö ye' wōmekettsa, e' dotke i' ta. Mishka ie' panuk.

Jesús klō'wéwa ibolōkpa tö

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

47 Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittökatapa dabom eyök ki böi (12), e'pa eköl kiè Judas, e' debitu pè' ta taië. E' wakpa debitu tabè ki ena kal wölö ki. Ie'pa patkè'mi sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa tö.

48 Judas dör iwöméttsa e' tö ie'pa a iyè'bak: “Wé shke'wekeyö wöalattsè wa, e' dör ie', iklö'úwa a' tö.”

49 Eta ie' de Jesús ska' ta iché ia:

—¡A S'wöbla'ukwak!

Ta iwöalattséwaitö.

50 Jesús tö iché ie' a:

—A yami, i uk be' de, e' ú.

Eta pè' datse Judas ta e'pa de Jesús ska' ta iklö'wéwarakitö.

51 Eta ie'pa iëter ee Jesús ta e'pa eköl tö itabè yéttsa ta e' wa sacerdote kibi e' kanè méso kukuöña téttsa.

52 Jesús tö iché ie' a:

—Wépa ñippöke tabè wa, esepa dörakā tabè kkō a. E' kuëki be' tabè blōwane ikkuölit a.

53 ¿Be' kě wā ijcher tō ye' kī ikiane, e' ma ye' tō ikiēmi ye' Yě ā tā ie' tō ibiyöchökwakpa taiē döka 70.000 e' patkēmi ye' tsatkök?

54 Erē ye' tō ikiē es, e' tā ¿wēs Skököl yēkkuö kī itso' kitule e' wā tkömi? E' tō ichè tō ì suluē tköke ye' tā e' kawötā tkök es.

55 Etā ie' tō ichaké pē' ekkēpa ā:

—¿Ì kuekī a' bite ye' klö'ukwā tabè kī kal wölö kī wēs akblökwakpa klö'wēwā es? Kēkraē ye' bak e' tköksēr Skököl wé ā s'wöbla'uk, erē a' kě wā ye' klönewā.

56 Erē ì tköke i' e' dör ās iwā tkö wēs Skököl ttekölpā tō ikitatbak Skököl yēkkuö kī es.

E' wöshā tā ie' ttökatapa kōs tkayalmi tō iméat ekörla.

*Jesús demi ie'pa wā Caifás wörki
(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)*

57 Etā pē' tō Jesús klö'wēwā e'pa tō ie' tsémi sacerdote kibi kiè Caifás e' u ā. Eē s'wöbla'uk ttè dalöiēno wa wakpa ena judiowak kueblupa kōs daparke.

58 Erē Pedro datse ie'pa itöki kamiē döttsā sacerdote kibi e' u pamik, eē ie' e' tséat tkēr Skököl wé shkēkīpa tā isauk tō ì tkömi.

59 Etā sacerdotēpa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tō ttè yuleke Jesús kkatoie ās ie'pa tō iwömüttsā ttēwā.

60 Taiē pē' de ie' kkatök kachè wa, erē kě yi wā ie' kkatēne wē' ie' wömottsā ttēwā. Bata ekkē tā idebitu böl ikkatök kachè wa,

61 e'pa tō iché:

—Wem se tö iyë' tö ie' a Skëköl wé olorwami, e' yuèkamineitö ká mañat shuá.

⁶² Sacerdote kibi e' kéká tá ichaké Jesús a:

—¿Kë be' ie'pa iuteku' yës? ¿Ñe' ie'pa be' kcateke, e' dör ì?

⁶³ Erë Jesús siwá'bléwá ie'pa yökí. Eta sacerdote kibi tö ichaké ie' a:

—Ichö sa' a yësyesë Skëköl chök e' wörki tö ¿be' dör ie' Alà? ¿Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'?

⁶⁴ Ie' iüté:

—Wes be' iché es idir. Ye' tö ichè a' a tö ye' dör S'ditsö Alà, e' suëraë a' tö tkërka Skëköl diché tá' taië íyi ulitane tsatá e' ulà bua'kka dalöiërta' taië. Ñies ye' datskene kashuk a' mò a' e' suëraë a' tö.

⁶⁵ Eta sacerdote kibi e' datsi' jchéé ikkachoie tö iluneká tá ichéitö:

—Ì ché ie' tö, e' wa ie' tso' Skëköl chök suluë. ¿Iie se' kí ikkatökwakpa kí kiarmiia? Ttè suluë chéitö, e' ttsétkesö.

⁶⁶ ¿Ima a' tö ibikeitsè?

Ie'pa tö iüté:

—Ie' wák iane iwiie, e' kueki ikawöta ttèwa.

⁶⁷ Eta ie'pa wirituöke Jesús wö kí tá itekerakitö taië. Welepa tö ippé iwö kí

⁶⁸ tá ichérakitö:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', e' ma sa' a ichöká ¿yi tö be' ppé?

Pedro tö iblé tö kë ie' wá Jesús suule

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Pedro tkëria sacerdote kibi e' u pamik tá alaköl kanëblöke u e' a, ese de eköl ie' ska' tá ichéitö ia:

—Be' ñies dör Jesús Galilea wak e' klé eköl.

⁷⁰ Erë ie' tö iblé sulitane tso' e'pa kukua. Ie' tö iché:

—Ye' kě éna iane tö ì chök be' tso'.

⁷¹ Ie' mía ukkō tkēr kañikā eē tā alaköl skà tö isué e' tö iché imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁷² Etökichane Pedro tö iskà ché:

—;Ye' iché Skëköl wörki tö ye' kě wā wēm e' sūule!

⁷³ E' kuölö tā wēpa tso' eē e'pa debitu ie' ska' tā ichéitö:

—Moki be' dör ie'pa eltē wak, be' ttō ie'pa ttō ttsëë.

⁷⁴ Eta ie' iché:

—Skëköl wörki yō ichè tö ;wēm e' kě sūule ye' wā! Kě idör es, e'ma as ye' kichatër.

E' wōshāē dakro ane,

⁷⁵ tā ì yē' Jesús tö ie' a e' anewā ie' éna, e' dör i': 'Kam dakro ar, e' yōki be' tö icheraē mañatökicha tö be' kě wā ye' sūule.' Eta ie' e' yéttsa mía kañikā tā eē ie' ié taië siarë.

27

Jesús mítser Pilato wörki

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

¹ Mik ká ñine, etā sacerdotepa wōkirpa ena ju-diowak kuēblupa kōs ñi dapa'wēkā ileritsök tö “¿wes sō Jesús ttēwami?”

² Ie'pa wā imítser moulewā mé Pilato a. Pilato tkē'ka Roma wōkir kibi tö Israel aleripa ké wōkirie.

Judas e' ttéwā

³ Judas tö Jesús wato'ttsabak, mik e' wā ijchenewā tö moki Jesús wōmenettsā ttēwā, etā

e' tö ie' eriawéne taië. E' kueki ie' mía sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa ska' ta inuköl mène ie' a mañayök (30), e' méneitö ie'pa a.

⁴ Ie' iché ie'pa a:

—Ï sulu wambléyö. Wëm kë ki ì sulu nuí ta', ese wöméttsayö ttèwa.

Erë ie'pa tö ie' iuté:

—¡E' kë ki sa' tkine! ¡E' wërke be' wöki!

⁵ Eta ie' inuköl e' uyémine Skököl wé shua ta imía e' kuli' skéka ta, es ie' e' ttéwa.

⁶ Eta sacerdotepa wökirpa tö inuköl e' shtéka ta ichérakitö:

—Inuköl i' dör s'kötulewa ské, e' kueki ñá idir. Kë iiënu kwa inuköl tso' Skököl a ¡yi kanéwoie ese a.

⁷ E' kueki ie'pa ttè mé ñi a tö ká tauutsasö iwa yuè pöie pé' datse ká bánet blénewa ie, esepa nu blóie. Eta ká kiè Skauchka Yuökwak Ké e' tué ie'pa tö.

⁸ Ie'pa tö ká e' tué s'kötulewa ese ské wa, e' kueki dö ikké ta ká e' kiè Ká Tone S'kötulewa Ské Wa.

⁹ ¡yi ekké kos tka wes Skököl tteköl kiè Jeremías tö iyè'atbak es. Ie' tö iyè': "Israel aleripa tö iské méka inukölchka wöshki döka dabom mañayök (30), ekké klö'wé ie'pa tö,

¹⁰ ta e' wa ie'pa tö ká kiè Skauchka Yuökwak Ké e' tué wes Skököl tö ye' a iyè' es."*
Es Jeremías tö iyè'at.

Pilato tö Jesús a ichaké

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

¹¹ Jesús mítser ie'pa wa Pilato dör ká e' wökir e' ska' ta e' tö ie' a ichaké:

—¿Be' dör judiowak blú?

* **27:10** Jeremías 19.1-13; 32.6-9

Ie' iuté:

—Tö, wes be' iché, e' ma es idir.

¹² Sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa tö ie' kkateke Pilato a, eré Jesús ke wa ie'pa iuténe yes.

¹³ E' kueki Pilato tö ie' a ichaké:

—Ie'pa tö be' kkateke taiié ¿e' ke ttséne be' wa?

¹⁴ Eré ie' ke wa iuténe yes, e' tö Pilato tkiwewa darrere.

Jesús méttsa ttewa Pilato tö

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Judiowak Yepa Yerulune Egipto, e' kewo wa Pilato wöblar s'wötelewa s'woto we a ese yoktsa ekol émine we kiane pe' ki e'.

¹⁶ E' kewo ska' ta wem tso' wöteule ekol kie Barrabás kkekauleka taiié judiowak shua.

¹⁷ E' kueki mik ie'pa e' dapa'we taiié, eta Pilato tö ie'pa a ichaké:

—¿S'wötelewa wene kiane a' ki tö ye' tö iyettsane a' a: Barrabás ö Jesús kiekerakitö we pairine'bitu idi' wa s'blúie e'?

¹⁸ Ie' tö isuewa tö ukyene wa sacerdotepa wökirpa tö Jesús me'ttsa ie' ula a. E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké es.

¹⁹ Ie' tkerkaia s'shulo kulé ki, eta ilakol tö ichök patke ie' a: “Nañewe ye' tö Jesús kebisué, e' tö ye' tsiriwetka taiié, e' kueki be' ke e' tiuk wem ser yesyese e' ta.”

²⁰ Eré sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa tö pe' ulitane dakiñe ta icherakitö: “Ikiö Pilato a tö Barrabás ömine eré Jesús ttowa.”

²¹ Pilato tö ie'pa a iska chakéne:

—¿Wëpa bö*l* i', wé kiane a' k*l* tö ye' tö ièmine?

Ie'pa ii*u*té:

—¡Barrabás ömine!

22 Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Eta ¿wës Jesús kiekerakitö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' wèmiyö?

Ie'pa ii*u*té:

—¡Ittöw*a* wötëulew*a* krus mik!

23 Ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Ì kuek*i*? ¿Ì sulu wambléitö?

Erë ie'pa k*l* arke:

—¡Iwötöw*a* krus mik!

24 Ie' tö isué tö ie' kë a Jesús tsatkënu*k* wës, pë' k*l* arkek*a* tajë, e' kuek*i* ie' tö di' tsuk patké t*a* iulà skué ie'pa ulitane wörk*i* iwà kkachoie tö ie' kë iane iwiie. Ie' iché:

—Wëm i' patkeraëyö ttèw*a* erë e' nuí kë ku' ye' k*l*. E' nuí ardaë a' ulitane k*l*.

25 Eta ie'pa ulitane ii*u*té:

—Sa' ena sa' ala'r k*o*s a*s* e' k*l* inuí ar.

26 Eta Barrabás émi ie' tö. E' ukuök*i* t*a* ie' tö Jesús ppök patké tsa' bata daloie wa, t*a* iméttsaitö iñippökwakpa ulà a wötèw*a* krus mik.

27 Eta Pilato ñippökwakpa w*a* Jesús mítser s'wökirpa wé kiè Pretorio e' pamik t*a* eë ie'pa tö ñippökwakpa malepa k*o*s kiétts*a* dapa'wè ek tsiní Jesús pamik.

28 Ie'pa tö Jesús datsi' yétts*a* t*a* datsi' mat dalosh-dalosh ese wa ipaiéraitö blu'ie.

29 Ñies dika'kicha yué wöshkiie, e' tkékarakitö iwökir k*l* blu'ie. Kuaköl wölö méraitö ie' a iulà bua'kka wës blu' es. E' ukuök*i* t*a* ie'pa e' tkéw*a* kuchë k*l* ie' wörk*i* iwayuoie t*a* ichéraitö:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' kíkòkka sa' tso'!

³⁰ Ñies ie'pa wiritué iki tajë, ta kuaköl wölö a'tser iulà a, e' yéttsarakitö, e' wa ippéarakitö tajë iwökir kî.

³¹ Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yéttsarakitö ta iwák datsi' iékanerakitö iki ta imítserak iwà wötèwà krus mik.

Jesús wötène krus mik

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Mik ñippökwakpa wà Jesús dami e'pa e' yélur ee, eta wëm eköl kué ie'pa tö ñalà kî kiè Simón, e' dör Cirene wak. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

³³ Mik ie'pa de kâ kiè Gólgota ee (Gólgota wà kiane chè s'wökirdiche),

³⁴ eta ie'pa tö vino shutuule kapöli bacha'bachaë wa, ese mé Jesús a yè. Erë mik ie' tö ipattsé, eta ie' kë wà iyanewa.

³⁵ Mik ie'pa tö iwöté krus mik one, e' ukuökî ta ie'pa iné ñi ma'woie suè tö wes ie'pa tö ie' datsi' blatemi ñi a.

³⁶ E' ukuökî ta ie'pa e' tuluésér ikkö'nuk as kë yi itsatkö.

³⁷ Kaltak kî itso' kitule tö ichè: “I' dör Jesús dör judiowak blú e'”, e' batséwarakitö ie' wökir tsakà. E' kit ie'pa tö iwà kkachoie tö ì nuí kî ie' wötènewà krus mik.

³⁸ Eta ñies wëpa bül akblökwakpa wötéwarakitö krus mik, eköl iulà bua'kka, eköl iulà bakli'kka.

³⁹ Pë' tköke ee e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöa, es ichekerakitö:

⁴⁰ —¡Be' sè tö Skököl wé tkekettsa, ta kâ mañatk ë ta be' tö iyuékane! Mokî be' dör Skököl Alà, e'ma be' e' tsatkö, be' e' öwa krus sè mik.

41 Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa, e'pa tö ie' wayueke. Ie'pa ñi a ichöke:

42 —O'kapa tsatkéitö erë ie' wák kě a e' tsatkër. Mokì ie' dör Israel aleripa blú, e'ma as ie' e' öwa krus wí mik, e' iarma ta sa' erblömi ie' mik.

43 ¿Ie' kě wa sa' a iyëne tö ie' dör Skëköl Alà? ¿Ie' erblöke Skëköl mik e' kì ikiane, e'ma as e' tö itsatkö!

44 Dö ñies akblökwakpa bül wötëulewá krus mik ie' o'mik, e'pa tö ie' cheke sulu.

Jesús duowa

(*Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30*)

45 Mik diwö de bata a, eta ká mía ttsettseë ká wa'ñe, dö tsáli diwö de mañat ekkë.

46 E' wöshá ta Jesús aneká taië ta ichè: “Elí, Elí, ¿lemá sabactani?” (e' wà kiane chë: A ye' Këköl, a ye' Këköl, ¿jök be' ye' we'ikéttsa?)

47 Mik welepa tso' ee, e'pa tö ttè e' ttsé ta ichéraitö:

—Wëm wí tso' Skëköl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

48 Eta ie'pa eköl tunemi tö suiyök nuwéka vino shköshkö wa, e' tkéka kuaköl bata kì ta itkéwa ie' kkö mik as ikuyöitö.

49 Erë imalepa tö iché ie' a:

—Imúat bër, ipanusö suë tö Elías datse itsatkök.

50 Eta ie' skà anene taië ta iwiköl émiitö. Es iduowa.

51 E' wöshá ta Skëköl wé a ie'pa wa datsi' buririë ese shukuar u blatoie e' jchënane kákke dötsa iski. Ñies ká wötì'neka ta ák blublu tskiolone.

52 Eta pö kköburo lone ta s'batse'rpa blërulune, esepa taië shkenekane

⁵³ e' yélur ipö a. Ie' du'wə shkenekane, e' ukuöki ta ie'pa de Jerusalén dör ká batse'r ee, ta taië pè' tò ie'pa sué.

⁵⁴ Roma ñippökwak eköl dör capitán ena imalepa tso' ie' ta Jesús kkö'nuk, mik e'pa tò ká wötí'ne ena ì kos tka ee e' sué, eta ie'pa tkirulune ta iché ñì a:

—Mokí wëm wí dör Skököl Alà je'.

⁵⁵ Ñies alakölpə manetwə Galilea Jesús ta ikimuk, e'pa tso'ñak taië ie' kí sauk kamië.

⁵⁶ E'pa eköl dör María Magdala wak, iëköl dör María dör Santiago ena José e'pa mì, iëköl dör Zebedeo ala'r, e'pa mì.

Jesús nu wötëne pö a

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Wëm eköl tso' kiè José Arimatea wak, e' dör inuköl blú, ñies ie' dör Jesús klé eköl. Mik ká tuirketke,

⁵⁸ eta ie' mía Pilato ska' Jesús nu kiök. Pilato tò imuk ké ie' a.

⁵⁹ Ie' wə imítser patrəwə datsi' ukuö bua'buə saruru maneneë ese wa.

⁶⁰ E' ukuöki ta ie' tò ibléwə ákuk bine pa'alí iwák nu blóie e' a. Ie' tò ák bérie trémi dö pö kkö mik, e' wa iwötéwə. E' ukuöki ta imía.

⁶¹ Erë María Magdala wak ena María skà, e'pa atə tulur pö kkö wösha.

Jesús nu blëne e' kkö'né Shkëkipa tö

⁶² E' bule es e' dör eno diwö, eta sacerdotepa wökirpa ena fariseowakpa míyal ñita ttök Pilato ta.

⁶³ Ie'pa iché ia:

—A kəkēpa, sa' éna ianewā tō mik kachōkwak e' bak ttsē'ka, eṭa ie' tō iyē' tō ie' duowā e' kī ká de mañat eṭa ishkerdakane.

⁶⁴ E' kuekī sa' tō be' a ikié tō pō kkō'nuk patkō dōka ká mañat dō' ittōkatapa dō inú ekiblōkwā ṭa i' ukuōkī ṭa ichènerakitō sulitane a tō ishkenekane. E' wérakitō es, e' ṭa e' dōr kachē taiē shuṭe tkōka ikache kewe e' tsata.

⁶⁵ Pilato tō iché ie'pa a:

—Sē a' wā ñippōkwakpa tso', a' yú ikkō'nuk bua'iewā kos a' a ikkō'narmi ekkē.

⁶⁶ Eṭa ie'pa mía pō a ṭa íyi batséwarakitō pō kkō mik as kē yi mi'waiā ee. Ie'pa tō ñippōkwakpa méat pō kkō'nuk, eṭa iwákpa míyal.

28

Jesús shkenekane

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Eno diwō tka, e' bule es e' dōr domingo e' ñirketke ṭa María Magdala wak ena María skà, e'pa míyal Jesús pō sauk.

² E' wōshā ṭa Skēkōl biyōchōkwak ekōl tso' ká jai a e' de, eṭa í tka darērēē. Ie' mía pō a ṭa ák bastkēr e' tréuitō bánet ṭa ie' e' tkésēr iki.

³ Ie' wōñarke dalölöē wēs alá wōñar es, idatsi' damiwā saruruē wēs suiyōk es.

⁴ Mik ñippōkwakpa tō e' sué, eṭa ie'pa tkirulune painékarak siwā' arulune suane ē wā, aṭe wēs s'duowā es.

⁵ Eṭa Skēkōl biyōchōkwak tō iché alakōlpa a:

—Kē a' suanuk. Ye' wā ijchēr tō a' tso' Jesús kōṭewā krus mik, e' nu yulök.

6-7 Erë ye' de a' a ichök tö kë iku' ie, ishkenekane wes ie' tö iyë'atbak es. A' shkõ wé ie'pa tö inú me'wä e' tö weblök. E' ukuöki ta a' yú bet ibiyõ chök ittökatapa a: 'Ie' shkenekane, e' mir a' yöki kewë Galilea, eë a' tö isuëraë.'

Jesús e' kkaché alakölpä a

8 Eta alakölpä míyal shkälaläë. Ie'pa suane erë ñies ie'pa ttsë'ne buaë. Ie'pa tunemirak ibiyõ muk Jesús ttökatapa a.

9 E' wõshä ta Jesús de dur ie'pa wörki ta ie'pa shkë'wëitö. Ie'pa dewä ie' ska' ta ie'pa e' tuléwä kuchë ki ta iklö paklö'wëwarakitö ta idalöierakitö.

10 Ie' tö iché ie'pa a:

—Kë a' suanuk. A' yú ichök ye' ttökatapa a tö a' yú Galilea ta eë a' tö ye' suëraë.

Ñippökwakpa patoule kachök

11 Alakölpä míyal, e' dalewa ñippökwakpa tso' pö kkö'nuk e'pa wëlepä míyal Jerusalén ta ì kos tka e' pakéraitö seraä sacerdotepa wökirpa a.

12 Sacerdotepa wökirpa míyal ttök judiowak kueblupa ta. Ie'pa ttè mé ñi a: "Sú sö ñippökwakpa patuè inuköl tajë wa as ie'pa ichõ wes se' ki ikiane es."

13 Ie'pa tö iché ñippökwakpa a:

—A' ichõ tö nañewe a' kapolur e' dalewa Jesús ttökatapa debitü e' wä inú mítser.

14 A' wökir kibi wä ijchenewä, e' ta sa' ttöraë ie' ta a' tsatkoie. Es kë ì tköpa a' ta.

15 Eta ñippökwakpa tö inuköl e' klö'wé ta ichéraitö wes ie'pa ké ichök es. Dõ i'ñe ta kachè e' pakekeia judiowak tö.

Jesús tō ittōkatapa patké ie' ttè pakök ká ulitane wakpa a

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶ Etā Jesús ttōkatapa dabom eyök kí eköl (11), e'pa míyal Galilea kabata a wé ie' tō ie'pa a iyē' eē.

¹⁷ Mik ie'pa tō isué, etā ie'pa tō idalöié, erē ie'pa welepa tō ibikeitséka bötböt.

¹⁸ Ie' de ie'pa ska' ta ichéitō:

—Skököl tō ye' tkē'ka iyi ulitane wökirie ká jai a ena ká i' a.

¹⁹ E' kuēki a' yú ká ulitane a s'yuök ye' ttōkatapaie. Ie'pa wöskuó S'yé ena ye' dör ilà ena Wiköl Batse'r e' ttō wa.

²⁰ Nies ttè kōs wà dalöiök a' ka' ye' tō, e' wa ie'pa wöbla'ú as ñies ie'pa tō iwà dalöiö. Ye' ser michoë a' ta kekraë. Eré ká i' enewatke, erē ye' kē tō a' mepaat a' wakpa ë.

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

cxx

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca